

622676

Tegnapután

FÉLSZÁZSZOR
A RENDSZERVÁLTÁSRÓL

HVG KÖNYVEK

Tegnapután

Félszázszor a rendszerváltásról

Szerkesztette:

Illényi Balázs – Murányi Gábor

622676

KSH Könyvtár

0000000949100

HVG KÖNYVEK

© HVG Kiadó Zrt., 2010

Szerkesztette: Illényi Balázs–Murányi Gábor

Írták: Babus Endre, Bedő Iván, Farkas Zoltán, Illényi Balázs, Juhász Gábor, Kocsis Györgyi, Muck Tibor, Murányi Gábor, Nagy Gábor, Németh András, Papp Emília, Pető András, Riba István, Sággy Erna, Schweitzer András, Szabó Gábor, Tálás Andrea, Tömöry Ákos, Vajna Tamás, Vitéz F. Ibolya, Weyer Béla

Olvasószerkesztő: Muck Tibor, Pető András

Borítóterv: Kőhalmi Zoltán – Zörgő Máté

Könyvterv: Cséve Gábor
Tördelés: Zombori Edina

Grafika: Zörgő Máté, Bálint Virág, Pulay Tímea

Korrektúra: Györke Mária, Markwarth Ágnes, Tomka Eszter

HVG Könyvek
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
ISBN: 978-963-304-006-5

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképes úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2010
Felelős kiadó: Szauer Péter
www.hvgkonyvek.hu

Nyomás: Blackprint Nyomda Kft.
Felelős vezető: Fekete Attila

SZÉCHENYI
ISTVÁN
EGYETEM

A jövőbe látni - izgalmas dolog

Húsz évvel ezelőtt, még főiskolaként jól láttuk, hogy a jövő építése érdekében szorosan együtt kell működnünk a gazdasági élet szereplőivel, folyamatosan emelnünk kell a minőségi követelményeket, s igazi egyetemmé, sokszínű tudományos képzőhellyé kell válnunk.

Ma a Széchenyi István Egyetemet Észak-Dunántúl szellemi központjaként tartják számon, amely együtt él, együtt lélegzik Győrrel, a régió gazdasági központjával, a hazai járműipar „fővárosával”. Jogi karunk a legszínvonalasabb képzést nyújtja az országban, itt működik a legnagyobb hazai műszaki kar, vállalatok százaival ápolunk kölcsönösen értékes partneri kapcsolatot. Diplomásaink fele rögtön az államvizsgát követően, a végzetek 90%-a fél éven belül el tud helyezkedni tanult szakmájában.

A jövőt megálmodni - hatalmas felelősség

Továbbra is igyekszünk megfelelni a következő évtizedek kihívásainak, kijelölve azt a fejlődési pályát, amelyen haladva partnereinkkel együtt húsz év múlva is versenyképesek lehetünk, s hallgatóink szintén megállíthatják helyüket a munkaerő-piacon.

A név kötelez. 2009-2011 között bő tízmilliárdos nagyságrendű fejlesztési programot valósítunk meg, amelynek révén – névadónk példája nyomán – újabb hidakat építünk a jövő felé, s nyitott egyetemenként mindenki számára felkínáljuk az együttműködés lehetőségét, aki hatással kíván lenni a következő húsz év fejlődésére.

**Keressen bennünket,
várjuk érdeklődését!**

9026 Győr, Egyetem tér 1.
06-96-503-400
<http://uni.sze.hu>
sze@sze.hu

„Tiszteld a múltat, hogy érthesd
a jelent, és munkálkodhass a jövőn.”
(Széchenyi István)

LIBRA.

Megoldások
minden méretre.

1959.

A Volán Elektronika alapítása.

1984.

A LIBRA fejlesztésének kezdete.

2009.

Több mint 3000 alkalmazás és
50 000 felhasználó.

További információ: www.mve.hu

Az elmúlt 25 évben a LIBRA nagy utat tett meg az „egyszerű” könyvelőprogramtól a komplex integrált vállalatirányítási rendszereig. A negyed évszázad során a LIBRA szoftverek számos szakmai díjat nyertek, de a legnagyobb sikert ügyfeleink töretlen bizalma jelenti. Ez biztosítja a közös növekedést, folyamatos megújulást, és teszi a LIBRA Szoftvert a vezető hazai ügyviteli rendszeré.*

LIBRA® JUBILEUM
25 50
VOLÁN ELEKTRONIKA

Libra Szoftver Zrt.

1113 Budapest, Karolina út 65.

Tel.: 372-3333 • Fax: 372-3189 • e-mail: info@mve.hu • www.mve.hu

*Az IDC Hungary 2009-es felmérése alapján.

■ Tartalom

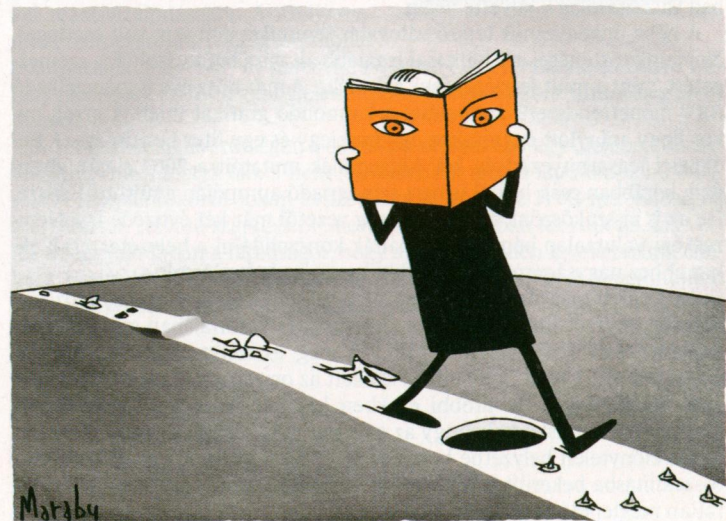
Húsz éve írjuk	7
Őskáderek süllyedőben.	10
Honatyák újra szem előtt.	12
Prágai bársonyos tavasz	14
Minden eladó?	15
Felszálló tarifák	16
Nyerő négyes?	17
Szmoghintés	18
Hitelkísérletek	19
Lelépő parlamenti iskolamester	20
Földátverés.	21
A hír szabad	22
Szerkesztői köztársaság	23
Devizagarázdálkodás	24
Dolguk végezetlenül.	26
Semmítészeki fordulatok	27
Lipcsei mese.	28
Alulbélyegzés.	29
Futamidő	30
Feladott hadállás	32
Zajos pihenő	33
Nagymarosi gátszakadás	34
Búcsú a Vasladytól	36
Tervpótlék	37
Papíralom.	38
Washingtoni csomagok	40

Vég és kezdet	42
Vesztes négyes	44
Jött, látták, ment	46
Elnöki háztűznéző	48
Amerikai nagybácsi	50
Plasztikvarázs	52
Nagyhatárátlépő	54
Standszemle	56
Nyelvtörés	58
Székházkerengő	60
Monitormámor	62
Főmagyar	64
Nemek és igenek	65
Kivételes autók	66
Van vonal	68
Közszolgálati díjszabás	70
Húszt éve írták, mi válaszoltunk	72
Az ország létszáma	74
A mi autóink	76
Kis magyar pornográfia	78
Megint jöttek... ..	80
Taláros kérdések	82
Sorban állnak	84
Zöldellő országhatár	86
Bérlakás-mizéria	88
Index	91

■ Húszt éve írtuk

Hagyományt nem csupán teremteni, néha újratemteni is érdemes. Talán így foglalható össze, mi vezette a HVG-t, amikor 2009 első napjaiban – Húszt éve írtuk címmel – alrovatot indított a rendszerváltás évében történtek felidézésére. Korántsem előzmények nélkül, hiszen lapunk már a legelső számaitól rendszeresen tallóztatott korábbi újságcikkekből. Az 1979-ben még 25 vagy 50 éve „írták” fejléccel közölt válogatásokhoz hamar csatlakoztak az 5, majd a 10 éve „írtuk” sorozatok, amelyek az irányított sajtó korszakában az első pillanatra netán avíttasnak tűnő idézetek – a válogatással aktualizált – áthallásain keresztül hívták fel a figyelmet akkor kimondhatatlan összefüggésekre, hasonlatosságokra. A lapkészítők és az újságolvasók közti bizalmas összekacsintást a rendszerváltással párhuzamosan kibontakozó szólás- és sajtószabadság okafogyottá tette.

A tradíció és a megújítás jegyében – az újabb (újságolvasó) nemzedékekre is gondolva – születtek meg azok a kis összeállítások, amelyek a 20 évvel ezelőtti, sorsfordítónak tűnő eseményeket a maguk idejében hétről hétre

elemző HVG-cikkek citátumait sosem önmagukban, hanem kifutásukkal együtt, rövidebb-hosszabb kommentárokkal tálalják. Hiszen ma már sokaknak nem mond semmit Stadinger elvtárs vagy Cservenkáné – valaha fogalomként használt – neve, ahogy azt sem feltétlenül tudják, milyen sajtó- és politikatörténeti jelentősége volt egykor a cenzúrázatlan közlemények „postása”, az Országos Sajtószolgálat létrehozásának. A fiatalabb generáció legfeljebb családi anekdotákból hallhatott a Trabantokba-Zsigulikba ültetett nagymamákat és párnahuzatba rejtett keményvaluta-tartalékokat megmozgató Gorenje-lázcól. A magyar könyvkiadást és sajtópiacon 2009-

ben elárasztó évfordulós visszatekintés-dömpingbe látszólag belesimuló HVG-alrovat írásai azonban korántsem csak visszatekintettek. A HVG minden kiválasztott téma kapcsán arra keresett választ, hogy mi következett a tegnapi után: az utóbbi húsz évben mi történt egy-egy, a lap újságírói által egykor „felfedezett” gazdasági, politikai vagy hétköznapi-társadalmi területen. Mindezt a Szellem rovat végén helyet kapott kétheti sorozat a rendszerváltás „hosszú” évében – 1989 elejétől egészen az 1990 tavaszi első szabad választásokig – követte végig.

A néha önkényesnek tetsző válogatás semmiképpen sem volt esetleges. Napjaink történései, aktualitásai legalább annyira befolyásolták a szemeztetést, mint a múlt felidézésének szándéka. A már húsz éve is gyengélkedő BKV menetrendszerű áremelése sokatmondó grafikát ihletett arról, mikor hogy aránylott egymáshoz egy buszjegy és egy liter benzin ára. A budapesti légszennyezettség két évtizedének mutatóit a 2009 elején elrendelt, korábban csak hírből ismert szmogriadó apropóján gyűjtöttük össze. De az is visszaköszött, hogy az ország vezetői már két évtizede is a Nemzetközi Valutaalap pénzével próbálták konszolidálni a helyzetet, csak akkor ehhez nagyságrendekkel kisebb összeg is elegendő volt.

Az „örök témák” így, kötetbe gyűjtve, reményeink szerint meggyőző hitellességgel érzékeltetik, hogy a rendszerváltás eufóriájában született kezdeményezések közül melyek erősödtek meg, és melyek haltak el vagy lényegültek át – vagyis hogy mihez kezdett az ország a diktatúra után rászakadt szabadsággal. Az utóbbi években készített közvélemény-kutatások rendre arról tanúskodtak, hogy az emberek többsége úgy érzi, a rendszerváltás előnytelen helyzetbe hozta őt is, az országot is. Ezt a vélekedést az összeállításba bekerült írások olykor visszaigazolják, máskor azonban váratlan meglepetéseket tartogatnak.

Annyi bizonyos, hogy e kötet összeállítói maguk is meglepődtek egyes adalékokon. Utólag lett szimbolikus üzenete annak, hogy amikor a párttagsági díjról írott körképünkhöz illusztrációt kerestünk, kiderült: az MSZMP-s párttagkönyvekbe 1986 elejétől már nem bélyegpecskéket ragasztottak, elegendő volt a bizalmi elvtárs aláírása. Az 1989-es és a mai számítógéparak összevetésekor arra csodálkozhattunk rá, hogy a most egyhavi átlagfizetésből könnyedén beszerezhető notebook tudásának töredékére képes 20 évvel ezelőtti elődjéért bő négy és fél évnyi keresetet kellett (volna) félrakeralni.

Abban is a lap sikert hozó hagyományait követtük, hogy az olvasóink által (el)várt pontosság és tényyszerűség érdekében a Tegnapután nyomdába adása előtt a hozzáférhető legfrissebb, nemritkán 2010. tavaszi adatokkal egészítettük ki félszáz történetünket és az azokat illusztráló táblázatokat, ábrákat, grafikonokat, térképeket. Volt, hogy még a fényképekkel is így tettünk, például az 1989 elején az állampártból kizártak históriájának esetében. A Nyerő négyes? című íráshoz új, árulkodó fotó készült: az egykor még államfői reményeket is dédelgető Király Zoltán 2010. tavaszi politikai reaktivizálódásakor. A Király-memoár bemutatóján rögzített pillanatot pikantériája, hogy 1989-es harcostársai közül Lengyel László és Bihari Mihály fontosnak tartotta a megjelenést, Bíró Zoltán viszont tüntetőleg távol maradt.

A HVG klasszikus erősségei, a címlapok ezúttal egy-egy „fejezet” önálló illusztrációjává léptek elő. S nem feledkeztünk meg a lapunkhoz hű olvasókról sem, akik közül sokan évtizedeken át voltak a HVG-nek valóságos szerzőtársai, „olvasó szerkesztői”. Levélírói toplistában idéztük fel, kik vették a leggyakrabban a fáradságot, hogy a lapba minden igyekezetünk ellenére bekerülő pontatlanságokra, tévedésekre felhívják a figyelmünket, vagy egyszerűen csak megtiszteljenek minket a véleményükkel.

Őskáderek süllyedőben

„Cservenka Ferencné országgyűlési képviselő visszahívását kezdeményezik – így döntött a Magyar Demokrata Fórum gödöllői szervezete. (...) Az elhatározást egyebek mellett a képviselő 1988. évi passzivitásával, a bős–nagymarosi vízlépcső építése melletti állásfoglalásával és Gödöllő három évtizedes fejlődésében játszott, elmentmondásos szerepével indokolták. Cservenka Ferencné – budapesti lakos – 1958 óta országgyűlési képviselő, 1957-től 1988-ig a Központi Bizottság tagja, 1980 és 1988 között az Országgyűlés alelnöke volt. A képviselő a legutóbbi, 1985-ös parlamenti választásokon a szavazatok 60,8 százalékával jutott be az ország házába. A Pest megyei 4. számú választókerületet Gödöllő és Isaszeg helységek alkotják. A körzet választásra jogosult lakosainak száma 25 711, a visszahívás kezdeményezéséhez tehát legalább 2600 aláírásra van szükség. Az aláírásokat az MDF társadalmi összefogással tervezti összegyűjteni, ehhez a közgyűlésen jelen levő Fidesz-tagok is felajánlották segítségüket. (...) Az aláírás-gyűjtési akció a hírek szerint februárban kezdődik.” (Újabb visszahívási kísérlet, 1989. január 21.)

A Fidesz által felfedezett, majd divatot teremtő ellenzéki politikai eszközről először tudósító HVG 1989 januárjában egy hónapon belül harmadszor tért vissza a fejleményekre. A visszahívhatóság 1949-

ben – szovjet mintára – került be a magyar alkotmányba, ezzel a formális joggal azonban soha senki nem élt. 1988 decemberében aztán először a Fővárosi Gázművek vezérigazgató-helyettese, az 1953 óta képviselősködő Vida Miklós, majd közvetlenül utána Dauda Sándor mozdonyvezető ellen indult ilyen akció, 1989 januárjában pedig a Kádár-korszak egyik emblemikus figurája, a Pest megyei pártbizottság élén 22 esztendőn át szolgáló, mindvégig központi bizottsági tagként is tevékenykedő Cservenka Ferencné került célkeresztbe. Őt aztán igazi „nagyvadak”, politikai bizottsági tagok követték, a Rákosi- és a Kádár-korszakot egyaránt a legfelső hatalomban töltő Apró Antal, illetve a szocialista kultúra mindenha-

Aczél György

BÁNKUTI ANDRÁS

Apró Antal és Cservenka Ferencné

MTI / MANEK ATTILA

tójaként emlegetett Aczél György. Néhány hét alatt kéttucatnyi képviselő kapott ultimátumot: ha nem mond le önként, aláírásgyűjtés kezdődik a visszahívására.

A megtámadottaknak először eszük ágában sem volt eleget tenni a felszólításnak. Szerintük az akció „a hatalomért folyó harcuk egyik erőpróbája, büntetőexpedíció a parlament ellen”. A HVG-ben február végén cikkező Pomogyi László jogtörténész is jelezte, hogy az alkotmány igen tágan értelmezhető, így a magyar választási rendszerben honos „szabad mandátumtól idegen visszahívással az a paradox helyzet válik lehetővé, hogy olyasmit kérjenek számon a képviselőn, amit a választók nem tettek – nem is tehettek – kötelezővé számára”. Az események gyorsan túlszaladtak

azonban a jogászkodáson. A társadalmi nyomásra 18-an adták vissza a mandátumukat (az említettek közül a makacs Aczél nem hátrált meg).

Így a nyári, illetve kora őszi időközi választásokon több, a Magyar Demokrata Fórum által indított ellenzéki képviselő került be néhány hónapra a parlamentbe, például Pest megyéből Roszik Gábor – az 1989 végén a Duna-gate kirobbantásában játszott szerepe révén országos ismertséget szerzett – evangélikus lelkész, Bács-Kiskunból (a manapság Antall József, Orbán Viktor és Gyurcsány Ferenc portrékönyveiről ismert) Debreczeni József gimnáziumi tanár, illetve Csongrád megyéből (az Antall-kormány honvédelmi államtitkári posztjait masírozó) Raffay Ernő történész.

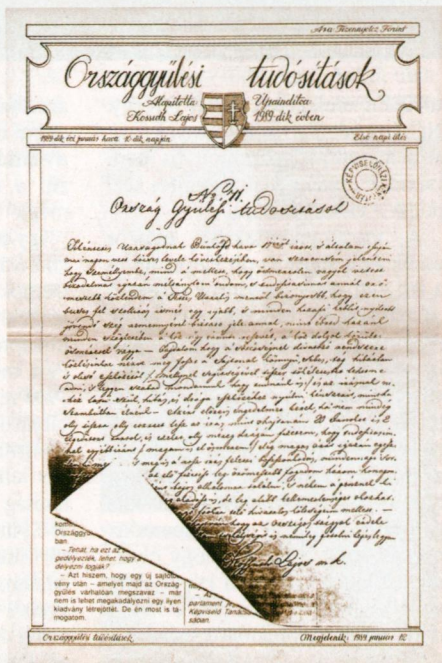
Honatyák újra szem előtt

„A kiadó számítása szerint az Országgyűlési Tudósítások akkor valóban nullszaldóssá, ha a jelenlegi 27 100 eladott példánynál jó 10 ezerrel több kelne el. A pillanatnyilag szomorú mérleg okai: a lap minisztertanácsi hivatali engedély híján csak kiadvány, ennek áfa-terheit azonban a 18 forintos árból nem tudják fedezni. Engedély híján megoldatlan a terjesztés is: ettől mind a Posta, mind a Művelt Nép húzódozik. Úgy tűnik viszont, hogy az ÁKV hajlandó átvenni példányokat, s így nem csak a fővárosi »rikkancsok« útján terjed majd a lap. Megrendelőket is gyűjtjenek, hiszen a lapot a jövőben is ki akarják adni. Eddig 60-an jelentkeztek, közülük például az OPI 150, az Igazságügyminisztérium 50 példányra lenne vevő.” (Országgyűlési Tudósítások, 1989. január 21.)

Kossuth Lajos nyomdokába léptek a rendszerváltás hajnalán azok a fiatal értelmiségiek, akik 1989 januárjában – a nagy előd 1832-ben indított lapjával azonos címmel – Országgyűlési Tudósítások néven indítottak lapot. Ők is hitelesen és cenzúramentesen kívánták tájékoztatni az embereket, mi zajlik az évtizedekig meglehető-

sen unalmas és jelentéktelen, ám az idő tájt már egyre nagyobb szerepet kapó parlamenti patkóban. Kossuthhoz hasonlóan ők is belefutottak a cenzúrába: amikor például illusztrációként közre akarták adni, melyik képviselő hol ül a Tiszelt Házban, ez szigorúan titkos adatnak minősült, s az információ csak pár hónappal később jelenhetett meg.

Akárcsak nagy elődjük tudósításai, először az övék is lapengedély nélkül, alkalmi kiadványként jelent meg. Az első szerkesztő Ruttner György ügyvéd volt, s márciustól a

csapat tagja lett két társadalomkutató: az Antall-kormány idején ki-nevezett, majd eltávolított tévéelő-nök, Hankiss Elemér és a ma a Gal-lup közvélemény-kutató intézet európai részlegét irányító Manchin Róbert. A minél hitelesebb tudósít-ás érdekében – a csak kivonatos összefoglalókat adó Kossuthlat el-lentétben – az új lap szerkesztői a T. Házban elhangzottakat szó szerint közölték. Tehát tulajdonképpen az addig csak a nagyobb könyvtá-rakban megtalálható parlamenti naplót adták ki a parlamenti ülés másnapján, s a lapot különböző tá-jékoztató segédletekkel, cikkekkkel, törvényjavaslatokkal tették színe-sebbé.

Az Országgyűlési Tudósítások először egy mentálhigiénés gazda-sági munkaközösség, a részben Haas György által alapított Pszichoteam adta ki, néhány szám után

pedig az e célra létrejött Tudósítá-sok Kiadó Kft. 1989 tavaszán Rutt-ner szociáldemokrata politikusi ambícióira hivatkozva megvált a lap-tól; legutóbb a csepeli kettős gyilkosság egyik gyanúsítottjának ügyvédjeként tűnt föl. A vállalkozás lényegében az 1989. tavaszi ülés-szak végével megszűnt. Haas azon-ban továbbra is jó üzletet szimatolt a parlamenti napló kiadásában. Elő-ször 1990 tavaszán Új Országgyűlési Tudósítások, majd a parlamenttel szerződést kötve Országgyűlési Napló néven adta ki 1994-ig a parla-mentben elhangzottakat, ám az együttműködés évekig tartó peres-kedésbe torkolt. Eközben Haas szá-mos más vállalkozást gründolt, 2008-ban pedig azzal vétette észre magát, hogy a Közösség a Születés Méltóságáért nevű, egyházként be-jegyzett szervezet létrehozatalánál bábáskodott.

Prágai bársonyos tavasz

„Hat napon át minden este tüntetések voltak Prága szívében, a Vencel téren – az alkalmat Jan Palach öngyilkosságának 20. évfordulója szolgáltatta. A tömeg szétoszlátására – szerda szétoszlátásával – a rohamrendőrség erőszakkal lépett fel, kutyákat, könnygázgránátokat és vízgolyókat vetett be. (...) A tüntetők Gorbacsovot éltették – a hatóságok szerint viszont aláássák a csehszlovákiai peresztrójkát, a prestavbát. Megjelent egy másik állásfoglalás is, a csehszlovák főügyészségé. E szerint közrend elleni vétségért felelősségre vonhatók azok is, akik csak kíváncsiskodnak, és a rendőrségi felszólítás után a helyszínen maradnak.” (Tüntetés Prágában, 1989. január 28.)

A kelet-európai rendszerváltás paradoxona, hogy egy ortodox kommunista hatalom rendőrei olyan tüntető-

ket gumibotoztak, akik a kommunista nagy testvér, a Szovjetunió első emberét, Mihail Gorbacsovot éltették. Prágában ráadásul az 1985-ben meghirdetett szovjet peresztrójkától (átalakítás) annak állítólagos helyi megfelelőjét, a Csehszlovákia Kommunista Pártja (CSKP) központi bizottságának 1988. decemberi plenumán, igazodási kényszerből elfogadott presztavbát féltették. Nem véletlenül: a CSKP főtitkári posztjáról 1987-ben fölfelé, államfőnek buktatott Gustáv Husák utódja, Milos Jakes szintén az 1968-as prágai tavasz leverését követő rendszer emblematis, ortodox kommunista figurája volt.

A januári tüntetések – amelyek során már rutinszerűen vették őrizetbe Václav Hável ellenzéki író, későbbi cseh elnököt – elleni brutális fellépést bíráló amerikai külügyminiszternek a csehszlovák sajtó még azzal szólt vissza, hogy Miami-ban verik a négereket. A változás azonban megállíthatatlannak bizonyult. 1989. augusztus 21-én, a szovjet csapatok bevonulásának 21. évfordulóján ismét több ezer tüntetett a prágai Vencel téren; a letartóztatottak között volt Deutsch Tamás, a Fidesz, valamint Kerényi György, a Magyar Munkásszolidaritás Szabad Szakszervezet tagja. A bársonyos forradalom végül november 24-én – a bolgár és a keletnémet kommunista hatalom összeomlása, illetve a berlini fal megnyitása után – győzedelmeskedett. Leváltották Jakes-t, az új vezetés elítélte az 1968-as inváziót, majd a kommunisták kisebbségi részvételével új kormány alakult.

20 éves a
QUAESTOR Csoport.

Az elmúlt 20 évben már

több lábon álló cégcsoporttá

fejlődtünk. 1993 óta segítjük **pénzügyi**

szakértőként ügyfeleinket. Azóta ingyenes

Befektetői Akadémiánk is segít abban, hogy

ügyfeleink a pénzügyeikről átgondoltabban

dönthessenek. **1993-ban** váltunk **tőzsdetagokká**

és indítottuk el első **befektetési** alapunkat. Mára

már elértük, hogy széles körű szolgáltatásainknak

köszönhetően a legjobb megoldást nyújtjuk, legyen szó

megtakarításokról, tőzsdéről vagy hitelről. A QUAESTOR

Utazási Iroda **1995** óta abban a szellemben kínálja útjait,

hogy az **utazás**, a pihenés **életre szóló élmény** maradjon.

Utasaink mind egyedi, mind üzleti utak esetében számíthatnak

ránk, sport- és koncertutaztatási kínálatunk egyedi a piacon.

1996 óta foglalkozunk ingatlanfejlesztéssel. Mi építettük meg

az ország első multifunkciós központját, a győri **ETO Parkot**.

Jelenleg több **saját tulajdonú hotelfejlesztésen** is

dolgozunk. Legnagyobb ingatlan projektünk a **DunaCity**,

amely az utolsó nagy, összefüggő, beépíthető budapesti

belterület ingatlanfejlesztési projektje. **2002-ben** nyitottunk

a **nemzetközi befektetések** felé. New York-i központtal

működő leányvállalatunk, a QuaesTel építette ki a

győri ETO Park komplett gyengeáramú

és kommunikációs infrastruktúráját.

Széles termékpalettnaknak, minőségi

szolgáltatásainknak és szakértő

munkatársainknak

köszönhetően

200 000-dik

ügyfelünk

számára

tudtuk a

megfelelő

megoldást

kínálni. Így

reméljük, az

elkövetkező évek

során akár régi, akár új ügyfelünként

köszönhetjük, és a következő 20 évben is **együtt fejlődünk!**

QUAESTOR

20 éve együtt fejlődünk

Pénzügyi ügyfeleink 500 000 forintot nyerhetnek jubileumi akciónkkal, az utazni vágyók 20 úti célt 20 napig kiemelt kedvezménnyel foglalhatnak.

Várjuk országszerte a QUAESTOR Pontokban!

Részletek: www.qcsoport.hu/20ev

Várja Önt a KPMG-BME Akadémia és a naprakész, gyakorlatias tudás

Fókuszképzések az egyes területek fejlesztésére

- Nemzetközi számvitel
- Vállalati pénzügyek
- Pénz- és tőkepiac
- Projektmenedzsment

Egyedi programok a vállalati célok elérésére, a szervezeti hatékonyság növelésére

- Felső és középvezetői képzések
- Menedzsment-mesterkurzus
- Komplex fejlesztési programok

Executive Coach és Mentor Akadémia

- Coach-oknak és coaching szemléletű vezetőknak

Nemzetközi MBA-program

- Projektalapú megközelítés
- Nemzetközi mesteroktatók

KPMG-BME Akadémia. Egy padban a szakértőkkel.

Magyar és angol nyelvű képzéseink a szakképzési hozzájárulás terhére elszámolhatók

kpmg-bme-akademia.hu • +36 (1) 887 7156 • academy@kpmg.hu

A KPMG-BME Akadémiát működtető KBA Oktatási Kft. nyilvántartásba vett és akkreditált felnőttképzést folytató intézmény. Nyilvántartási szám: 01-0469-04, akkreditációs lajstromszám: AL-1068

KPMGBME
Academy

Minden eladó?

„HVG: Miért vette meg a Hitelbank a Tungsramot?

Demján Sándor: Nem a Hitelbank vette meg a Tungsramot: mi csupán közvetítői szerepet látunk el (...) A tulajdonosok közös törekvése, hogy a részvényeladások után is megmaradjon a magyar tulajdonosi többség, azaz a Tungsram nemzeti vállalatként működjön. Nem szándékozunk a Tungsram-részvényeket eladni a legnagyobb konkurensnek.” (Tulajdonos inkognitóban, 1989. január 28.)

Demján Sándor, az 1970-es évek sztárvállalkozója, a Skála-birodalom megreemtője (ma a TriGránit-csoport feje), aki 1986-ban került a Magyar Hitel Bank (MHB) élére, nem sokáig tartotta meg ígéreteit. Az MHB az első privatizációs ügylet keretében, alig négy hónappal a fenti nyilatkozat után, 110 millió dollárért eladta a Tungsram-részvények közel felét az osztrák Girozentrale által vezetett külföldi bankkonzorciumnak. Ez volt akkor a második világháború utáni legnagyobb, nyugati vállalat által végrehajtott magyarországi befektetés. Néhány hónappal később az MHB visszavásárolta a pakettet, és még 1989 novemberében eladta a Tungsram-részvények 50 százalékát

plusz egy darabot a legnagyobb konkurensnek, az amerikai General Electricnek (GE). A szűk hat hónap alatt keletkezett 40 millió dolláros hasznon a Girozentrale és az MHB testvériesen megosztott – az előbbi úgy nyert 20 millió dollárt, hogy érdemi munkát nem végzett.

A magyar ipar akkor közel százéves, 19 ezer embert foglalkoztató zászlóshajójához 12 hazai gyár és 16 külföldi érdekeltség tartozott. A súlyosan eladósodott Tungsram fő hiptelezője, az MHB 1989 elején alaptőke-emelés révén kaparintotta meg a vállalat részvényeinek 91 százalékát, majd a cég néhány év alatt teljes egészében a GE tulajdonába került. A nagy port kavart ügylet hívta fel a figyelmet arra, hogy mielőbb meg kell teremteni a magánosítás törvényi alapjait.

MTI / JACAS JANGS

Felszálló tarifák

„Senki ne számítson rá, hogy a február 1-jétől átlagosan közel a duplájára dráguló budapesti tömegközlekedés színvonala javulni fog (...) A fővárosban közlekedők 82 százalékát ma a Budapesti Közlekedési Vállalat szállítja, a vállalat járművein utazók száma pedig egy év alatt körülbelül 1,6 milliárd. (...) A februári áremelés része a támogatások leépítésével fémjelzett gazdaságpolitikának. (...) A főváros tömegközlekedése 1988-ban már 5,3 milliárdos fenntartási juttatásban és 5,2 milliárdos menetdíj-kiegészítésben részesült – az előbbi a Fővárosi Tanács, az utóbbit a költségvetés folyósította. A költségek 15 százalékát – nem egészen 2 milliárd forintot – fizették az utasok.” (A **vágy villamosa**, 1989. február 4.)

A BKV tarifáit azóta is szisztematikusan az inflációt meghaladó mértékben emelte a főváros, amely az utóbbi időkből évi 10 milliárd forinttal támogatja a céget. Ez ma a költségeknek mindössze 8 száza-

A buszjegy* és a benzin árának alakulása (forint)

léka az 1988-as 42 százalékkal szemben. Az állam viszont nagyjából tartotta húsz évvel korábbi részarányát, miután a főváros kilobbizta a Medgyessy-kormánytól, hogy a menetdíj-kiegészítést úgynevezett normatív támogatással fejlessze meg – ez 2004-ben 6, 2005-ben 12, azóta pedig évi 32 milliárd forint. Az arányában csökkenő fővárosi juttatást a drasztikus tarifáremelések ellensúlyozzák: az utasok által finanszírozott költséghányad 15-ről több mint 50 százalékra nőtt.

A benzinénél is nagyobb mértékű áremelésnek is szerepe volt abban, hogy az említett 1,6 milliárdról 1,3 milliárdra csökkent az évente szállított utasok száma – a fővárosban közlekedőknek ma már csak kevesebb mint 60 százaléka használja a BKV-t. A budapestinél nagyobb

metróhálózattal rendelkező Madridban vagy Barcelonában egy fővárosi vonaljegy árértékű látatlan átszállási lehetőséggel lehet utazni egy, illetve másfél órán át. A német nagyvárosokban vagy Bécsben drágább ugyan a jegy, de a városhatáron kívül is érvényes, és a menetrendet agglomerációs szinten hangolják össze.

Nyerő négyes?

„HVG: Önt »demokratikus szocializmus«-elméletéért tavaly tavasszal – 3 társával együtt – kizárták az MSZMP-ből. A jelenlegi politikai skála ismeretében melyik párttal rokonszenvezik?

Bihari Mihály: Közel áll hozzám az MSZMP reformkommunista irányzata, de nemigen látok reális esélyt arra, hogy önálló párttá szerveződjék. Rokonszenvezem a Szociáldemokrata Párttal is, ám csupán egy korszerű, szellemiségében és programjában is új alapokon nyugvó szociáldemokrata párttal vállalom közösséget.” (Néhez terhesség, 1989. február 18.)

A Magyar Szocialista Munkáspárt központi bizottsága 1989. február 8-ai ülésén kényszerűségből deklarálta azt, amit 10 hónappal korábban még pártellenes megnyilvánulásként tolt meg. Vagyis hogy Magyarországon megérett a helyzet a többpártrendszerű demokratikus szocializmusra. Az 1989 elején már túlhaladt gondolat „tudományos megal-

pozása” az 1980-as években Pozsgay Imre híveként számon tartott Bihari Mihályhoz, az ELTE politológus docenséhez kötődik, akivel két hónap alatt ez volt a második hosszabb helyzetelemző interjú a HVG-ben. Az 6 Reform és demokrácia című, 1987-es, sokáig féllegálisan terjesztett művének egy passzusa – miszerint a pártvezetés politikai ellenzékként szorítja majd ki a pártból a megújítást szorgalmazó „reformelkötelezetteket”, ahelyett hogy hallgatna rájuk – váteszi jóslatnak bizonyult. Bihari és a vele kizártak – a Magyar Demokrata Fórumot alapító Bíró Zoltán, a civil képviselőként a parlamenti életet felkavaró Király Zoltán tévériporter és a közgazdász, esszéíró Lengyel László – a reform ügyeletes szószólóivá is előléptek. A társadalmi ranglétrán közülük a három pártot is megjárta (a szociáldemokratáknál rövid ideig főtítkárszkodó), magát mindig „muszájpolitikusként” jellemző Bihari jutott a legmagasabbra: 2005 áprilisában köztársaságielnök-jelöltként is forgott a neve, és az év novemberében az Alkotmánybíróság elnökévé választották.

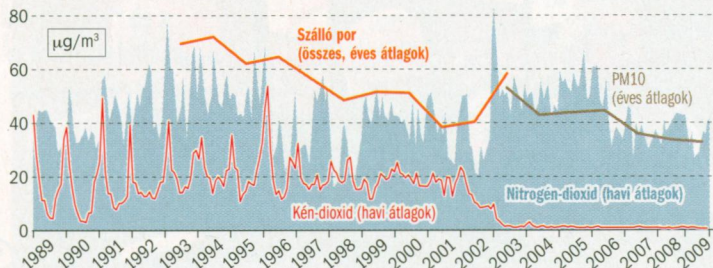

Lengyel László, Király Zoltán, Bihari Mihály 2010 márciusában

Szmoghintés

„Mióta a Kárpát-medencében három hete megállt a levegő, felhalmozódott a légszennyeződés, (...) de a Köjárnál a hét elején azt mondták: a szennyezettség nem érte el a riadósintet. (Budapest szmogriadóterve 1987 nyarán készült el, és tavaly év elején lépett életbe.) (...) Első fokú riadókészültség esetén nem közlekedhetnek a magántulajdonban lévő, belső égésű motor hajtotta járművek, viszont nem áll le a taxiforgalom. Másodfokú riadónál ezek közlekedését is felfüggesztik, de a buszok továbbra is járhatnak. Harmadfokú riadó elrendelésekor ezeket is kivonják a forgalomból. Mindvégig járhatnak a mentőautók, az orvosi ügyelet autói, a közműhibák javítására kiküldött járművek és az élelmiszer-szállítók gépkocsijai. (...) A Magyarországon alkalmazott küszöbértékek – a készültségi fokozatok számától eltekintve – elnézőbbek, mint általában az európai normák.” (Szmogmérés, 1989. február 11.)

A budapesti légszennyezettség változása

Forrás: OMSZ Levegőtisztaság-védelmi Referencia Központ

a Pécsi Közgáz bemutatja

NAGY ALUMNI TALÁLKOZÓ

MINDENKI OTT LESZ!

2010. Szeptember 23-25.

A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara tisztelettel meghívja végzett hallgatóit, hogy együtt ünnepeljék a Kar alapításának 40. évfordulóját Európa Kulturális Fővárosában.

A programsorozattal és a PécsiKözgáz öregdiák szervezetével kapcsolatos további információkat, valamint regisztrációs lehetőséget a Kar alumni weboldalán talál.

WWW.ALUMNI.KTK.PTE.HU

**Már nem csak a mama
kedvence, de
még mindig a miénk!**

tibi

sok kakaó, hosszabb élvezet!

Hitelkísérletek

„A Világbank is vált (...) hitelezési módszereiben – s Magyarországot használja kísérleti terepül. A több részprogramból álló, 140 millió dollárnyi csomagterv szakít a korábbi »kijelölősdível«, és nyitott pályázatot hirdet az egész feldolgozóiparra. (...) Még izgalmasabbnak tetszik a projekt második fejezete, amely 8 millió dollár értékben ad lehetőséget kisvállalkozások fejlesztésére, illetve új vállalkozások indításának támogatására. (...) A hitelek odaítélői szakítottak a hagyományos – külső és felső – iparpolitikai orientációkkal, és ezentúl leginkább a piaca bízzák a váltás sebességét.”
(Szigorúan ellenőrzött hitelek, 1989. február 25.)

Az imperializmus eszközeként emlegetett washingtoni székhelyű pénzüntézzel (valamint az IMF-el) Magyarország – többszöri próbálkozást követően, konspirált tárgyalások eredményeként – 1982-ben vette fel a kapcsolatot. A Világbank 1989 elején már a harmadik ipari szerkezet-átalakítási programját indította az országban, pályázatokon keresztül kínálva kölcsönt a piaci viszonyokhoz való alkalmazkodáshoz a zömmel állami irányítás alatt lévő magyar vállalatoknak. E lehetőséggel a társasági törvény alapján alakult, jellemzően magánkézben lévő kisváll-

lalkozások is éltek. A rendszerváltást kísérő megpróbáltatásokért is rendre felelőssé tett Világbank célzott hitteleivel valóban ösztönözte az átalakulás törvényi keretfeltételeinek kialakítását, a külkereskedelem liberalizálását, a privatizációt, a nyugdírendszer átalakítását, de folyósított hitelt a romák felzárkóztatási programjára is. Kapcsolata Magyarországgal 25 éven át, 2007-ig tartott, eközben negyven programra 4,2 milliárd dollárt adott, közülük már csak a csepeli szennyvíztisztítóhoz kötődő fut. A „függetlenség” rövid életűnek bizonyult: másfél éve a világgazdasági válság miatt a Világbank 1,3 milliárd dollárral szállt be a magyar gazdaságot és a forintot mentő akcióba.

Lelépő parlamenti iskolamester

„A parlament elnökének váratlan lemondása jelenti az első komoly változást abban a politikai garnitúrban, amely néhány hónapja foglalt el vezető posztokat Magyarországon. (...) Meglepetést keltett, hogy éppen a képviselőház amúgy harsány és energikus elnöke retirál (...) Elnöki pályafutását már a kezdet kezdetén beárnyékolta az a körülmény, hogy megválasztását nem képviselőtársai kezdeményezték, hanem (...) az MSZMP Központi Bizottsága és a népfront. A máig emlékeztető júniusi választáson – egyedüli elnökjelöltként – végül is 222 támogató és 129 ellenszavazatot kapott.” (ÁrvaHáz, 1989. március 4.)

Lemondólevele szerint „elsősorban egészségügyi és családi okok” vezettek Stadinger István döntéséhez, amely már február 8-án „bonyolult politikai helyzet” elé állította a pártvezetést. Az akkori központi bizottsági ülésen Grósz Károly főtitkár arról

számolt be, hogy a politikai bizottság és személyesen ő „kétszer is” maradásra próbálta bírni az egyébként évtizedeken át gyárak igazgatójaként és a fővárosi tanács elnökhelyetteseként is „hűségesen szolgáló” pártkatonát. Stadingernek ugyanakkor felrötták a sajtóban is szemére vetett „iskolamesteri” stílusú ülésvezetést. Pedig ő 1988. júniusi beiktatását követően úgy nyilatkozott, hogy „a szocializmus talaján (...) a polgári parlamentarizmus politikai fából vaskarika”. A javaslatot, hogy a főhivatalnok a pártplénumon védhesse meg magát, Grósz az ülésen elnöklő Szűrös Mátyás külügyi kb-titkárral karöltve leseperte. Utóbbi, a parlament hírlében megalakított kommunista frakciójának titkára (egyébiránt Stadinger utóda, fél évvel később pedig az ország ideiglenes államfője), az emberségre hivatkozva vétőzött, mondván, az ajtó előtt várakozónak „valószínű, hogy jobb, hogy nincs jelen, mert érzelmileg már túl van egy bizonyos meneten”.

Stadinger István

BANKUTI ANDRÁS

Földátverés

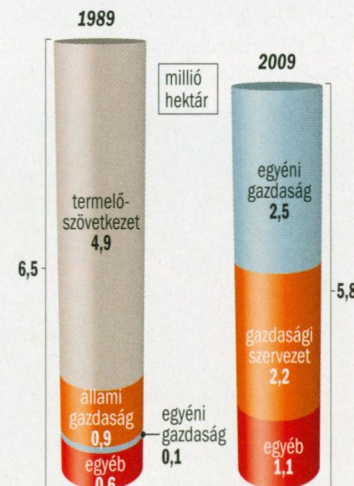
„Társadalmi vitára bocsátja új agrártéziseit az MSZMP, és a további javaslatok, észrevételek figyelembevételével áprilisban kívánják végleges keretbe foglalni a párt korszerűsített agrárpolitikáját. Az MSZMP elutasítja az „új földosztás” koncepcióját, mivel úgy véli: a továbbiakban is meg kell őrizni a nagyüzemi gazdálkodás pozitív vonásait. Ugyanakkor az új agrártézisek legmarkánsabb változásaként éppen azt jelölte meg, hogy azok nemcsak elismerik, hanem támogatják is a mezőgazdaság többszektörűségét, a vegyes tulajdonosi formák terjedését. Ez azt jelenti, hogy a korábbiakhoz képest nagyobb teret szánnak a magánszektornak. A jövő magyar mezőgazdaságát (...) a köztulajdon és a magántulajdon, a hatékonyan szervezett nagyüzem és a modern kisgazdaság szerves együttműködése jellemzi majd. Ehhez újra kell gondolni a tulajdonviszonyokat, a későbbi átalakulási törvény tételeit.” (MSZM(Paraszt)P?, 1989. március 4.)

Az állampárt a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának (TOT) kora tavaszi konferenciájára időzítette agrártéziseit, válaszul az akkor már jó ideje a köztudatba bedobott – az államosítás előtti helyzet visszaállítását, a teljes reprivatizációt követelő – kisgazdapárti ötletekre.

A tézisek hamar a feledés homályába merültek, mivel a több mint

kétezer téleszt képviselő TOT az év vége felé felosztott, jogutódja, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége pedig már másképpen képzelte el az agrárium átalakítását. Az 1990-ben hatalomra került jobboldali koalíció egyébként sem rá hallgatott, amikor a kártalanítás módjait a kárpótlást választotta. A következő tíz évben több mint 25 ezer árverést tartottak országszerte, melyek során több mint 2 millió hektár föld került nyolcszáz ezer új tulajdonoshoz. A szövetkezeti mozgalom az ezredforduló után önkéntes alapon szerveződött termelési és értékesítési szövetkezetekben él tovább, számuk jelenleg nem éri el a százat.

Mezőgazdasági birtokviszonyok

Forrás: KSH

A hír szabad

„Az MTI ezentúl kérésre teljes terjedelmében is továbbítja a különböző szervezetek hozzá eljuttatott állásfoglalásait, felhívásait, közleményeit. Ezt a feladatot a hírügynökség keretében létrehozott Országos Sajtószolgálat látja el. Korábban a Magyar Távirati Iroda ezeket a dokumentumokat szerkesztve, a műfaji és terjedelmi korlátokat figyelembe véve továbbította a szerkesztőségeknek. Az új szolgáltatás bevezetését az indokolta, hogy a különféle közleményeket közreadó szervezetek szeretnék, ha szövegeik csorbítatlanul jutnának el a sajtóhoz. Számos szerkesztőség is jelezte: a dokumentumokat eredetiben tudná a legjobban használni.” (Országos Sajtószolgálat, 1989. március 11.)

Az azóta is üzemelő szolgáltatásnak két évtizede egyértelműen politikai jelentősége volt, amit az első

hetek – jobbára a Magyar Nemzetben megjelent – termése is bizonyított. Igaz, az első OS-hír március 14-én hat Fidesz-csoport követelése volt, hogy a televízió haladéktalanul mutassa be Kósa Ferenc Az utolsó szó jogán című filmjét, ami az addig „csak szitkozódó, elutasító” újságcikkek alapján tájékozódó közvélemény felvilágosítását szolgálta volna a rák kezelésében reménnyel kecsegtető Bérés-cseppek-ről. A hónap második felének tucatszerű közleménye egyebek mellett olyan témákra hívta fel a figyelmet, mint a 301-es parcella feltárásának kezdete, a Kiszegdapárt meghurcolt vezetőinek rehabilitálása vagy hogy Kerényi Imre miért nem fogadja el a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze címet. Ma egy átlagos napon ad ki tucatnyi az MTI OS-szolgálat a politikai és civil szervezetek közérdekű közleményeiből.

Sorban állás Bérés József családi háza előtt

MTI / HÁBOR SZABOLCS

AZ EREDETI

FEKETE ÉS ARANY

SZÁZ ÉV TAPASZTALATA A MAGYAR LIBAMÁJ-FELDOLGOZÁSBAN, OROSHÁZÁRÓL.
KERESSE AZ EREDETI KORONÁS, FEKETE-ARANY CSOMAGOLÁST!

A KÉPZÉS ÉLVONALÁBAN!

SZENT ISTVÁN EGYETEM
GÖDÖLLŐ

GAZDASÁG- ÉS
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI
KAR

Hasznosítható tudást ad
5 képzési területen

- 11 alapképzés (BA/BSc)
- 10 mesterképzés (MA/MSc)
- 11 szakirányú továbbképzés

Képzési helyek:

Gödöllő, Budapest, Békéscsaba
és Szarvas

Közgazdász képzés
országos 5. helyezés
(forrás: Heti Válasz és HVG)

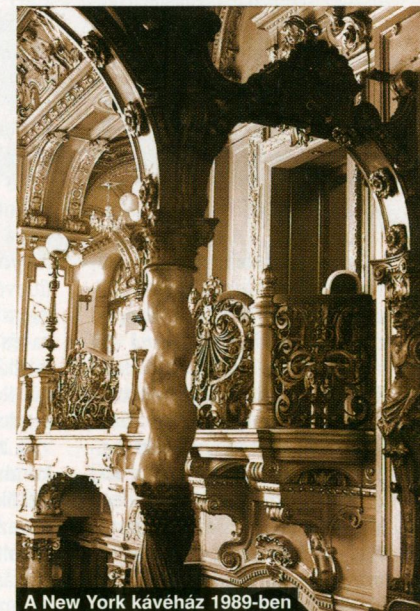
www.gtk.szie.hu

Szerkesztői köztársaság

„Keddtől új irodalmi és társadalmi folyóirat kapható az újságárúknál: a 2000. A HVG Kiadói Rt. gondozásában megjelent folyóirat 64 oldalon 15 ezer példányban jelenik meg. A 29 forintba kerülő lap közöl magyar és külföldi szép- és tényirodalmat, kritikai rovata viszont nem lesz. (...) A 2000-nek nincs főszerkesztője, a lap összeállításiában a hét szerkesztő egyenrangú partnerként működik közre. A 2000 független folyóirat, nem tartozik egyetlen irányzathoz sem, hiszen politikai szempontból a szerkesztők – mint állítják – maguk sem egységesek.” (Megjelent a 2000, 1989. április 15.)

Civil engedetlenségi nyilvánulásnak is szánta a szerkesztőségi óráit a New York (akkori nevén: Hungária) kávéházban tartó redakció, hogy az ezredfordulóra tekintő, az első időben 15 ezer példányos folyóirat fitytyet hányt az 1986-os sajtótörvényben is rögzített egy személyi felelősség elvének. De, hogy a kecske is jóllakjon, rotációs alapon minden esztendőben más és más a bejegyzett szerkesztő, akinek azonban a köztársasági szellemű műhelyben – „a senkinek semmi hatalmat” jelszó jegyében – semmilyen külön jogosultsága nincs. Viszont valamennyi szerkesztő külön

külön is vétőjoggal bír, a megjelentetni szándékozott írások tehát csak közös rábólintás után kerülhetnek nyomdába. A hét alapító szerkesztő közül ma már csak három tagjai a HVG-től 2003-ban elvált, manapság 2 ezer körüli példányszámot abszolváló folyóirat

A New York kávéház 1989-ben

nak. A 20. évfordulóra időzített jubileumi számban valamennyi szerkesztő részvételével tartott monstre kerekasztal-beszélgetés idézi fel az értelmiségi körökben megkerülhetetlen folyóirat történetét, a belső körben, illetve más lapokkal, szellemi műhelyekkel folytatott polemikákat.

Devizagarázdálkodás

„Esetleg csökkentik az utazási irodáknak azt az összesen mintegy várhatóan 40 millió dolláros idei devizakeretét, amelyből ügyfelek nyugati útjaikat bonyolítják le – terjedt el idegenforgalmi körökben. A magyar utazási irodák ma konvertibilis utasforgalmi, úgynevezett szolgáltatási devizabevételeik (ebben nincs benne a pénzváltásból származó bevétel) 40 százalékát használják fel ügyfelek utaztatására. Hírek szerint a Magyar Nemzeti Bank és a Pénzügyminisztérium e devizakeret csökkentését, esetleg a tavalyi szinten való befagyaszthatóságot fontolgatja. (...) A magyar állampolgárok korábbiánál jóval gyakoribb külföldi utazásai és áruvásárlásai miatt a magyar idegenforgalmi mérleg aktívuma az 1987-es 369 millió dollárról 1988-ra 40 millió dollárra apadt. Az utazási irodák szerint azonban ezen a gondon mit sem segítené – és a bevásárlóturizmust aligha szorítaná vissza – a devizakeretük korlátozása, hiszen a magyar lakosság tavaly, legális forrásból, 630 millió dollár értékű konvertibilis valutát használt fel (ez 1987-hez képest 240 százalékos emelkedést jelent).” (Kevesebb deviza az utazási irodáknak?, 1989. március 18.)

A magyar kormány 1987. november 27-én döntött a világútlevél következő év eleji bevezetéséről. Az utazáskönyvítés bombája 1988. november 7-én robbant. Az októberi

bolsevik forradalom akkor keddi napra eső, munkaszünettel ünnepelt évfordulóján – az egykori statisztikák szerint – százezren vették az irányt Bécsnek.

Az utazásonként és fejenként kifizethető, 70 dollárnak megfelelő konvertibilisvaluta-keret (amit 1989 szeptemberében 50-re csökkentettek) a szűkösége miatt egész családok indultak a Lajtán túli boltokba. A KSH szerint 1989-ben több mint 7 millió határátlépés történt, ami több mint duplája volt az 1986-osnak. Tény, hogy 1988. november 6-ára az utazási irodákból és OTP-fiókokból az osztrák schilling mellett a dollár és a német márka is kifizethető, dacára annak, hogy a világútlevél bevezetésével párhuzamosan a lakosság által is nyitható deviza- és utazási számlákon akkorra 17 milliárd forintot meghaladó összegű keményvaluta is a magyarok rendelkezésére állt.

A bevásárlási roham második – a korabeli sajtóargóban a jugoszláv hűtőszelvényekről Gorenje-láznak nevezett – hulláma 1989 tavaszán indult. Az akkor életben lévő szabályozás szerint minden személy utazásonként 10 ezer forint vámkezelési díjat kapott, a családok utazása esetében ez összeadódott. Így tömegével szorongtak az autók utasterében a nagyszülők és az anyósok. A vámtarfiák nemzetközi viszonylatban is rendkívül magasak voltak – ráadásul a magyar vámhatóság önkényes becsléssel szabta meg a vám alapjául szolgáló áruértéket –, ami a nyugati beszerzési

MTI / CERNÁ LÁSZLO

árát általában jóval meghaladta. (A „jugó” háztartási masinák vagy a szórakoztatóelektronikai eszközök feleannyiba kerültek a bécsi Mariahilferstrassén, mint Budapesten.) A kormányzat gyorsan kapcsolt, így április első hétvégéjén már azért lépték át közel félmillióan a határt, mert kiszivárgott: április 8-ától a korábbi tarifákat megduplázó vám szabályozás lép életbe.

A HVG-nek akkor nyilatkozók szerint a magyarok mindent összevéve schillingszázmilliókat hagytak az osztrák kereskedőknél (egy schilling akkor 4,50 forintba került). A Gorenje-lázból csak 1991 végére gyógyult ki a magyar lakosság – addigra Magyarországon is be lehetett szerezni a hiánygazdaság vágykiszülékeit. A HVG-nek ugyanebben az 1989. március közepi számában

megjelent egy hirdetés is, amelyben egy Lenin körüti bolt kínált a Bécsben beszerzettekhez hasonló szórakoztatóelektronikai készülékeket – „valutáért, vám nélkül”.

A külkereskedelmi profillal létrehozott Konsumex vállalat – a köznyelven diplomataboltnak emlegetett – üzleteiben az engedéllyel szerzett plusz konvertibilis devizáért a magyar állampolgárok is kvázi vámentesen vásárolhattak. A kozmetikumoktól az elektronikai eszközökig terjedő áru kínálatból, valamint az úgynevezett ajándékautó-szolgáltatból 1988-ban 45 millió dollárt kasszírozott a cég. (Az utóbbi azt jelentette, hogy egy devizakülföldi 30 százalékos vámmal vásárolhatott a Konsumex hiánypótló kínálatából gépkocsit, amely aztán a „forintmagyar” tulajdonába került.)

Dolgu végezetlenül

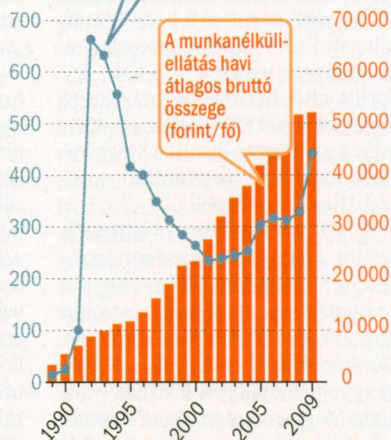
„Az idei első, január 22-én zárt országos összesítés szerint 1989-ben 499 ember kapott összesen bruttó 620 ezer forint munkanélküli-segélyt Magyarországon (...) A munkaközvetítők adatai szerint tízszer ennyien, mintegy ötezren jelentkeztek segélyért (január elején majd 15 ezer munkanélküli volt az országban), ám többségük nem kaphatott munkanélküli-segélyt. A január 1-jén hatályba lépett segélyrendelet szerint ugyanis nem jogosultak munkanélküli-segélyre például az állástalan pályakezdők. (...) A segélyezettek több mint fele legfeljebb az általános iskolát fejezte be, ám 39 főiskolai-egyetemi végzettségű munkanélküli is volt a segélylistán.” **(Munkanélküli-segély: 1989. január, 1989. március 25.)**

Magyarország bevezette a munkanélküliséget – élcelődtek a korabeli kommentárokban a foglalkoztatáspolitikai szakemberek, akik régóta tisztában voltak az úgynevezett kapun belüli munkanélküliséggel, vagyis hogy a vállalatok (mind állami tulajdonúak), a hatékonysági szempontokat figyelmen kívül hagyva, a szükségesnél jóval nagyobb létszámmal működnek. Az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal 1986-tól tartotta nyilván a munkanélkülieket. Számuk az akkori 4-5 ezerről 1988-ra 15 ezer körüli-

re ugrott, de becslések szerint valójában már 40-50 ezren lehettek kényszerűséből állás nélkül. 1989. január 1-jétől lettek munkanélküli-segélyre jogosultak azok, akiknek 3 éven belül legalább 18 hónapi munkaviszonyuk volt, és a segélyt legfeljebb 365 napra lehetett folyósítani. Ma az kap – legfeljebb 270 napra – segélyt, aki 4 éven belül 365 napi járulékfizetést tud igazolni. 2005 novembere óta álláskeresői járadéknak hívják a munkanélküli-segélyt, arra utalva, hogy az állam csupán az aktívan öngondoskodókat kívánja támogatni.

Munkanélküliek és ellátásuk

A regisztrált munkanélküliek száma, ezer fő, minden év december 31-én.

Forrás: KSH, Tények könyve, Állami Foglalkoztatási Szolgálat

Semmitőszéki fordulatok

„HVG: Már bejelentették, hogy az 1945–1962 közötti koncepciók ügyeket felül kell vizsgálni (...) Ön szerint hogyan kellene elvégezni a rehabilitációkat?

Pető Iván: A tömegével hozott kis büntetéseknél egyszerűen nem lehetséges az egyedi kivizsgálás (...) Hogyan ítéljük meg ma azt, ha például valaki az ötvenes években – amikor már sokadszor mentek el hozzá a padlást lesöpörni – hatósági személyre támadt? Hatósági közeg elleni erőszakként vagy jogos önvédelemként? (...) Joga van-e egy államnak békeidőben olyannyira korlátozni az egyén szabadságát, hogy az a saját maga által nevelt disznót sem vághatja le, illetve ha levágja, akkor bűncselekményt követ el? (...) Elfogadhatatlannak tartom, hogy olyan, akár bíróságon, akár rendőrségen tett vallomások kerüljenek nyilvánosságra, amelyek kényszer hatása alatt születtek, tehát semmilyen valószínűségük nincs. Így ugyanis az alapvető, személyiséghez kapcsolódó jogok szenvednének csorbát.” **(„Az ítéleteket egységesen semmisnek kell tekinteni”, 1989. március 25.)**

Lapunk történetének leghosszabb, kilenc részből álló sorozatát indítottuk a Pető Iván történessel (későbbi szabaddemokrata pártelnökkel, képviselővel) készült interjúval az 1948 utáni, gazdasági jellegű koncepciók perekről. A Nitrokémia-ügyben, a Földművelésügyi Minisz-

térium 84 tiszviselője, a Magyar–Amerikai Olajipari Részvénytársaság, a Standard-gyár és a Magyar Ruggyantaáru gyár vezetői elleni perekben, valamint az úgynevezett kulákperekben 1956-ig 194 ezer személyt ítéltek el.

Németh Miklós kormányfő 1989 tavaszán ezek felülvizsgálatára jogszabokból és történelemszekből álló bizottságot jelölt ki, amelynek tagjai is csak kivonatosan ismerhették a működésüknek keretet szabó kormányrendelet szövegét. Az ő javaslatuk alapján született meg az 1990. március 31-én kihirdetett törvény „az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról” – ilyenek voltak például az úgynevezett állam biztonsága elleni, vagy az árdragító és közellátás elleni bűncselekmények.

Lipcsei mese

„Szokatlanul baljós politikai előjelek mellett kezdődött meg a múlt héten a Lipcsei Tavaszi Vásár. (...) Sokaknak feltűnt, hogy hagyományos vásárnyitó bejárásakor Erich Honecker nem személyesen mondott pohárköszöntőt a szovjet pavilonban, ahogy ez eddig szokása volt, hanem a hierarchiában érezhetően lejjebb álló Beil külkereskedelmi minisztere bízta ezt. A figyelmes szemlélők figyelmét az sem kerülte el, hogy a szovjet pavilonban hiányoztak a megszokott utalások a két ország örök szövetségére.” (Lipcsei vásár, 1989. március 25.)

A lipcsei vásár különleges, politikai jelentősége elsősorban abban állt, hogy az NDK gazdaság-politikai vezetői – minden ideológiai szembenállás dacára – rendre itt kötötték üzletet az NSZK topmenedzserei-vel. A két ország közötti vámmmentesség jóvoltából az NDK a másik német államba, sőt a Közös Piac többi országába is előnyösen exportálhatt. Németország újraegyesítésével nemcsak ez a lehetőség vesztette el jelentőségét, hanem maga a vásár is. Legálábbis abban a formában, ahogy addig műkö-

dött. Az évenkénti két, univerzális nagy vásár helyére szakkbemutatók (könyv-, autó-, komputerjáték- és kertészeti-szabadidős vásárok) léptek, s új vásárterületével besorolt Lipcse a többi német vásárváros, Hannover, München, Köln, Düsseldorf, Frankfurt am Main és Berlin közé, ahol már korábban megindult a szakosodás. A csúcsos-tornyos szovjet pavilon még évekig elhagyottan emlékeztetett az egykori kirakatrendezvényre.

BUNDESARCHIV

BUDAPESTI
CORVINUS
EGYETEM

Gazdálkodástudományi Kar

Versenyképes tudás
megbecsült diploma

Gazdálkodástudományi Kar

Elkötelezettség

- a hazai üzleti élet szereplőinek képzése mellett

Hagyomány

- 1948 óta önálló universitasként a hazai közgazdászok képzés szolgálatában
- 1990. Az egyetem neve Marx Károly Közgazdasági Egyetemről Budapesti Közgazdasági Egyetemre változott
- 2004-től Budapesti CORVINUS Egyetem

Innováció

- Bologna rendszerű alap- és mesterképzések
- MBA és vezetői programok
- Szakirányú továbbképzések
- Felnőttképzési-, és vállalati programok

Nemzetköziség

- Angol nyelvű képzések bővülő kínálata (BA, MSc)
- International Study Programs
- Angol nyelvű MBA
- CEMS (kiváló üzleti iskolák nemzetközi szövetsége) tagság
- ERASMUS és PIM csereprogramok

Siker

Előkelő helyezések a hazai és nemzetközi oktatási ranglistákon.

www.uni-corvinus.hu/gkar
<http://fba.uni-corvinus.hu>

www.uni-corvinus.hu

Egy jó tészta vonzza a társaságot

Gyermelyi. Ki kér még?

Alulbélyegzés

„Április 1-jétől általában csökken az MSZMP-tagdíjak összege (...) a csökkenésre a tagság nyomása miatt kerül sor. Többen a magas tagdíjra hivatkozva léptek ki a pártból. A tagdíjat ezentúl a bérből és fizetésből előknél az előző nap-tári évben főállásban elért havi átlagos nettó bér alapján számítják ki. (...) Kiszámításakor – az eddigi szabállyal ellentétben – nem lehet levonni a fizetésből a túlóradíjat, a műszak-, a veszélyességi, a melegüzemi és a folyamatos üzemi pótlékot, továbbá a hűségjutalmat, a kitüntetésekkel járó pénzjutalmat, s a szerződéses munkáért fizetett díjat sem. (...) A tavalyi 1450 millióhoz képest várhatóan 350–380 millió forinttal csökken az idén az MSZMP tagdíjbevétele. Az így kieső összeg pótlására – a korábbi gyakorlattól eltérően – a párt 1989-ben nem kap újabb állami támogatást. (...) Az MSZMP egyébként idén 1 milliárd 50 millió forint támogatást kap az állami költségvetésből.” (Párttagdíj-körkép, 1989. április 1.)

Az MSZMP azóta nyilvánosságra került dokumentumai szerint a párt havi tagdíjbevételei – a tagdíjreform és a taglétszám eróziója miatt – 1989. április 1-jétől az egy évvel korábbi 126 millió forintról 96 millióra csökkentek.

1985				1986			
Tagdíj	Átlag	Tagdíj	Átlag	Tagdíj	Átlag	Tagdíj	Átlag
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280
MSZMP 280 Ft 1985	280	MSZMP 280 Ft 1985	280	Fidesz 280	280	Fidesz 280	280

1985-ben a 870 ezres taglétszám 1989 első negyedévében 776 ezerre csökkent, tagdíjat pedig csak 726 ezren fizettek. A kilépések és a lemorzsolódások következtében Ripp Zoltán történész becslései szerint 1989 szeptemberében, az MSZP megalakulása előtti hónapban hivatalosan nagyjából 730 ezer volt a párttagok száma. Maig nem tudni pontosan, hogy közülük hányan jelentkeztek át az MSZP-be, „többé-kevésbé megbízható becslések szerint 35-40 ezer körül lehetett az 1989-es induláskor a csatlakozók száma” – mondta a HVG-nek Ripp.

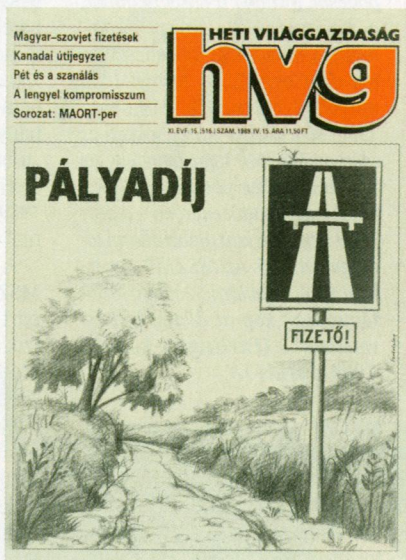
A 2000-es években hasonló az MSZP létszáma, s a tagdíjbevétele a párt költségvetésének csak elenyésző részét teszi ki, holott 1989-ben még az egyharmadára rúgott (a 2008-ban beszédett 63,8 millió forintnyi tagdíj alig 2 százaléka volt a bevételeinek). A többi párt sem a tagdíjaiból él. A Fidesz ugyan 2008-ban 132,6 millió forintot kasszírozott ezen a címen, ám az is csak bevételeinek 7 százalékát jelentette.

Futamidő

„Évi 1,8 milliárd forint bevételre számít a közlekedési kormányzat a május 1-jén bevezetendő autópálya-használati díjból (...) A kormány döntése értelmében a jövő hónap elejétől az összesen mintegy 330 kilométernyi magyar autópálya és autót használatáért magyaroknak és külföldieknek egyaránt fizetniük kell. (Kivételek a ferihegyi gyorsforgalmi út, erről viszont leveszik majd az »autót« táblát.) Az éves díj meglehetősen borsos: jármű-kategóriától függően 500 és 18 ezer forint között mozog. Napijegy, egy útra szóló jegy nem lesz, mondván, ehhez ellenőrző kapukat kellene felállítani a meglevő autópályákra, autóutakra is, ez viszont körülbelül 3 milliárd forintba kerülne (...) Elhangzott az a – ma már nem különösebben hihető – ígéret, hogy a kormány garanciát ad rá: ezúttal nem vonja el az útépités finanszírozásától az útalapba befolyó pénzt. (...) Az új »útadóért« cserébe a közlekedési kormányzat azt ígéri, hogy felgyorsul a döcögő autópálya-építés.” (Út-vesztőben, 1989. április 15.)

A sztrádadíj bevezetésének híre közfelháborodást váltott ki – az éves matricáért akkor a tervek szerint a személyautóknak 600–1000 forintot kellett volna fizetni. Nem sokkal korábban a kor-

mány bejelentette, hogy a költségvetés kivonult az autópálya-építés finanszírozásából, tehát az 1,8 milliárd autótulajdonossal kívánta megfizettetni az útépités és -karbantartás további költségeit. Csak hogy két évvel korábban éppen e kiadásokra hivatkozva emelkedett a benzinár, így a zötyögős-kátyús sztrádák esetében az autópáladíj lakosságra hárítása valóságos arcucsapás lett volna. A Németh Miklós vezette kabinet néhány hét alatt meghátrált. Április 22-én a HVG még arról adott hírt a közlekedési miniszterhelyetessel készült interjúban, hogy a tárca a „népszerűtlen döntést” konfliktuskezelő módon igyekszik némiképp enyhíteni. Az-

Magyarország autópálya-hálózata 1990, 2010

tán pár nap múltán a kormányülésre beterjesztett puhított javaslat is elhalt, s mégsem lett autópáladíj, mert nemcsak a végnapjait élő Németh-kabinet, hanem a rendszerváltást követő első kormány sem vezette be. Erre csak 1996-ban került sor, amikor az M1-es Győr és Hegyeshalom közötti szakasza koncesszióban megépült. A 43 kilométeres „magánsztrádára” kapukat építettek, amelyeken a személyautók 900 forintért hajthattak keresztül, de a nyári szezonra már 20-30 százalékos áremelést terveztek.

Hamar kiderült azonban, hogy a borsos tarifát inkább csak a külföldi személyautósok hajlandók megfizetni, év végén pedig bírósági ítélet mondta ki, hogy a beszedett összeg a szolgáltatáshoz képest aránytalanul magas. 1996 decemberében a

koncesszor által felújítva, végig két-pályásra bővítve adták át a forgalomnak az M5-ös Budapest és Kecskemét közötti szakaszát. Alig egy hónappal később a Horn-kormány kénytelen volt az autópályaügyek felügyeletére miniszteri biztost kinevezni, akinek az M5-ös magas tarifái miatt már a Bács-Kiskun és Pest megyei önkormányzatok demonstrációval fenyegető vezetőit kellett lecsillapítania.

A matricás rendszer 1999-ben az M3-ason indult el. Az akkor igen magas matricáarak szolid emelkedéssel mára nagyjából megduplázódtak, a személyautók éves díja 20 ezerről 37 200 forintra, a havi tarifa 2200-ról 4200 forintra emelkedett. A személyautókra a kedvezményes 4 napos matricát 2003-ban vezették be.

Feladott hadállás

„Nem igaz, hogy Magyarországot Jaltában a szovjet érdektérület részévé tették, Magyarország a konferencia jegyzőkönyvében talán ha kétszer szerepel, s mindig csak úgy, hogy ott a háború befejezése után szabad választásokat kell tartani (...) A híres cédlás történet, amely szerint Magyarország a szovjet befolyási övezet része lett, nem Jaltában, hanem 1944-ben Moszkvában zajlott le. Ez szovjet-angol különmegállapodás volt, de csak a háború időszakra volt érvényes. (...) A magyarországi befolyást először 50-50 százalékban osztották meg maguk között, ezt azonban két nap múlva a szovjetek javára módosították 75-25 százalékra. A szovjet irodalom sokáig tagadta e cédula létezését, legjobb esetben is Churchill tódításának nevezte. Én viszont megtaláltam a dokumentumokat.” (Az ittfelejtett hadsereg, 1989. április 29.)

A Bernben élő Gosztynyi Péter történész azt követően nyilatkozott a HVG-nek, hogy – miután előző év decemberében Mihail Gorbacsov szovjet pártfőttitkár az ENSZ-ben bejelentette a szovjet csapatok létszámának egyoldalú csökkentését – Magyarországon 1989 áprilisában megkezdődött a szovjet erők részleges kivonása. A 65 ezres létszám néhány hét alatt 10 ezer fővel csökkent. Bár Horn Gyula akkori külügyi államtitkár csak arról beszélt, hogy még az ezredforduló

előtt sor kerülhet a NATO és a Varsói Szerződés egyidejű feloszlására, 1990. március 10-én – az akkorra már külügyminiszterré avasztált későbbi miniszterelnök – aláírta Moszkvában Eduard Sevardenadze szovjet külügyminiszterrel a teljes csapatkivonásról szóló megállapodást. A katonákat, családtagjaikat, valamint a hatalmas arzenált – 27 ezer járművet, köztük 860 harckocsit, illetve 230 ezer tonna lőszert és 100 ezer tonna üzemanyagot – több mint 1500 vasúti szerelvényt szállította vissza a Szovjetunióba. Az utolsó katona 1991. június 19-én távozott. A szovjet erők gyors hazatelepítése komoly válságot okozott a Szovjetunióban, majd Oroszországban, hiszen Moszkva nem tudta elhelyezni a volt baráti államokból érkezett több százezer embert.

Technológia és Tudástranszfer Iroda a Műegyetemen

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) Magyarország legjelentősebb felsőoktatási intézménye a mérnöki és az üzleti tudományok területén.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem az ország versenyképességének és fenntartható fejlődésének egyik meghatározó szereplője. Ennek szellemében határozta meg a következő időszak öt kiemelt stratégiai kutatási területét:

- fenntartható energetika
- járműtechnika, közlekedés és logisztika
- biotechnológia, környezet- és egészségvédelem
- nanofizika, nanotechnológia és anyagtudomány
- intelligens környezet és e-technológiák

Több kutatási területen a már működő horizontális tudásközpontok tevékenységének összehangolása céljából a Villamosmérnöki és Informatikai Kar létrehozta a BME Egyesült Innovációs és Tudásközpontot mint integráló szervezetet.

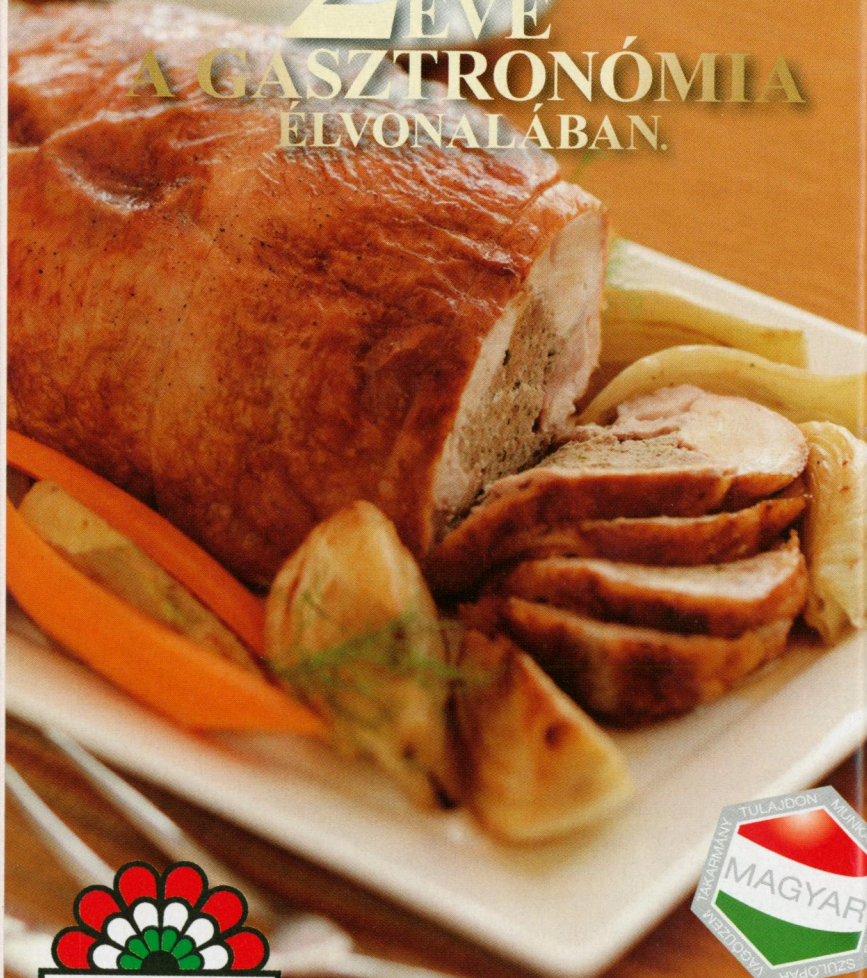
A Műegyetemen folyó minőségi oktatást-kutatást jelzi a Magyar Tudományos Akadémiával együtt létrehozott 13 akadémiai kutatócsoport, a közel 30 ezer négyzetméter (6 futballpályának megfelelő) laboratóriumi háttér, valamint itt található az ország legnagyobb műszaki könyvtára. A tudományos fokozattal rendelkező oktatók aránya több, mint 60%, s a 14 doktori iskolában évente 200 új doktorandusz kezd meg tanulmányait.

A Műegyetem jelentős kutatás-fejlesztési teljesítményét, kiterjedt gazdasági kapcsolatait és pályázási eredményességét igazolja, hogy K+F+I bevételeinek költségvetési támogatásához viszonyított aránya 2005-2009 között átlagosan 60%.

A Műegyetem tudásbázisának és szellemi alkotásainak felmérése, innovációs képességének további erősítése és az innovatív és vállalkozói szemlélet oktatásba történő beépítése céljából – a BME Villamosmérnöki és Informatikai Kara koordinálásában, az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség támogatásával – megkezdte működését a

Műegyetemi Technológia és Tudástranszfer Iroda.
www.vik.bme.hu

20 ÉVE

A GASZTRONÓMIA
ÉLVONALÁBAN.

Mindig a hasára gondolunk!
www.gallicoop.hu

Gallicoop Pulykafeldolgozó Zrt. 5540 Szarvas, Ipartelep 531/1.,
telefon: 06/66 621-500, fax: 06/66 621-507, email: kapcsolat@gallicoop.hu

Zajos pihenő

„Jogellenesnek minősítette múlt szerdán a Békés Megyei Munkaügyi Bíróság a gyomaendrődi kazángyártók április 17-i sztrájkját. Ez volt az első bírói döntés sztrájkügyben azóta, hogy az április 12-én hatályba lépett sztrájktörvény bírói útra utalta a munkabeszüntetések jogszerűségének elbírálását.” (Az első magyar „sztrájkper”, 1989. május 6.)

A sztrájktörvény 1989. februári vitájában az akciószervezetbe tömörült új pártok (MDF, SZDSZ, Fidesz) és szakszervezetek olyan törvényt követeltek, hogy többé ne lehessen jogszerűtlen a mecseki bányászok előző évi fellépéséhez hasonló demonstráció, amelynek a jövedelemadó-törvény módosítása volt az egyik követelése. Az érdemben azóta sem változott jogszabályba végül csak a szolidaritási sztrájk lehetősége került be. Máig nincs meghatározva például az elégséges szolgáltatás tartalma, s az sem tisztázott, hogy a dolgozók hány százaléka kezdeményezhet munkabeszüntetést.

A sztrájk jogosságáról – függetlenül attól, hogy gyakran nem egyértelmű, mit céloznak az erre való felhívások, nem tudni, ki a tárgyalópartner, és esetenként kiszámíthatatlan a sztrájk ütemezése – a

bíróság előzetesen nem nyilatkozhat.

Mindeközben a magánszférában erőtlén szakszervezetek Magyarországon európai összehasonlításban igen kevés sztrájkot szerveznek, ezért a munkabeszüntetések többsége köztulajdonú cégek és közvetlenül az állam ellen irányul. A legnagyobb létszámú sztrájk 1995-ben volt, amikor egy hét alatt 172 ezren tiltakoztak így a Bokros-csomag intézkedései ellen. A sztrájkjoggal a legtöbbször a vasutas-szakszervezetek éltek. Az Orbán-kormány idején, 1999 elején a konfrontációra törekvő, Gaskó-féle VDSZSZ egyedül kezdett sztrájkba, amit a bíróság első körben még törvénytellennek, másodjára viszont már jogszerűnek minősített. Ezzel a szakszervezetiek megmenekültek a kártérítés fizetésétől. A legtöbb sztrájkfenyegetéssel kapcsolatos petíciót valószínűleg a pedagógusok jelentették be, ám ők végül jóval ritkábban nyúltak a „végső fegyverhez”.

Nagymarosi gátszakadás

„»További intézkedésig« zár alá vette május 9-én a Pesti Központi Kerületi Bíróság a Balázs Béla Stúdió ötévi munkával készített Dunasaurusz című videofilmjét (...) Ez, állítják a filmesek, példa nélküli intézkedés Magyarországon (...) De az igazi kérdés: miért olyan fontos a vízügynek, hogy a film lehetőleg ne, vagy ha igen, akkor szereplésük nélkül legyen vetíthető? (...) Közben az Oviber vezérigazgatója, idézzük, »személyében nem kíván manipuláció részesévé válni«, a dokumentumfilmből kiderül például, hogy a szakvéleményeket az Országos Vízügyi Hivatal illetékesei oly módon összegezték, hogy a bíráló megjegyzéseket kihagyták, vagy ellenkezőjükre fordították (...) Mint Balla Éva országgyűlési képviselő a film megtekintése után nyilatkozott: »A filmben elhangzó érvek nagy részét ismertem, de azt, hogy a kormány hivatalos előterjesztése milyen manipulatív módon állt össze, azt így még nem hallottam.«” (Betiltott Dunasaurusz, 1989. május 20.)

Az elsőfilmes Csillag Ádám „a Duna szépségeit” bemutató műnek álcázva kezdett az 1977-es szerződés alapján épített, ám hosszú évekig a sajtó számára érinthetetlen bős-nagymarosi vízlépcső-

rendszerrel szóló Dunasaurusz című film forgatásához. Amikor a benne szereplő vízügyi beruházási szakemberek szembesültek érveik tarthatatlanságával, „önkényes szerkesztésre”, személyiségi jogaikra hivatkozva megpróbálták elérni az elsőként 1989. március 6-án, a Duna Kör által szervezett Duna-napon levetített film betiltását. A filmet a bíróság 1989. június 20-án szabadította fel, és másnap a Magyar Televízió le is vetítette. A Dunasaurusznak is szerepe volt abban, hogy március 8-ai ülésén a parlament nem merte elutasítani a Duna Kör által gyűjtött, 124 ezer aláírással követelt népszavazást a vízlépcsőről. A döntést májusra halasztották, addigra viszont a kormány

megháttrált, és felfüggesztette, majd októberben végleg leállította a nagymarosi építkezést. Bár az 1956 utáni első nagy tünetet is a vízlépcső elleni tiltakozás jegyében tartották, az ügy a rendszerváltás után a politika peremére szorult. A Duna hozamának mintegy kilencziedét 1992-ben Magyarország tiltakozása ellenére a szlovákiai bős-i erőműre terelték. 1997-ben hozott ítéletében a hágai Nemzetközi Bíróság ezt csak részben tartotta jogsértőnek, és a két országra bízta a vízlépcső-szerződés hozzáigazítását az új állapothoz.

A Horn-kormány az ítéletet sajátosan értelmezve két új vízlépcsőt tartalmazó megállapodást készített elő. Az Orbán-kabinet kormánybiztosának ebből sikerült kihátrálnia, de új egyezségig nem jutott, a Medgyessy-kormány pedig megszüntette a kormánybiztosságot. Jelenleg – olykor egymással nehezen össze-

egyeztethető – uniós keretszabályokkal igyekeznek összhangba hozni az új szerződés elveit.

A film utóélete is jellemző. Kőhalmi Ferenc filmfőigazgató utasítására az 1989-es filmszemlén nem engedték versenybe az alkotást, aztán évekig nem is mutatták be újra, majd a közel 40 órányi vágatlan felvételt szemétre dobták. Rövidített változatát utoljára 2009-ben is vetítette a Duna Televízió. E művéért a filmstúdió akkori szabályai szerint ingyen forgató rendező semmiféle díjban, hivatalos elismerésben nem részesült, fix fizetése sincs.

A vízlépcső-beruházásban élharcos Oviber számos nagyberuházás résztvevőjeként azóta is prosperál. Kőhalmi 1990 után a Magyar Mozgóképfővárosi Alapítvány titkára lett, majd 1995-ben a Környezetvédelmi Alap pénzügyi grüндolt, soha be nem indult Alfa Tv-t szervező alapítvány kuratóriumának főtitkára lett.

Búcsú a Vasladytól

„Immáron tíz éve ül a miniszterelnök bársonyszékében Margaret Thatcher, aki kiméltelenül következetes kormányzásával – ma már egyértelműen megállapítható – ki rántotta a kátyúban rekedt, s még tíz évvel ezelőtt is hajdanvolt dicsőségéből élő brit gazdaságot. (...) A nevével fémjelzett politika, a thatcherizmus valószínű politikai filozófiává vált, amely egyesíti az eltökéltséget, a megalkuvás elutasítását a jól kiszámított kockázattal. Maga Thatcher így fogalmazza meg gazdaságpolitikájának lényegét: »Nem valamilyen gazdasági elméletnek köteleztem el magam, hanem olyan eszméknek, amelyekkel milliók azonosulnak: a tisztességes munkáért tisztességes bért kell fizetni, mindenki csak addig nyújtózkodjék, amíg a takarója ér, takarékoskodjon, és fizesse ki idejében a számlát, és tartsa meg a helyi rendőrséget.« (A mester: Margaret, 1989. május 13.)

Ez utóbbi szavakkal fogalmazta meg ars poeticáját az 1979. május 4-én hatalomra került, majd egymás után három választáson győztes Margaret Thatcher brit konzervatív miniszterelnök. Nagy-Britannia első női és az utóbbi két évszázad leghosszabb ideig (1990-ig) regnáló kormányfője mára betegsége miatt visszavo-

nult a nyilvános szerepléstől is. A thatcherista reformok teljesen átalakították az 1970-es évek végén „Európa beteg emberének” tartott szigetország gazdaságát és társadalmát. Szakítva munkáspárti elődjének gazdaságélénkítő, anticiklikus politikájával, a Thatcher-kormány monetarista szemléletet, a szabadpiaci mechanizmusokba nem beavatkozó politikát honosított meg. Megvonta a veszteséges állami vállalatoktól a támogatásokat, megtörte a szakszervezetek, bezáratta a gazdaságátalanul működő bányákat, adót csökkentett, privatizált, így módon megteremtve a részvénytulajdonosi kultúrát, aminek nyomán a londoni City a világ egyik pénzügyi központjává vált. Thatcher a Szovjetunió éles bírálatáért 1976-ban a szovjet néphadsereg lapjától, a Krasznaja Zvezdától a Vaslady elnevezést kapta. Örökösének hosszú ideig nem is a saját pártját, a konzervatívokat tartották, hanem az 1997-től tíz éven át kormányzó munkáspárti Tony Blairt.

Margaret Thatcher a Vásárcsarnokban

Húsz év gazdasága szövevényes személyes kapcsolatokkal – Ki fizet, ki nem akar és ki nem tud fizetni?

Húsz éve, éppen csak a rendszerváltást követően a társadalmi várakozásoknak és persze a gazdasági szükségességnek megfelelően teret kapott a vállalkozói szabadság. Az emberek optimistán és érdeklődve figyelték a „maszekolás” szürke felhőjéből kiépülni készülő piacgazdaság első ingatag lépéseit.

A gyakorlottak, bátrak vagy jó kapcsolatokkal rendelkezők gyorsan vetették bele magukat a magánvállalkozások új világába. Nem féltek semmitől és senkitől, hiszen úgy érezték, álmaik megvalósításának lehetősége a kezükben van.

Sajnos, a kiábrándulás folyamatát ma már ismerjük, a problémákkal való szembesüléskor vállalkozók hosszú sora döbbsen rá: nem azt kapták, amit vártak. Magyarországon sikk lett az ügyeskedés, a követhetetlen cégkapcsolatok mögötti megbújás, a sokszor tapasztalatlan és talán naív vállalkozók kihasználása.

Mára a túlegyszerűsített cégalapítás, és a gazdaság nem elég szigorú szabályozása üzletszerű cégetemetőket és hatalmas hátrahagyott tartozásokat eredményezett.

Napjainkban hazánkban majd 560 ezer cég működik. 95 %-uknak kizárólag magánszemélyek a tulajdonosai, így talán nem is meglepő, hogy az újonnan alakuló cégek vezetőinek több, mint 2/3-a egyéb cégekhez is köthető vagy köthető volt.

Ebben a sajátos cégkörnyezetben elengedhetetlen az üzleti kockázatok minimalizálása érdekében a partnerek minél mélyrehatóbb vizsgálata.

A legújabb céginformációs szolgáltatás nem csak a cégek közötti tulajdonosi-érdekeltségi viszonyokat ábrázolja, hanem a vizsgált céghez kötődő magánszemélyeket – és azok egyéb érdekeltségeit – is megjeleníti, cégenként eltérő színnel jelölve azok kockázatoságát.

Kereshetünk cégre és személynévre is. Ezt követően egyértelműen feltárul előttünk a vizsgált cég vagy személy kapcsolatrendszere. E „kapcsolati háló” abból a hatalmas céginformációs adatbázisból táplálkozik, amelyet a rendszerváltás óta folyamatosan közzétett összes hivatalos információból építettek fel. Az azóta végzett adattisztítással és adatkiegészítéssel egyedülálló adatbázis állt össze.

Az elmúlt húsz év tapasztalatai alapján ma már egyértelmű, hogy egy komoly gazdasági szereplő nem vállalhatja döntéseiért a felelősséget, ha nem a legnagyobb gondossággal vizsgálja meg leendő, és meglévő üzleti partnereit.

S hogy mire vagy kire számíthatunk a következő 20 évben? Egy biztos: MAGUNKRA. Ha túl akarjuk élni a válságot és a nehézségeket; ha nem a saját kárunkból akarunk tanulni, akkor az üzletben ugyanolyan óvatosan, körültekintően kell döntéseket hoznunk, mint ahogy azt az élet bármely egyéb területén tesszük. Az Opten Kft. ehhez nyújt segítséget, megadva azt a szabadságot, hogy a másodpercek alatt megszerzett széles háttérinformáció alapján mindenki maga hozhassa meg az optimális döntést.

Gondolkozzon a mi fejünkkel!

SALDO PÉNZÜGYI TANÁCSADÓ ÉS INFORMATIKAI ZRT.

tanácsadás

Adózási, pénzügyi, számviteli tanácsadás
Saldo-tagság keretében vállalkozásoknak, költségvetési szervezeteknek éves átalánydíjért!

Telefonos tanácsadás minden munkanapon munkaidőben!

Zártkörű **online tudásbázis, video-előadások!**

Kiemelt szolgáltatások: ellenőrzés, átvilágítás, képviselet, szabályzatkészítés

<http://www.saldo.hu/tanacsadas>

felnoítképzés

Széles körű és naprakész tájékoztatás az adózás és számvitel, a társadalombiztosítás, járulékfizetés területéről! Konzultációval egybekötött **előadások, konferenciák**, továbbképzések kreditpont igazolással. Egész évben **regisztrált mértekgépes** könyvelők kötelező **továbbképzése**. Pénzügyi-számviteli OKJ-s szakképzések továbbtanulási lehetőséggel, részletfizetési kedvezménnyel.

<http://www.saldo.hu/oktatas>

belső ellenőrzés

Megbízható szakértelem és külső segítség az államháztartási szervezetek belső ellenőrzéséhez!

Belső Ellenőri Kézikönyv összeállítása

Gazdálkodást érintő szabályzatok elkészítése

Belső Ellenőrök Klubja

<http://www.saldo.hu/belsoellenorzes>

szakkönyvek

Szakkönyvek és szaklapok, elektronikus példatárak a számviteli-, pénzügyi szakemberek részére és az iskolarendszerű szakképzésben résztvevők számára! Neves szerzők a jogszabályalkotásból és a gyakorlati életből.

Online szakkönyv-vásárlási lehetőség kedvezménnyel a webáruházban a www.saldo.hu/szakkonyvek oldalon.

<http://www.saldo.hu/kiado>

szoftverek

Költségcsökkentés, hatékonyságnövelés, számviteli és vezetői igények kiszolgálása vállalkozásoknak (**SALDO CREATOR BUSINESS**) és költségvetési szervezeteknek (**SALDO CREATOR BUDGET**).

Távüzemeltetés havi díjért, helyszínrre kihelyezett szerverbérlet, távüzemeltetés, ISMS informatikai biztonsági megoldások (felmérés, szabályzat készítés, problémamegoldás).

<http://www.saldo.hu/informatika>

pályázatok

Segítség a pályázati források megszerzésében, a közbeszerzési eljárások lebonyolításában.

Közbeszerzési tanácsadás éves átalánydíjért.

Pályázatírás www.patt.hu

Közbeszerzés [kozbeszerzes.patt.hu](http://www.kozbeszerzes.patt.hu)

<http://www.saldo.hu/palyazatok>

Tervpótlék

„A hangsúly a széles értelemben vett európaiságon van. A Marshall-alapítvány fő célja, hogy segítse kibontakozni a személyi és intézményi kapcsolatokat Nyugat-Európa és az Egyesült Államok között (...) Elsősorban kutató-sokhoz, szakmai konferenciákhoz, szakembercserékhez, külföldi tanulmányutakhoz adunk anyagi és szervezési támogatást (...) A kuratóriumot is megragadták a Magyarországon most végbemenő fejlemények, különösen a külvilág felé való nyitás szándéka. Az alapítvány eszméje a nemzetköziség, a kapcsolatépítés – ettől nem lehet elzárva Kelet-Európa sem...”
(A Marshall-alapítvány Budapest, 1989. július 1.)

A Nyugat-Európát a második világháború után felvirágoztató nagyszabású amerikai programhoz fűződő történelmi kapcsolat volt az a momentum, amely érdekessé tette a HVG számára a rendszerváltás idején Magyarországon tájékozódó Marshall-alapítvány képviselőit – ebből az alkalmából készült interjú a szervezet igazgatójával, Peter Weitzcel. Az emlékeztető Marshall-terv keretében az USA 1948–1951 között mintegy 13 milliárd dollár segítyt nyújtott a gazdaság és a demokratikus intézmények fejlesztésére 17 nyugat-európai országnak, és hasonló összeg jutott volna Kelet-Európának is, ha szovjet nyomásra az akkori szocialista országok nem utasították volna vissza az adományt. A megasegély emlékére az

NSZK kormánya 1972-ben Német Marshall Alapítvány néven washingtoni székhellyel nonprofit szervezetet hozott létre. A kelet-európai rendszerváltások után az alapítvány intenzív tevékenységbe kezdett ebben a régióban is. Magyarországon támogatásban részesült számos civil szervezet, például a cigányszegénység ellen küzdő Autónia Alapítvány, a Sólyom László alkotmánybí-

George Marshall

ró kuratóriumi tagságával fémjelzett Független Ökológiai Központ, az emberi jogokra koncentráló Társaság a Szabadságjogokért. Fialat közéleti szereplők amerikai tanulmányútját is finanszírozta az alapítvány, köztük például Stumpf Istvánét és Such Györgyét. Pavol Demes, a szervezet pozsonyi regionális irodájának vezetője a mostanában támogatottak közül a HVG kérdésére a Gyarmati István vezette Demokratikus Átalakulási Intézet Belarusszal kapcsolatos kezdeményezéseit emelte ki.

Papírálom

„A saját autógyártás sem garantálja, hogy az NDK-ban gyorsan gépkocsikhoz jussanak az arra vágyók (...) Sovány vigasz a fővárosi lakosoknak, hogy Berlinben valamivel jobb a helyzet: itt ugyanis 13 év után hozzá lehet jutni a Trabanthoz (...) Mivel az NDK-ban jogosítvánnyal sem kell rendelkezni és előleget sem kell lefizetni a gépkocsit előjegyző személynek, az előrelátó szülők már óvodáskorú gyermekük nevére is előjegyeztetnek autót, hogy mire a csemete leérettségizik, megkaphassa az áhított járművet. Nem ritka az olyan család, amelynek minden tagja »sorban áll« gépkocsiért – így megoldható, hogy akár négy-évente cseréljék a családi mobilt, s még keressenek is az üzleten. Ugyanis a három-négy éves kocsiak jószerint az új autók árán kelnek el. Aki viszont nem akar várni, az jobban teszi, ha föl kutatja valamelyik tehetősebb nyugati rokonát, s vele küldet »odaátról« autót magának, az NDK Genex nevű ajándékszolgálatán keresztül.” (A **Trabantok későn hálnak, 1989. május 20.)**

Trabanton szállni ma egyáltalán nem lehetetlen Berlinben: a német fővárosban rendszeresen feltűnik öthet egymást követő, pőfögő-füstölő kétütemű, melyekből a felfedezőik izgalmaival kandikálnak ki a bennük ülők, a sofőr pedig oly büszkén tekergeti a kormányt, mintha legalábbis egy Pullmann-Mercedes volna mögé segítette volna a jó sorsa.

Úton van a Trabi-Safari. Jó üzleti érzékkel megáldott vállalkozók szedték össze és pucolták fényesre az öreg kétüteműeket, hogy idegenforgalmi nevezetességeként kínálják őket a turistáknak. Az egykori NDK-s jelkép olyan kicsi, hogy a legkeskenyebb utcákba is befér – büszkélkednek –, így a trabi-safari-sok olyan helyekre is eljuthatnak, ahová a BMW-vel érkező városlátogatók nem.

A korabeli vicc szerint amúgy az is a papírjaguár előnyei közé tartozott, hogy két ütembe sűrítette össze azokat a műveleteket, amelyeket a kapitalisták elmaradott típusai csak négy ütemben voltak képesek elvégezni.

A legtöbb élcet generáló autóból (Miért nincs fekete Trabant? Nehogy összecseréljék az NDK-brikettel) 33 éves története során 3 millió 132 ezer darab készült – ebből még 2009-ben is majd 50 ezer futott (vagy oszladozott) Magyarországon. Az viszont a sors sajátos fintora, hogy éppen akkor kellett abbahagyni a gyártását, amikor kijöttek az első olyan típusal, amelynek lett volna esélye az elismertségre. A négyütemű motorral szerelt Trabant 1,1 akkor készült el, amikor már érett, majd beérett a két német állam egyesülése.

A valutaunió pedig végérvényesen megpecsételte a sokszor manu-fakturális körülmények között dolgozó zwickau-i üzem sorsát. Egy évvel korábban, keletnémet márkáért még keresett kocsijai a nyugati-márka-árakat már nem bírták, s a gyárat 1991 áprilisában bezárták.

(Sokak szerint az is legfeljebb nosztalgizásra adhat még okot, hogy egy Zwickau melletti vállalkozás az őszi frankfurti autóvásáron mutatta be a newTrabi néven emlegetett, teljesen újragondolt verzió egyelőre egy darabban rekedt prototípusát.)

Ma nem csupán a Trabi-Safari hat berlini sightseeing autója pőfög Németországban. Összesen 33 ezer trabantos forgalmi engedély van érvényben, bár a legtöbbhöz tartozó kocsik már csak a gyűjtők büszkesé-

gét gyarapítja. Mostanában ez sem felhőtlen, anyagi gondok miatt le kellett mondani az idei májusra tervezett trabantos nosztalgiatalálkozót, mert nem akadt szponzor az elmúlt másfél évtizedben kultikus eseménnyé vált zwickau-i rendezvényre. Aki sajnálja, vigaszt találhat júniusban, a Szászországon és Thüringián át vezető Trabant Rally gyorsasági és ügyességi szakaszain. Mert a szocialista autógyártás lenéztet-lesajnált jelképe még húsz év után is bírja a strapát.

Washingtoni csomagok

„1982 szeptemberében Havasi Ferenc, az MSZMP kb gazdaság-politikai titkára a közgazdasági egyetem tanévnyitóján bejelentette: sikerült megőrizni az ország fizetőképességét.

A közvélemény ebből sejtette: baj van. Pedig a pénzügyi katasztrófa szélére sodródott Magyarországot akkor az IMF (...) dtsegítette a válságon. 1982 májusát, az IMF-be történt felvételt követően még abban az évben két IMF-hitelt kapott Magyarország.

Fekete János, az MNB első elnökhelyettese a Népszabadság 1985. március 16-i számában közölte: »A magyar adósságállomány nettó összege (...) az utóbbi két évben szerény mértékben, de folyamatosan mérséklődött, és 1984 végén konvertibilis valutában 4,1 milliárd dollárt tett ki.« (...) A következő két évben a költségvetés úgyszólván összeomlott (...)

1988 őszén újabb politikai bomba robbant: először Grósz Károly, majd Berecz János nyilatkozott arról: az ország vezető politikai nem tudták, mekkorák az adósságterhek. A bankárok erre sietve közölték: ők minden adatot eljuttattak a politikai vezetőknek. (...) Németh Miklós miniszterelnök május 22-én, az Országgyűlés független képviselőcsoportjának ülésén a következőket mondta: »Bruttó adósságállományunk 17 milliárd dollár.« (Pro memoria, HVG, 1989. június 3.)

Lapunk annak kapcsán tartotta fontosnak emlékeztetni mindezekre olvasóit, hogy 1989. május közepén a Nemzetközi Valutaalap (IMF) – részben a magyar költségvetés deficitje miatt, részben pedig mert a kormányzat nem volt hajlandó megtenni a sürgetett reformintézkedéseket – felfüggesztette az országnak nyújtott aktuális készletlenti hitel utolsó részleteinek – mintegy 60 millió dollár – folyósítását. Az ügy kapcsán interjúvolta meg a HVG Szalkai Istvánt, a Magyar Nemzeti Bank akkori elnökhelyettesét. Magyarország a későbbiekben sem bizonyult jó adósnak, annak ellenére sem, hogy az Antall-kormány első időszakában az IMF már egy magasabb szintű –, strukturális átalakítást célzó hitelt adott. A megállapodások feltételeit azonban ez a kabinet is sorozatosan felrúgta, ezért a hitel

Medgyessy Péter, Fekete János, Havasi Ferenc

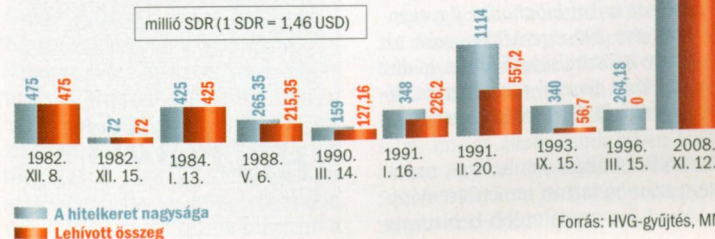
felét már nem is használhatta fel, 1993-ban pedig a Valutaalap büntetésből törölte a megállapodást, illetve készletlenti hitelle alakította át.

A Horn-kormánynak ezért már újra csak ezt, vagyis az alacsonyabb szintű készletlenti ajánlották fel Washingtonban, azt is csak két éves huzavonát követően – a Bokros-csomag után –, miután a nemzetközi befektetők már az akkor éppen összeomlott Mexikóhoz kezdték hasonlítani Magyarországot. Erre a megállapodásra azonban már nem pénzügyi okok, hanem a

nemzetközi befektetők és bankok bizalmának elnyerése céljából volt szükség. Rossz nyelvek szerint éppen ezzel igazolta vissza a washingtoni szervezet Jeffrey Sachsnek, a Harvard Egyetem professzorának a vádját, miszerint az IMF akkor és azokkal állapodik meg, amikor és akinek erre igazából már nincs is szükségük. Nem is használt fel a szóban forgó összegből Magyarország egyetlen centet sem.

Az IMF segítségére legutóbb 2008 őszén, a világgazdasági válság kezdetén lett szükség (az országnak juttatott eddigi legnagyobb valutaalapi segítyt az Európai Unió is megfejelte 6,5 milliárd euróval). A hitelkeretből utóljára 2009 szeptemberében hívott le a magyar állam, és azóta több prominens politikus is fogadkozott, hogy további pénzekre Magyarországnak már nem lesz szüksége a talpon maradáshoz.

Magyar hitelmegállapodások az IMF-fel

Forrás: HVG-gyűjtés, MNB

Vég és kezdet

„Mit tudnak és mit gondolnak a budapestiek Nagy Imréről, szerepéről? Milyen várakozások előzik meg a pénteki ünnepélyes gyászszertartást? Lapunk felkérésére többek között ezeket a kérdéseket tette fel közvélemény-kutatók egy csoportja... A válaszadók nem, életkor, iskolai végzettség szerint a főváros lakosságát reprezentálják (...) »Az október 23-i népfelkelés ellenforradalomra torkollott« – ezt a néhány hete még »hivatalos« álláspontot a válaszadók mindössze 2 százaléka tette magáévá (...) A válaszadók 26 százaléka forradalomnak tekinti az 56-ban történteket (s ezek kétharmada állítja, hogy mindig is így gondolta); másik negyedrészüik ma azt mondja, hogy 56-ban népfelkelés volt (...) Nagy Imre halálra ítélésével ma az erről véleménymel rendelkezők 1 százaléka ért egyet (...) Azt, hogy a politikai vezetés kezdeti vonakodás után végül is hozzájárult a volt miniszterelnök és a vele együtt kivégzettek mostani ünnepélyes eltemetéséhez, a megkérdezettek negyöte a vezetésre való nyomás következményének tekinti. (...) Az adatokból csak óvatosan lehet következtetni a tényleges részvételle: a statisztikai hibahatárt figyelembe véve 200 ezresnél nagyobb tömeg valószínűsíthető június 16-ára a Hősök terére.” (Temetni és dícsérni, HVG, 1989. június 17.)

A rendszerváltás szimbolikus napjaként számon tartott temetés reménykedéssel és – mint utóbb bebizonyo-

sodott, gerjesztett – félelemmel telt napján jelent meg a HVG soron következő száma, benne friss, átfogó összegzés az állampolgárok 1956-tal kapcsolatos vélekedéséről. Ilyesfajta kutatások korábban is készültek, csak hogy az effajta „szigorúan bizalmas adatok” közzétételét a kommunista hatalom addig megakadályozta.

A címlapra került „helyesbítés” szükségességét, vagyis a Nagy Imre és mártírtársai elleni történelmi justizmord jóvátételét 1989 júniusára a megkérdezettek háromnegyede elkerülhetetlennek vélte, a minden eresztekében recsegő, irányzatoktól szétcsabdalt, ám egységet hirdető Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) vezetése viszont nem jutott el ehhez a pofonegyszerű felismeréshez. A Grósz Károly főtitkár, Berecz János és Fejtő György központi bizottsági (kb) titkárok vezényelte keményvonala sok különféle praktikákkal odázták el,

Vásárhelyi Júlia, ifj. Rajk László

hogy a temetés napjáig megszülessen a jogi rehabilitáció. Trükkökkel sikerült azt is elérniük, hogy az MSZMP kb temetés előtti utolsó ülésén, 1989. május 29-én elfogadott, Nagy Imrét „jelentős történelmi személynek” (át)minősítő pártközleménybe olyan megállapítás is bekerült, hogy „a politikai okokból reásabott igaztalan halál os ítéletért” maga Nagy Imre is okolható. A pártelemzés szerint „személyes tragédiájához” az vezetett ugyanis, hogy 1956-ban „nem vállalta az akkori külső és belső körülmények által kikényszerített kompromisszumokat, nem vállalta a régi politikai rendszer részleges megjavításával elérhető reformokat”.

A szóban forgó májusi kb-ülésen Grósz – aki egy évvel korábban a Newsweek amerikai hetilapnak nyilatkozva megfellebbezhetetlennek titulálta a Nagy Imre-ítéletet – úgy érvelt, hogy „bár politikai érdekünk azt kívánna, hogy a temetés előtt” megtörténjen az 1958-ban kivégzettek jogi rehabilitálása, szemforgató módon hozzátette, „nincs jogunk sürgetni” a

procedúra ütemét. Miközben az MSZMP reformkörei, olyan „pártfegyelemsértő” kb-tag történészek, mint Berend T. Iván és Ormos Mária, vagy a frissen kinevezett külügyminiszter, Horn Gyula (a későbbi miniszterelnök) már a nyilvánosság előtt is hangoztatták, hogy a „népfelkelés” miniszterelnöke és társai „konceptió per” áldozataivá váltak, a kb-tagok többsége nemcsak arra bólintott rá, hogy az „elismerés” mellett „némi bírálatot” is kell tartalmaznia a Nagy Imre szerepéről szóló közleménynek, hanem arra a Berecz által előterjesztett javaslatra is, hogy „az MSZMP képviselőiben hivatalosan senki nem vesz részt” a gyászszertartáson.

Így a kb által a „nemzeti megbékélés mementójaként” elképzelte Hősök terei gyászünnepe a két pb-tag (Németh Miklós kormányfő és Pozsgay Imre államminiszter), valamint jó néhány magas állami funkcióban lévő kb-tag (így az Országgyűlés elnöke, Szűrös Mátyás) a párt nézőpontjából magánemberként hajtott fejet.

Vesztes négyes

„Nem vagyunk a négyek bandája – mondta, nem kis derűtséget kelteve, Németh Miklós miniszterelnök hétfőn délután az MSZMP székházában rendezett nemzetközi sajtótájékoztatón, ahol természetesen minden kíváncsi újságíró azt firtatta: miért pont a Nyers Rezső–Grósz Károly–Németh Miklós–Pozsgay Imre négyes fogat állt az utóbbi időben egyre több vezetési bizonytalanságot eláruló párt élére, s mire szól e kvartett jogosítványa. Grósz Károly szerint ennek az MSZMP történetében eddig még nem létezett négytagú elnökségnek kizárólag az október 7-ére összehívott pártkongresszusig lesz szerepe, méghozzá az, hogy – Nyers Rezső szavaival – ne fordulatot hajtszon végre a belpolitikában, hanem az eddiginél egyértelműbben juttassa érvényre az MSZMP reformpárt jellegét. (...) a négyes fogat tagjai nem hagytak kétséget afelől: kollektív megbízatásuk elsősorban éppen arra szól, hogy megpróbálják megteremteni az MSZMP-ben a különféle áramlatok együttműködését...” (Csillagos négyes, 1989. július 1.)

Ahhoz képest, hogy az 1989. június 23–24-ei központi bizottsági (kb) ülésről rögvest kiszivárgott szövegszédek szerint majdnem pártszakadás történt, az azóta napvilágot látott, „szigorúan bizalmas” jelzetű,

szó szerinti jegyzőkönyv alapján akár a sorok szorosra zárásaként is értelmezhető a 118 fős legfőbb pártgrémium kétnaposra puffadt tanácskozása. A négytagú elnökség legradikálisabbnak mondott tagja, az év elején az 1956-ot népfelkelésnek elismerő Pozsgay a „sorsfordító” kb-ülésen jelezte ugyan, hogy más személyi elképzelése volt, ám a párt érdekeire hivatkozva „hiteles kompromisszumnak” minősítette a négyes formációt, és hűségeskütert a pártegység szolgálatára.

Ebben a visszakozásnak tekinthető gesztusában alighanem szerepet játszott az a gyászbeszéd is, amit 1989. június 16-án, Nagy Imréről újratemetésének napján saját fülvél hallhatott a mártírok koporsójánál

tisztelő államminiszterként, és nem mellesleg az egyik címzettként. Az ifjúság nevében felszólaló Orbán Viktor ugyanis így fogalmazott: „Mi értetlenül állunk az előtt, hogy a forradalmat és annak miniszterelnökét nemrég még kórusban gyalázók ma váratlanul ráébrednek, hogy ők Nagy Imre reformpolitikájának folytatói. Azt sem értjük, hogy azok a párt- és állami vezetők, akik elrendelték, hogy bennünket a forradalmat meghamisító tankönyvekből oktassanak, ma szinte tülekednek, hogy – mintegy szerencsehozó talizmánként – megérinthessék ezeket a koporsókat.” Beszéde elmondásakor Orbán aligha tudta, hogy a Kádár-korszakban kultuszminiszterként is tevékenkedő Pozsgay egykoron a forradalom és Nagy Imre kötelező gyalázásával („tépett szájú senki”, „jellem-

telen áruló”) váltotta meg belépőjét politikai karrierjéhez (HVG, 2009. február 7.). Az egykori tülekedő egy minapi évforduló interjúban már Orbán híveként és küzdőtársaként nyilatkozott. A két évtizeddel ezelőtti mámorra való visszaemlékezését kisebb memóriazavar színesítette. Pozsgay úgy emlékezett, hogy „az egykor több mint nyolcszázézes tagsággal rendelkező állampárt konzervatív sztálinista vonala különösen nehezen fogadta el a helyzetet, és nem sokkal Nagy Imréről újratemetése után Kádár János gyászszertartásán még megpróbálta demonstrálni erejét”. A „sztálinista demonstráció” vezetői ugyanis éppen a „magyar trojka”, vagyis az egységet szimbolizáló frissen választott elnökség tagjai voltak, ők álltak díszőrséget Kádár koporsójánál 1989. július 14-én.

Szűrös Máttyás, Straub F. Brunó, Pozsgay Imre, Németh Miklós, Grósz Károly, Nyers Rezső

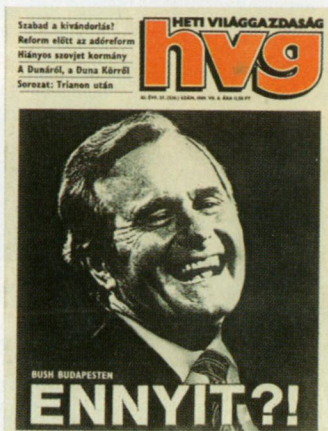
Jött, látták, ment

„Vajon milyen ajándékkal honorálja majd a demokrácia felé tett lépésekért Magyarországot az idelátogató Bush elnök? A vérmes reményeket tápláló találgatások közt hallhattunk már gazdasági segélycsomagról, kedvezményes óriáskölcsönről is, pedig elég lehűtő szó érkezett a tengerentúlról, mondván: a Marshall-segély kora már lejárt. (...) Ha az elnök látogatása után odahaza csupa szépet és jót mondana Magyarországról, az nemcsak a törvényhozást befolyásolhatná kedvezően, hanem közvetve a pénz urait is (...) abban is segíthetne, hogy a szigorúbb amerikai exportengedélyezési szervek ezentúl lágy szívűbben bírálják el a Magyarországra irányuló kiviteli kérelmeket. Érthető, hogy a magyar vezetés most mindent megtesz, hogy előkészítse a terepet: az elmúlt csütörtökön például Horn Gyula a Külügyminisztérium épületébe hívta meg az Ellenzéki Kerekasztal (EK) szervezeteinek képviselőit, s megkérte őket: az amerikai elnökkel való találkozásukkor ne kívánják megtorpedózni a kormány szándékait. Értesüléseink szerint az EK nem is tervezi, hogy például azt kérje Bushtól: várjon a Magyarország számára nyújtandó kedvezményekkel a szabad választások lebonyolításáig.” (Bush Magyarországon, 1989. július 8.)

Gazdasági és politikai szempontból is visszafogott volt Bush elnök, amikor 1989. július 12-én beszédet tartott a Marx Károly Közgazdaság-tu-

dományi Egyetemen. Nem volt szó új Marshall-segélyről, a Lengyelországnak juttatott egymilliárdos segéllyel ellentétben csupán 40 millió dolláros, főleg kiviteli könnyítésben, illetve vállalkozási alap létrehozásában érvényesíthető gazdasági csomagot harangozott be. Holott Mark Palmer amerikai nagykövet az Ellenzéki Kerekasztal képviselőivel tartott első találkozóján még arról beszélt, hogy az elnök nagy bejelentést készül tenni. Ezt azonban az ellenzéki pártok egy része – főleg a Fidesz – nem helyeselte, mivel szerintük egy komoly amerikai gazdasági segítség az állampártnak hozna hasznot. Az országnak – hangoztatták a fiataldemokraták – nagy szüksége van gazdasági támogatásra, de annak nem szabad feneketlen zsákba jutnia, emelték ki transzparenssé is az amerikai elnök Kossuth téri fogadásán.

Az amerikaiak egyébként külön-kü-

George Bush

lön is kapcsolatokat tartottak valamennyi párttal. Ebben Palmer különösen aktív volt; kedvencei a Fidesz és az SZDSZ voltak, de az MDF külgügyeseivel is ápolta kapcsolatait. Az MDF-fel például már májusban tárgyalta az elnök és az EK találkozójáról, ám a fórumosok által javasolt helyszín – az ELTE Jogi Karának aulája – helyett, biztonsági okok miatt, az amerikai nagykövet rezidenciáját választották. Az ellenzékiek közül a Fidesznek sikerült közelebb férkőznie az elnökhöz. Bár külön megbeszélés nem jött létre a fiataldemokratákkal, Palmernek sikerült az amerikai elnökkel találkozó kisebb diákküldöttséget úgy összeállítania, hogy annak fele fideszes volt.

Bush visszafogottsága azonban feltehetően nem az ellenzéki prominenseknek volt köszönhető, hanem – mint azt minden tárgyalópartnerének leszögezte – annak, hogy semmi olyant nem kívánt támogatni, ami ve-

szélyeztetné a térség stabilitását vagy hátráltatná Gorbacsov reformjait.

Az amerikai elnök tehát gyorsan lehűtötte a politikai várakozásokat, egyértelművé téve, hogy az amerikai-magyar kapcsolatok az amerikai-szovjet viszony függvényében alakulnak. Ennek a politikának akkor a legfőbb hangsúlya az európai stabilitás megőrzése volt, ezért az óvatosság jellemezte Bush hozzáállását a magyar belpolitikai helyzethez is. Semmi olyat nem kívánt sugallni, ami vérmes reményeket ébresztett volna a magyar népben. „Nem akartam olyan bujtogató szöveget mondani, amely felelőtlenségre bátorítaná az embereket” – írta emlékiratában magyarországi és lengyelországi látogatásáról. Ehhez kiváló alkalmat teremtett neki, hogy a zuhogó eső miatt még gondosan előkészített beszédét is félretette, s rögtönzéssel tudta le Kossuth téri nyilvános szereplését.

Elnöki háztűznéző

„A mindenkori magyar miniszterelnök és a majdani köztársasági elnök számára Budapesten egy-egy állam-, illetve kormányfői rezidencia kialakítására kíván javaslatot tenni az Országgyűlésnek a következő hónapokban a kormány. A Minisztertanács elképzelése szerint a leendő államfő a XII. kerület, Béla király úti, állami tulajdonban lévő reprezentatív villaépületek egyikét kapná meg hivatali idejére. Miniszterelnöki rezidenciának a II. kerület, Vérhalom tér 7. szám alatti épületet szemelték ki a kormányzati tisztviselők. (...) Az államfői és a miniszterelnöki rezidencia kialakítása nyomán a kormány föl kívánja számolni azt az elmúlt évtizedekben kialakult szokásjogot, amelynek alapján a magas rangú politikusok hivataluk átadása után gyakran megtartották köztisztviselőként kapott villájukat. A jövőben a vezető politikusok (...) hivatali idejük alatt kötelesek lennének fenntartani saját lakásukat, ahova megbízatásuk lejártával vissza kellene költözniük.” (Elnöki rezidenciák Magyarországon?, 1989. július 29.)

Felémás eredményre vezetett a Németh-kormány két évtizeddel ezelőtti próbálkozása, mert bár az államfő ugyan azóta is a Béla király úti rezidenciaskanzenben lakik, a miniszterelnökök elszállásolására máig nem született egységes megoldás. A Vérhalom tér 7-be ugyanis sem Antall József, sem utódai nem költöztek be, az ingatlant visszavonulása után Göncz

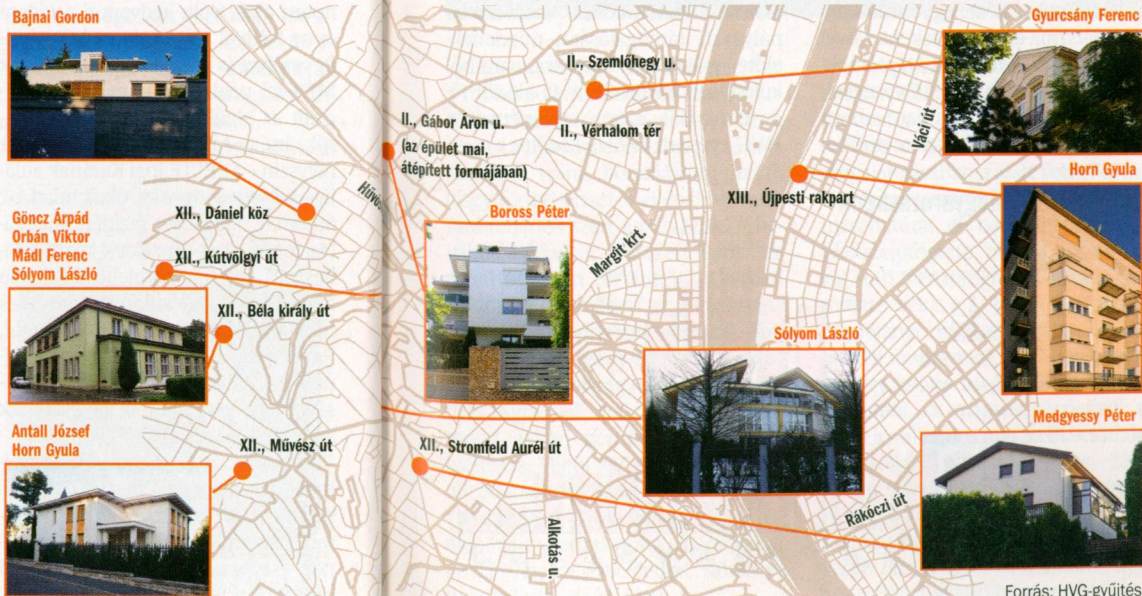
Árpád foglalta el. Az első szabadon választott miniszterelnök Karády Katalin XII. kerületi, Művész út 6-ban található egykori villáját választotta, ahová néhány hónapnyi hezitálás után – követte őt Horn Gyula, elhagyva az újlipótvárosi Szent István park melletti lakását. Ez a két cikluson át tartó hagyomány sem volt azonban töretlen, mivel Antall 1993. decemberi halála után, 7 hónapos hivatali ideje alatt Boross Péter nem költöztette ki elődje özvegyét a Művész útról, hanem a II. kerületi Gábor Áron utcában lévő saját lakását minősítette át rezidenciává (nem messze az 1967–1975 között a Minisztertanács elnökeként szolgáló

Fock Jenő egykori hivatalos lakhelyétől). 1998-ban Orbán Viktor sem ohajtott a Művész útra hurcolkodni, inkább a Béla király útra ment családostul, Göncz Árpád államfő (és a házelnök Áder János) szomszédságába – abba a szocreál villába, amelyben a román diktátor, Nicolae Ceausescu is vendégeskedett egykor.

Orbán kormányzása idején kezdődött a miniszterelnöki rezidencia igazi kálváriája. Döntés született a „Rákosi-korszak levegőjét árasztó”, 13 hektáros Béla király úti terület eladásáról, és a közjogi méltóságok más helyekre költöztetéséről, ám a tervezés során szóba került egyéb ingatlanok (Béla király út 59–61., Istenhegyi út 8–12., Vérhalom tér 7., Felvinci út 27., Cinege utca 4–6.) egyike sem bi-

zonyult jó ötletnek. A Béla király út vevőjeként megjelent Magyar Fejlesztési Bank 2005-ben táncolt vissza. Talán ennek is köszönhető, hogy a 2002 óta hivatalba lépett szocialista kormányfők mindegyike jobbnak látta saját villáját megerősített védelemmel ellátni, semmint újabb rezidencia-ságába vágni. Nem próbálkozhatott efféle megoldással 2005-ben Sólyom László sem, mivel a köztársasági elnök – a többi közjogi méltósággal ellentétben – köteles igénybe venni a számára felajánlott ingatlant. Neki azonban a Béla király úti telekkel kapcsolatos huzavonák miatt egy évig nem tudtak „mélto rezidenciát” mutatni, addig a Béla király út és a Kútvölgyi út sarkán található társasházi lakásában élt.

Állam- és kormányfői rezidenciák, 1990–2010

Forrás: HVG-gyűjtés

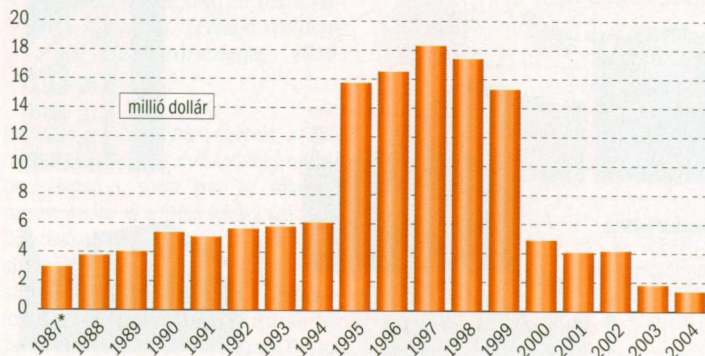
Amerikai nagybácsi

„Az MTA–Soros Alapítvány tavasszal pályázatot hirdetett első sorban olyan országos jellegű szervezetek, illetve ígéretes helyi kezdeményezések számára, amelyek »a közélet demokratikus megújításában« kívánnak részt venni, az indulás nehézségeivel, az alapvető infrastruktúra hiányával küszködnek, és nem politikai pártok. A május 20-ai határidőig 290 pályázat érkezett be, s az alapítvány júniusi ülésén 159-ről döntöttek.” (Soros-ösztöndíjak, 1989. július 22.)

Az eredeti együttműködési szerződést 1984 május végén írta alá a Magyar Tudományos Akadémia és a Soros Foundation, közel egyéves belpolitikai játszma eredményeként. Mivel Soros György – aki 1983 szeptemberében először még Aczél Györggyel, a kultúrpolitika mindenható urával és Marjai József miniszterelnök-he-

lyetessel tárgyalt – önálló alapítványt nem hozhatott létre Magyarországon, az MTA-t mint ernyőszervezetet be kellett vonni, s csak 1989 októberétől működhetek Soros Alapítvány néven. Soros neve hamarosan fogalommá lett, mivel támogatása révén lehetővé vált a külföldi ösztöndíjak igénybevétele magyar tudósok (és ellenzéki személyek) számára. Egy eredetileg nem tervezett támogatási forma – a közgyűjteményeknek juttatott fénymásolók – jóvoltából az alapítvány több száz hazai intézményt látott el a cenzúrát kezdő gépekkel. Bár Soros az 1980-as évek végén nem akart alapítványával politizálni, mégis egymillió dolláros külön keretet nyitott az újonnan alakult demokratikus szervezetek pályázati támogatására, mindennek előtt eszközadományokra, amiből különösen jól profitált az akkori Fidesz. (A pályázatok eredményét a HVG egészen 1992-ig közölte.)

Soros-pénzek Magyarországon

*1986. december 31-éig 4,5 millió dollár érkezett.

Forrás: Soros Alapítvány

Soros György

Ugyancsak 1989-ben az alapítvány 1 millió dolláros kerettel kisvállalkozókat támogató programot indított, amely a nyugati eszközbeszerzéshez szeretett volna hozzájárulni azzal, hogy forintbefizetés ellenében valuta tehettek szert a pályázók. A beváltás a Magyar Nemzeti Bank középárfolyamán történt, s az akkori valutaínséges időben ez a konstrukció komoly segítséget jelentett. Sok száz milliónyi igény érkezett, ezekről egy bírálóbizottság döntött, amelynek tagja volt például Járai Zsigmond akkori pénzügyminiszter-helyettes is. Végül 750 000 dollárt ítélték oda, sokaknak eleredve a forintvisszatérítést is. Az akció maga az alapítvány nem tartotta sikeresnek, s az 1990-ben életbe lépett valutareform feleslegessé is tette.

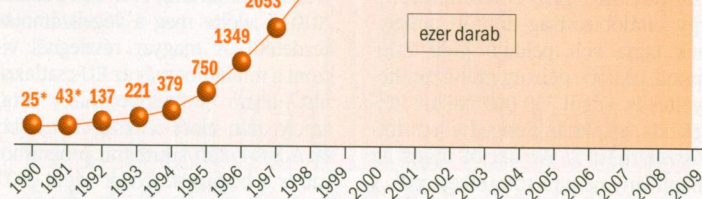
A rendszerváltástól immár fedőszerv nélkül, önállóan bonyolította le programjait az alapítvány (egyebek mellett a Közép-európai Egyetem megalapításában is részt vett). Folytatva a folyóiratok támogatását, a kiadói mecenatúrát, de beindult például az iskolatejprogram, majd a hosszú évekig futó romaprogram is. Soros nem rejtette véka alá, hogy világméretű alapítványi hálózatát nem kívánja örökké fenntartani, 1997-ben például 2010-et jelölté meg a végelszámolás kezdetéül. A magyar részlegnél viszont a milliárdos már az EU-csatlakozást olyan fordulópontnak látta, amely után nincs szükség itt továbbra. A 2004 után kifutott programokat és a budapesti irodát végül 2007 végén zárták be, 20 év alatt több mint 140 millió dollár kifizetése után.

Plasztikvarázs

„A mágneskártya és a hozzá kapcsolódó technika a pénzforgalom egyszerű, gyors és viszonylag olcsó lehetőségét kínálja, aminek előnyeiből az ügyfél és a bank is részesedik (...) Ügyfélkártyát azok igényelhetnek, akiknek takarékcsekk-szerződésük van az OTP-vel. (...) A kártya »pénzügyi személyi igazolvány« csekkel való fizetéskor. De a kártya önálló életre kel, ha tulajdonosa a bankjegykiadó automatáknál használja. Ezekből a nyugatnémet gyártmányú berendezésekből a következő hónapokban összesen nyolcat állítunk fel Budapesten, egyet az OTP Münnich Ferenc utcai központjában, a többiek egy részét nagy forgalmú kerületi fiókokban, de lesznek olyanok is, amelyek »utcán át« üzemelnek. (...) Az automatából legfeljebb heti 20 ezer forintot lehet felvenni.” (Debütál a bankkártya, 1989. augusztus 5.)

Csigalassúsággal haladt az 1980-as években Magyarországon a készpénzkímélő fizetési módszerek terjedése.

A bankkártyák száma Magyarországon, 1990–2009

*Csak OTP-bankkártyák. **2009. első félév.

Forrás: MNB, OTP

A Nyugat-Európában és főleg Amerikában akkor már évtizedek óta megszokott, csekkel való fizetés idehaza ritkaságszámba ment, a magyarok pedig legfeljebb csak rácsodálkozhattak nyugati ismerőseik színes hitelkártyákkal bélelt pénztárcáira. Mint a HVG-nek az OTP akkori osztályvezető-helyettesével, Kobolákné Haragos Olgával készített interjúból kiderült, 1989 augusztusában Magyarországon mindössze 60 ezer embernek volt egyáltalán csekkfüzete. A mágneskártyák az év augusztus 1-jei bevezetésével a pénzügyi kormányzat a csekkel való fizetés népszerűségét próbálta növelni, de pár év alatt Magyarország lényegében átugrott egy teljes korszakot, és a csekk helyett rögtön a bankkártya kezdte meg igazi hazai karrierjét. A készpénzhez ragaszkodás ősi magyar jel-

MTI / KALLÓS GYÖRGY

FAZEKAS ISTVÁN

összehasonlításban az EU-átlag harmada. 2008 végén (a hitelkártyákkal együtt) összesen 8,9 millió bankkártya volt forgalomban Magyarországon, amelyekkel tulajdonosaik egy év alatt átlagosan 14 alkalommal vettek fel készpénzt és 16-szor vásároltak velük (uniós polgártársaiknál ezek az adatok rendre 18 és 37), összesen több mint 7

ezertől kezdve ennek ellenére tovább él. „Egyes kelet-közép-európai országok – Csehország, Szlovákia, Bulgária – is megelőzik Magyarországot az egy főre jutó kártyaszám tekintetében, nem is szólva Észtországról vagy Szlovéniáról, ahol az EU-átlaghoz közeli, illetve azt meghaladó ez a mutató” – olvasható a Magyar Nemzeti Bank 2009. nyári jelentésében. A készpénzautomaták száma Magyarországon 2008-ban 4623 volt, lakosságarányosan ez alig több, mint az uniós átlag fele, míg a nem egészen 40 ezer hazai kereskedői kártyaelfogadó berendezés ilyen

ezertől kezdve ennek ellenére tovább él. „Egyes kelet-közép-európai országok – Csehország, Szlovákia, Bulgária – is megelőzik Magyarországot az egy főre jutó kártyaszám tekintetében, nem is szólva Észtországról vagy Szlovéniáról, ahol az EU-átlaghoz közeli, illetve azt meghaladó ez a mutató” – olvasható a Magyar Nemzeti Bank 2009. nyári jelentésében. A készpénzautomaták száma Magyarországon 2008-ban 4623 volt, lakosságarányosan ez alig több, mint az uniós átlag fele, míg a nem egészen 40 ezer hazai kereskedői kártyaelfogadó berendezés ilyen

ezertől kezdve ennek ellenére tovább él. „Egyes kelet-közép-európai országok – Csehország, Szlovákia, Bulgária – is megelőzik Magyarországot az egy főre jutó kártyaszám tekintetében, nem is szólva Észtországról vagy Szlovéniáról, ahol az EU-átlaghoz közeli, illetve azt meghaladó ez a mutató” – olvasható a Magyar Nemzeti Bank 2009. nyári jelentésében. A készpénzautomaták száma Magyarországon 2008-ban 4623 volt, lakosságarányosan ez alig több, mint az uniós átlag fele, míg a nem egészen 40 ezer hazai kereskedői kártyaelfogadó berendezés ilyen

Nagyhatárátlépő

„Sokan életüket is kockáztatva szöktek át a falon vagy a két német állam határán – és ezek a vakmerő, kétségbeesett cselekedetek még az idén is többször szomorú szenzációkkal szolgáltak (...). Az utóbbi években észrevehetően emelkedett a legálisan Nyugatra települők száma. (...) Eddig, pontosabban 1989. január 1-jéig, amíg nem volt nyilvános jogszabály az NDK-polgárok külföldi utazásairól és kivándorlásáról, igen bizonytalan volt a kérelmezők helyzete. (...) Az idén változott a helyzet, legalábbis jogilag. A rendelet 3–6 hónapos határidőt szab, írásos indoklási kötelezettséget ír elő, és lehetővé teszi a döntés megfellebbezését bíróság előtt. (...) Már az év elején a követségfoglalások mutatták, hogy az érintettek nem bíznak igazán az új rendeletben.” **(Keletnémet áttelepülők, 1989. szeptember 2.)**

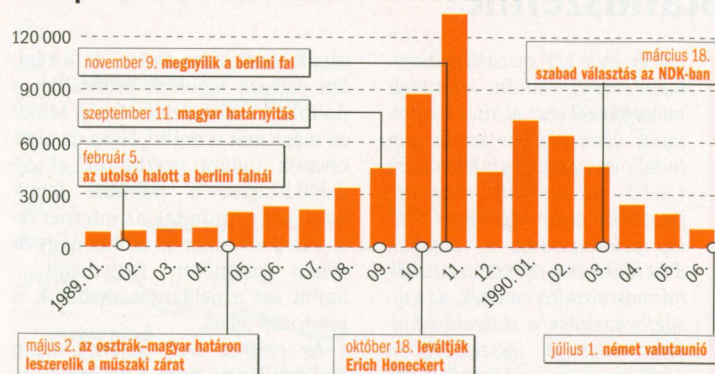
1989, a berlini falbontás, a követségfoglalások, a magyar határnyitás éve rekordszámú NDK-polgár előtt nyitotta meg az utat az NSZK-ba, és ez a hullám csak lassan mérséklődött. 1989 januárjától a belnémet határ formális megszűnéséig, 1990. június 30-ig többféle úton-módon több mint 600 ezren települtek át Nyugat-Németországba, másfél év alatt körülbelül annyian, mint a berlini fal 1961-es felépítésétől 1988-ig összesen. A csúcson ezen belül is november, a fal leomlásának hónapja volt, több mint 130 ezer átköltözővel (Csehszlovákiából még a fal leomlása előtt egy hét-

tel is, a kétségbeesett NDK-hatóságok engedélyével, két nap alatt 23 ezer menekültet vittek vonattal az NSZK-ba). Egy korabeli nyugatnémet felmérés szerint az 1989 második felében áttelepültek túlnyomó többsége nem számított arra, hogy a következő években egyesül a két német állam.

Nem utolsósorban a nyugatnémet részről is nehezen kezelhető emberáradat volt az oka annak, hogy sürgetővé vált a – teljes nevén – gazdasági, valuta- és szociális unió. Ha nem akarjuk, hogy a keletnémetek a német márkához menjenek, akkor a kemény valutát kell hozzájuk vinni – szolt a lényegre törő nem hivatalos jelszó. A valutaunió napjától, 1990. július 1-jétől vált okafogyottá és szűnt meg a német–német határ. Bár a novemberi falbontás világot bejáró képei mást sugalltak, a valutaunióig megmaradtak a határátkelők, és az úti okmányokat is –

Áttelepülők* az NDK-ból az NSZK-ba 1989–1990

* 1989. novemberig az engedéllyel kiutazók és a menekültek együttesen. Forrás: chronik-der-mauer.de

igaz, formálisan és lazán – ellenőrizték. A két német állam jogi egyesítéséről sem húzódtak sokáig a tárgyalások, az ünnepélyes országegyesítés napja 1990. október 3. lett. 1990 júliusa óta pusztán az országhatáron belüli, nehezebben számszerűsíthető lakó- és munkahely-változtatásról lehet szó, de a nyugatra áramlás

nem szűnt meg. A volt NDK területén főképp vidékről tűntek el a munkaképes, vállalkozó kedvű fiatalok. Ezt sem létszámban, sem gazdasági erőben nem ellensúlyozza, hogy az ott maradó idősök sorait az utóbbi években a nyugatról áttelepülő, olcsóbb és kényelmesebb életre vágyó nyugdíjasok erősítik.

Standszemle

„Az év eleji 177 százalékos napilapár-emelés során elvesztett mintegy 600 ezer olvasót a napilapok összességében azóta sem tudták visszazerezni. Jelentősen (20-30 százalékkal) megcsappant több olyan régi képes hetilap példányszáma is, amelyek árát időközben drasztikusan, két-háromszorosára emelték. Az »újságfogyasztás« a drágulási hullám ellenére összességében 1989-ben nem csökkent.” (**Lap-szemle, 1989. augusztus 5.**)

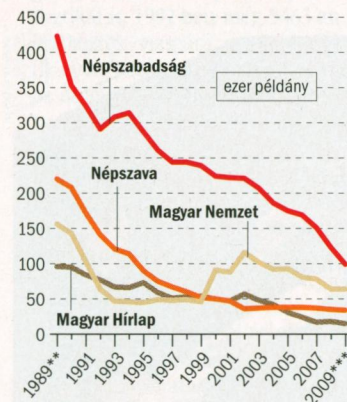
Minden, akkor drámainak látszó példányszámcsökkenés ellenére a magyar sajtó „aranyéve” volt 1989. Az új szellemű olvasnivaló utáni vágy nemcsak a frissen alapított új-

ságok sorát hívta életre, de a régi, ám változó lapok is profitáltak a politika iránti érdeklődésből. Mindez mára már a múlté. Húsz év alatt olvasók milliói veszítették el érdeklődésüket a politikai lapok iránt, vagy fordultak az internet felé, s ez a folyamat az utóbbi négy-öt évben különösen felgyorsult – amint azt a példányszámadatok is pontosan jelzik.

Az 1990-es évek elejének olyan sztárhetilapjai, mint a Reform vagy a Világ, megszűntek, a megmaradtak közül is sok az akkori példányszámának a felében, harmadában jelenik meg. A legsúlyosabb csapás a „négy nagyot”, a központi politikai napilapokat érte, azon belül is a Népszavát és a Magyar Hírlapot.

Valójában ma már csak a Népszabadság és a – 2000-ben a Napi Magyarországgal összevont – Magyar Nemzet tekinthető országos közéleti napilapnak. Mint az ingyenes kiadványok sikere is mutatja, mindez nem volt független attól, hogy a húsz éve 4,80 forintért árusított napilapokért ma 140–160 forintot kell adni az újságosnál, az egykor 10–20 forintos

Néhány napilap példányszáma*

*Átlagos megjelenési példányszám.

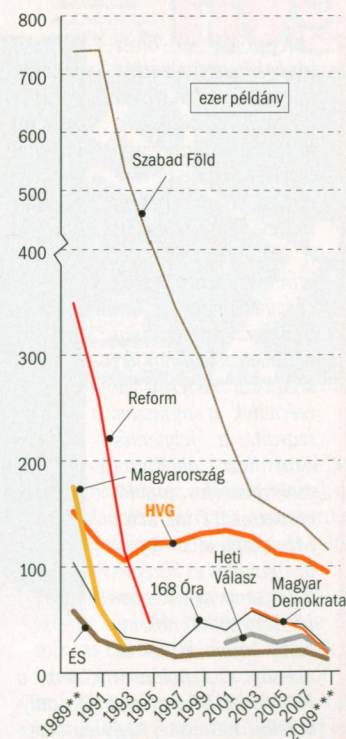
1989. június. *A negyedik negyedév átlaga.

Forrás: KSH, Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség

VOROS SZILÁRD

Néhány hetilap példányszáma*

*Átlagos megjelenési példányszám.

1989. június. *A negyedik negyedév átlaga.

Forrás: KSH, Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség

peldányszámok csökkenése gyorsult fel, hanem a hirdetési bevételek is zuhantak.

Mindez azzal az előre sejthető fejleménnyel járt, hogy 2010 elejére több – főleg közéleti – lap került kritikus helyzetbe. Kiadásait csökkentendő például kisebb terjedelemben jelenik meg, s kényszerűségből megváltak munkatársaik egy részétől.

hetilapokért pedig 350–500 forintot kérnek.

A 2008-ban kezdődött gazdasági válság következtében nemcsak a

	Eladási ár (forint)	Megjelenés peldányszáma	
		1989. január	1989. június

Napilapok

Népszabadság	4,80	467 591	423 024
Népszava	4,80	210 892	220 257
Magyar Nemzet	4,80	128 156	156 280
Magyar Hírlap	4,80	100 301	96 301

Hetilapok

Élet és Irodalom	13,50	52 216	58 093
Figyelő	16,00	31 259	29 448
HVG	11,50	161 828	151 575
Képes7	45,00	52 207	49 350
Képes Újság	10,50	442 762	407 520
Magyarország	6,50	167 617	175 806
Reform	29,00	255 997	349 440
Szabad Föld	5,80	691 436	739 566
168 Óra	22,00	még nem jelent meg	104 100

Új Tükör	24,50	63 990	42 639
Világ	19,00	még nem jelent meg	42 191

Forrás: HVG-gyűjtés

Nyelvtörés

„Megszűnik az orosz nyelv kötelező oktatása az általános és a középiskolákban, valamint a felsőfokú intézményekben – jelentette be májusban Glatz Ferenc művelődési miniszter. A bejelentés osztatlan örömet keltett a diákok és szülei körében. Ám, mint az mostanában oly jellemző, hamar jött a cáfolat, miszerint félreértették a miniszter szavait, a felmentés nem lesz általános, csak bizonyos tanulói csoportokat érint majd. Még szeptember 1-jén, az általános és középiskolai tanévnyitók napján sem tudták sok helyütt, vajon mi is az igazság. (...) Boldizsár Gábor, a Művelődési Minisztérium főosztályvezetője elismerte, hogy az orosz nyelv-oktatás frontján jelenleg teljes a káosz, ám ezt többek közt az azal magyarázta, hogy »káosz van minden területen«. Szarkazmusa érthető lenne, ha a minisztérium fellemlás rendelete, amellyel a káoszt előidézte, nem az amúgy is egyre rosszabbul működő oktatási rendszer áldozatainak, a gyerekek bőrére menne.” (Oroszul állnak, 1989. szeptember 9.)

A hírek mégis igaznak bizonyultak. A Művelődési Minisztérium 1989 őszén megszüntette a kötelező

BÁNKUTI ANDRÁS

orosznyelv-oktatást a közoktatási intézményekben. A tárca az év decemberében pedig rendelkezett arról, hogy beindítja azt a hatévesre tervezett átképzőprogramot, amely a mintegy 15 ezer orosz tanárt felkészítené a nyugati nyelvek valamelyikének oktatására.

A káosztól való félelmek utóbb indokolatlannak bizonyultak. Az átképzési lehetőséget hat év alatt csak az orosz tanárok mintegy ötöde vette igénybe, a többiek a tapasztalatok szerint a másik tanári szakjukkal találtak munkát. Mindez nem azt jelentette, hogy az orosz ne veszített volna a népszerűségéből az iskolások körében (lásd ábránkat), és ugyanezt a

kegyvesztettséget mutatják az Idegennyelvi Továbbképző Központ statisztikái is. 1992-ben még 5463-an jelentkeztek vizsgára orosz nyelvből, tíz évvel később már csak 1480-an, s az érdeklődés azóta is egyre kisebb, tavaly mindössze 539 aspiránst regisztráltak. Az alsó- és középfokú iskolákban megállni látszik viszont az érdeklődés csökkenése, a magánnyelvviskolák pedig 2008–2009-ben orosz tanfolyamaik iránti növekvő érdeklődésről számolnak be, s meglepő módon a valódi nyelvtudás szempontjából mintha a kevesebb több lenne. Jelenleg országosan mintegy félszáz nyelviskola kínál orosz tanfolyamokat, s ma már

Moszkva is ösztöndíjakkal, továbbképzéssel segíti országának nyelvének külföldi oktatását. Ugyanakkor egyelőre nincs olyan, orosz fejlesztésű

tananyagcsalád, amely a világszerte tapasztalható érdeklődést ki tudná elégíteni, létezik vi-

*Alsó- és középfokú iskolákban.

A 2000/2001-es évre nincs adat. *Előzetes adat.

Forrás: OKM

Székházkerengő

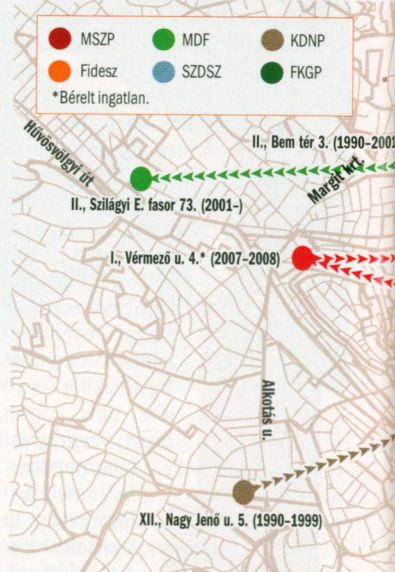
„45 központi és helyi pártvezetőség kért székházat, illetve irodahelyiséget 1989 májusa óta Budapesten a kormánytól, s eddig az igények közül összesen tizennégyet tudtak kiélegíteni. A Független Kisgazdapárt (FKGP) és a Kereszténydemokrata Néppárt országos vezetősége egy, az Ipari Minisztérium által bérbe adott V. kerületi Arany János utcai épületben kapott 206, illetve 199 négyzetméter alapterületű irodát, a Független Magyar Demokrata Párt központja pedig Újpesten, a Pénzügyminisztérium egyik épületében jutott egy 120 négyzetméteres bérleményhez. A kiutalt további 11 irodahelyiséget az MDF, az FKGP és a Szociáldemokrata Párt egyes kerületi szervezetei kapták meg. A még ki nem elégitett kérelmezők között szerepel a Fidesz és az SZDSZ néhány helyi szervezete, a Politikai Foglyok Bajtársi Szövetsége, az Erdélyi Magyarok Egyesülete, a Magyar Cigány Párt.” (Hajléktalan pártok, 1989. szeptember 16.)

Az Országgyűlés 1991 szeptemberében utalt ki „hajlékot” az előző évi választásokon 1 százalék feletti teljesítményt elért pártoknak, így az akkori hat parlamenti pártnak is, utóbbiaknak azon ingatlanokat, amelyeket már 1990 óta használtak székházként. Azt megelőzően különböző ideiglenes székhelyeik voltak. Az MDF-nek például a VI. kerületi Ó utcában, két faházban, ahonnan a rendszerváltás előtti utolsó pillanatban költözött a II. kerületi Bem térre

XII., Nagy Jenő u. 5.

V., Belgrád rakpart 24.

– nem mellesleg az MSZMP II. kerületi pártbizottságának korábbi otthonába –, amit Antall József állítólag azért választott, mivel a térnek „különösen erős volt az 1956-os kisugárzása”.

Mára, a kisgazdák kivételével, mindegyik párt elhagyta 1991-ben kapott székházát, ám egyik politikai formációnak sem sikerült ingatlanügyleteit kisebb-nagyobb botrányok

Pártok vándorlásai székházaik között

(A képeken az elsőként kapott épületek)

VIII., Kőztársaság tér 26.

V., Mérleg u. 6.

II., Bem tér 3.

VI., Lendvay u. 28.

Forrás: HVG-gyűjtés

nélkül rendeznie. A kisgazdák 2002-től kezdődően évekig húzódó pereskedésben adták el, majd vették vissza székházukat Szeremley Huba borasztól, a kereszténydemokraták frakciói az 1990-es évek második felében ugyancsak a bíróságon vívták meg belviszályukat az eladott Nagy Jenő utcai házból maradt vagyonyért. Az SZDSZ és az MSZP szintén kétes ingatlanügyletekbe bo-

nyolódott Mérleg utcai, illetve Kőztársaság téri központja kapcsán. A legnagyobb skandalum a Fidesz és az MDF elhíresült, 1992–1993-as közös tisztikaszinós esete (Váci utca 38.) – amikor a két párt a nekik kiutalt épületet szinte azon nyomban pénzre tette – viszont olyan épülettel történt, amelyben egy percig sem volt a szóban forgó pártok központja.

Monitormámor

„Van Önél az asztalon egy táskaméretű számítógép? Új termékünk, a MAT/L1 és a MAT/L2 táskaméretű (LAPTOP) IBM AT kompatibilis számítógép.

Előnye: kis helyet foglal el az asztalon, hordozható, könnyű, akkumulátorról is működik. Írógép helyett is kiválóan használható!”

„Lap-top számítógépek, LT 386/40 450 000 Ft + áfa”

„Új! P-132-386 alapkonfiguráció (80386 20/25 MHz, 4Mb RAM, 80 Mb Winchester, Monochrom monitor 12", 1,2 Mb floppy, torony kivitel) – 349 000 Ft + áfa” (Számítógép-hirdetések, 1989. október 14.)

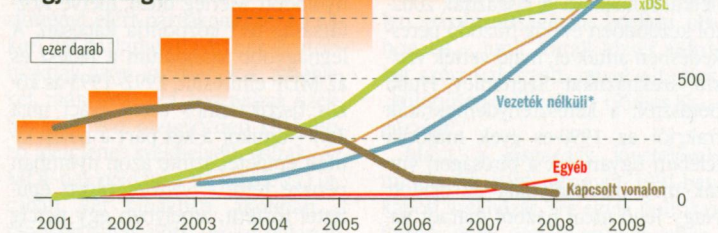
A ma már megmosolyogtató teljesítményű (akkor csúcsgepeknek számító) pc-k nem csak a jelenlegi piacon tűnnek igen drágának. Az említett „Lap-top” ára – a KSH fogyasztóiár-index-szorójával számolva – több mint 7 és fél millió mai forintnak felel meg, de az 1989-es 10 571 forintos havi átlagkeresetet figyelembe

véve is négy és fél évet kellett dolgoznia érte egy átlagpolgárnak. A némileg olcsóbb „torony kivitelű” asztali géphez három és fél év alatt juthatott hozzá. A 2008-as, alig kevesebb mint 200 ezer forintos átlagkeresetnek már a feléből lehetett venni használható notebookot – közel tízezerszer nagyobb kapacitású merevlemezzel.

A számítástechnikai eszközök futótűzszerű elterjedését jól mutatja a pc-k számának magyarországi növekedése. A KSH-ban

1992 óta tartják számon, hány komputer van a magyar háztartásokban.

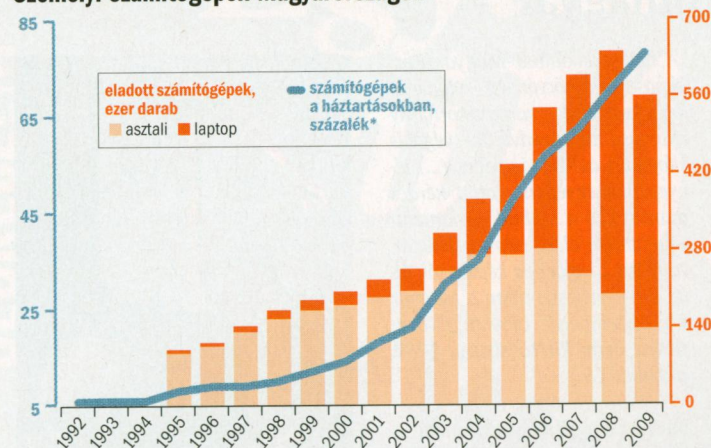
Internet-előfizetések száma Magyarországon

*2009-ben csak mobilinternet-előfizetések. **Becsült érték.

Forrás: KSH, NHH

Személyi számítógépek Magyarországon

*2005-től laptopokkal együtt.

Forrás: KSH, IDC Hungary

Számuk a statisztikák szerint az ezredforduló táján haladta meg az ott honok tíz százalékát, azóta pedig ez a mennyiség meghétszereződött: 2009-ben a lakások több mint 70 százalékában, vagyis közel hárommillió háztartásban volt (gyakran nem is egy) számítógép. 2003-ig csak az ál-

lamigazgatásban számolták össze az asztali és hordozható computereket, azóta a közigazgatásban (így az önkormányzatoknál) is – a 2007-es adatok szerint számuk meghaladja a 217 ezret. A gazdasági vállalkozásoknál ugyanakkor 822 ezret kapcsolnak be nap mint nap.

Főmagyar

„A hétfőn kikiáltott Magyar Köztársaság alaptörvényeit – időnként fogcsikorgatva ugyan, s a kormány nyomásának engedve, de – végül is elfogadta az Országgyűlés (...) lényegében egyetlen nyitott kérdés maradt (...) a szabad parlamenti választások előtt népszavazással, vagy azt követően, a képviselők által kell-e megválasztani a Magyar Köztársaság első emberét.” (Közepeken erős köztársaság, 1989. október 28.)

Az államformaváltás hónapjaiban a közvélemény-kutatások tanúsága szerint az egyik legfiatalabb honatyja, a 41 éves Király Zoltán volt Magyarország második legnépszerűbb embere. A parlamentben és a tévéképernyőn a (poszt)kádári hatalmat hol a bősi erőmű, hol a munkásőrség megkérdőjelezésével fricskázó dinamikus szerkesztő-riporter 1989 októberében – ahogy azt a most megjelent Kor-képek 1989–1994 című fotóalbum szerkesztői is láttatják – az emberek közé vegyülve valósággal fürdött a felé irányuló rajongásban (képünkön). Az MSZMP-ből 1988-ban három társával együtt kizárt, s utána független képviselőként is a nép egyszerű fiát megtestesítő Király korábbi patrónusának, a népszerűségben őt megelőző, s ugyancsak a köztársasági elnöki posztra ácsingózó Pozsgay Imrének volt egyetlen potenciális versenytársa – egészen október 18-áig. Azon a napon ugyanis bejelentette, nem kíván részt venni az elnökjelöltségért való küzdelemben, mivel „elvi alapon” kifogásolja az akkor még par-

KORNIS PETER

lamenten kívüli szabaddemokraták és fideszesek közös akcióját, a köztársasági elnök közvetlen megválasztását megtorpedózni szándékozó négyigenes népszavazást. Ráadásul a látogatását is el kívánja kerülni annak, hogy önmagáért korteskedik. Már csak azért is, mert rögtön előállt a közvetlen választás melletti, alkotmánymódosító – s hamvába holt – ellen-népszavazási javaslattal. Politikai karrierje szempontjából Király, úgy tűnik, végzetes döntést hozott. Az új parlamentbe – az MDF támogatásával – függetlenként választották be, alig néhány hónap elteltével aztán a kormánypárt frakciójából átvált az eredeti státusa szerinti padsorba. Az egykori politikussztár – aki ma köztisztviselőként dolgozik a Szerencsejáték Felügyeletnél – 1994-ben a szociáldemokraták elnökeként, 1998-ban pedig az MSZP jelöltjeként nem jutott be a parlamentbe, 2010-ben az MDF-ben próbálkozik

debreczeni
EGYÜTT ENNI JÓ!

DEBRECZENI

MAGYAR
1894
ÉS MINŐSÉG

debreczeni
EGYÜTT ENNI JÓ!

A veszprémi székhelyű **PANNON EGYETEM** az idei tanévben ünnepli fennállásának 60. évfordulóját. Az első tanévnyitó ünnepséget 1949. szeptember 26-án tartották a Budapesti Műszaki Egyetem Veszprémben alapított Nehézipari Karán 107 hallgató részvételével. Mára a Pannon Egyetem 5 karán közel 11 ezer diák koptatja a padokat.

Az egykori egykarú speciális elitképzést nyújtó egyetem nagy utat tett meg az elmúlt évtizedekben. A rendszerváltás az egyetem életében is nagy fordulatot hozott, új úton indult el, a *Mérnöki Kar* mellett tanárképzéssel bővítette kínálatát. Mi történt az elmúlt húsz évben? A *Tanárképző Kar* kinőtte magát, mára a *Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar* bölcsész és társadalomtudományi szakokat, képzéseket kínál a hallgatóknak. 2000-ben az egyetem – regionális szerepét erősítendő – csatlakozási megállapodást írt alá a keszthelyi *Georgikon Kar*val, valamint megalapította a Nagykanizsai Kampuszt. A Dunántúl nagy részére kiterjedő intézményi hálózat oktatóinak magas szintű, nemzetközileg is elismert munkája nyomán 10 éve doktori iskolák nyitották meg kapuit. 2003-ban a *Gazdaságtudományi Kar* – mely kar 2008-ban az országban elsőként kapta meg az Oktatási és Kulturális Minisztérium Felsőoktatási Minőségi Díját – és a *Műszaki Informatikai Kar* létrejöttével a Pannon Egyetem tovább bővítette oktatási és kutatási infrastruktúráját, és erősítette regionális szerepét.

A Pannon Egyetem az elmúlt évtizedben dinamikus fejlődött, ma közel tizenegyezer hallgató tanul a több mint száz szak valamelyikén a régió tudásközpontjában. Az intézmény tudományos súlyát jelzi hét akkreditált doktori iskolája, valamint nemzetközi híré kutatásai is. A minőségi oktatásért tett erőfeszítéseinek és a régió fejlesztésében betöltött kiemelkedő szerepének elismeréseként 2009-ben a Pannon Egyetem elnyerte a „*Királyi Régióért Díjat*”.

„Határozott célkitűzésünk, hogy megfeleljünk a gazdasági élet és a társadalom elvárásainak, hogy nagy múltra visszatekintő, minőségi oktatással kiváló szakembereket képezzünk, akik megállják a helyüket a hazai és a nemzetközi piacon egyaránt, hiszen hallgatóink diplomájukat értéként viszik magukkal” – hangsúlyozta Dr. Rédey Ákos, a Pannon Egyetem rektora a jubileumi tanév kapcsán.

Képzési helyek: Veszprém, Keszthely,
Kiskunfélegyháza, Nagykanizsa, Pápa és Székesfehérvár
Honlap: www.uni-pannon.hu

Nemek és igenek

„Azonos neműek is házastársi kapcsolatba léphetnek egymással Dániában a hónap elején hatályba lépett törvény alapján. A világon ez ideig egyedülálló jogszabály a homoszexuális pároknak a különmemű házastársakkal azonos jogokat biztosít a házasságkötés és a válás, valamint az örökösödés és a családi jövedelemadózás terén. Az azonos nemű párok viszont nem gyakorolhatnak közösen gyámsági jogokat, s továbbra is tilos gyermeket örökbe fogadniuk. Az elmúlt hetekben mintegy negyven homoszexuális pár jelezte házasságkötési szándékát a helyi előjáróságoknál.” (Azonos neműek házassága Dániában, 1989. október 21.)

Élettársi kapcsolatra léphetnek egymással. A csak nűánszokban eltérő szabályok általában kikötik, hogy gyermeket nem fogadhatnak örökbe, és nem vehetnek részt mesterséges megtermékenyítésben. Ez vonatkozik idén év eleje óta a magyar homoszexuálisokra is (eddig mintegy félszáz pár élt a törvények adta lehetőséggel). Ezen, úgy tűnik, a hamarosan életbe lépő új polgári törvénykönyv – a melegjogi szervezetek tiltakozása ellenére – sem fog érdemben változtatni.

Meleg párok együttélésének szabályozása Európában

Bár a HVG egykor házasságnak nevezte, a skandináv országban valójában az élettársi kapcsolat útjában álló akadályok omlottak le húsz esztendeje. Ott ez a helyzet azóta sem változott, Európa öt másik országában viszont ma akár valódi házasságot is köthetnek az azonos neműek (a világon erre az USA és Ausztrália bizonyos államaiban van még lehetőségük). Ezeken kívül – Dániával együtt – 11 olyan ország van az öreg kontinensen, ahol a meleg férfiak és nők

Kivételes autók

„Éles, sokszor személyeskedést és homályos célozgatásokat sem nélkülöző vitában fogant a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság (KNEB) közel féléves vizsgálatának állásfoglalása (...), mely a soron kívüli gépkocsi-értékesítésben immár 20 éve tartó zűrzavart és jogi rendezetlenséget lett volna hivatott feltárni. Az év elején (...) több száz panaszos fordult a KNEB-hez (...) azt nehezítve, hogy miközben több ezer sorszámszámmal egyetemben az eredeti visszaigazolásához képest késve kapják meg kocsijukat, az ügynevezett soron kívüli kiadások rendületlenül folynak tovább. (...) (Kár a benzinért?, 1989. november 4.)

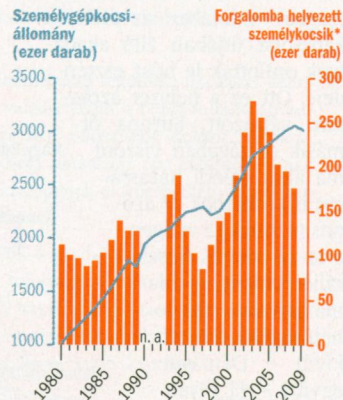
Kérem, értesítsék az olvasókat, hogy Beck Tamás kereskedelmi miniszter úr hozzám intézett levelével 1989. november 1-jével leállította a »személyi kitüntetés alapján soron kívüli« gépkocsik kiszolgáltatását. Hellner Károly, Merkur Személygépkocsi Értékesítő Vállalat.” (HVG Posta, 1989. november 11.)

A konvertibilis valutával nem rendelkező – márpedig akkor szinte senki nem rendelkezett – autvásárlók ellátására 1964-ben létrehozott Merkur két és fél évtizeden át monopolhelyzetben osztotta a KGST-országokban gyártott személykocsikat – mindig sokkal kevesebbet a szükségesnél. Az említett KNEB-vizsgálat szerint 1988. december végén 360

ezren „álltak sorban” autóért – miután az ár felét évekkel korábban befizették –, ám 1988-ban csupán 124 ezer személykocsi érkezett az országba. A Kádár-kor rettegett népi ellenőrei a korabeli MTI-tudósítás szerint azt találták, hogy 1987-ben a „különbféle főhatóságok, minisztériumok, hivatalok” számára biztosított 7820 helyett 10 009 sorszámon kívüli autót adott ki – a belkereskedelmi tárca utasítására – a Merkur. Mások szerint még sokkal többet. A HVG egykori merkurosoktól úgy tudja, a nyolcvanas évek közepén már az új autók közel harmadába hivatalból protekciós vásárlók ülhetek be.

A Merkur vezetőit leginkább azoknak a pereknek a kimenetele aggasztotta, amelyeket – az eseten-

Személygépkocsi-állomány Magyarországon

* 1989-ig csak a belkereskedelemben értékesített, 1993-tól a külföldről használtan behozott is.

n. a. = nincs adat

Forrás: KSH

MTI / KISS G. PÉTER

ként harminc százalék körüli 1989 eleji áremelés után – a késedelem miatt drágábban kocsihoz jutók indítottak az árkülönbözet megtérítéséért. A hoppon maradt vevőjelöltek arra hivatkoztak, hogy még az áremelés előtt megkapták volna az autójukat, ha nem előzik meg őket a kivételezettek. A Merkur 1990 tavaszán az Alkotmánybírósághoz fordult, hogy mondaná ki a soronkívüliséget megalapozó rendeletek alkotmányellenességét. Ám a taláros testület – közel egyévi vizsgálódás után – csupán azt állapította meg, hogy a személyesen A személygépkocsik forgalmának egyes kérdéseiről címet viselő 1979-es és az immár kendőzetlenül A személygépkocsik soron kívüli értékesítésének egyes kérdéseiről című 1988-as titkos minisztertanácsi határozatok időközben hatályukat veszítették, ezért megszüntette az eljárást.

Ekkor már maga az indítványtevő Merkur is egyre közelebb került a megszűnéshez. Az évtizedeken át sóvárgott nyugati autótípusok és velük a gyártói vezérképviseltek megérkezésével elfogyott a levegő az egykori monopolcég körül. Miután pedig 1994-ben vesztesége az árbevétel harmadát is meghaladta, a következő évben csendben megszűnt. Nem sokan hiányolták, hiszen akkor már közel negyven márkaképviselő volt jelen az országban, s felügyeletük alatt a kétezres évek derekán már 1100 szalonban kilencszáz márkakereskedő árulta a négykerekeket. A decentralizáció olyan jól sikerült, hogy ma már sem az importőrök, sem a kereskedők képviselőitől sincsenek friss adatai a piaci szereplők számáról, így arról sem, hogy mennyire ritkította meg soraikat a 2008 őszen kezdődött válság.

Van vonal

„Budapest 1990 szeptemberétől a Postától független, úgynevezett kiscellás rádiótelefon-rendszer kezdi meg a működését a Hungaria Telecom Kft. ígérete szerint. Az 1 millió forint törzstőkével alakult társaság (...) az ausztrál Bond Corporation Holdings Ltd.-vel szándékszik vegyesvállalatot alapítani 50–150 ezer készüléket számláló országos rádiótelefon-hálózat kiépítésére. A készülékek fogyasztói ára az elképzelések szerint 50–80 ezer forint lesz, a beszelgetésért percenként 5–8 forintot kell fizetni. (...) A szükséges frekvenciatartományokról a társaság javára a Honvédelmi Minisztérium mondana le.” (**Telefon a Posta nélkül, 1989. november 25.**)

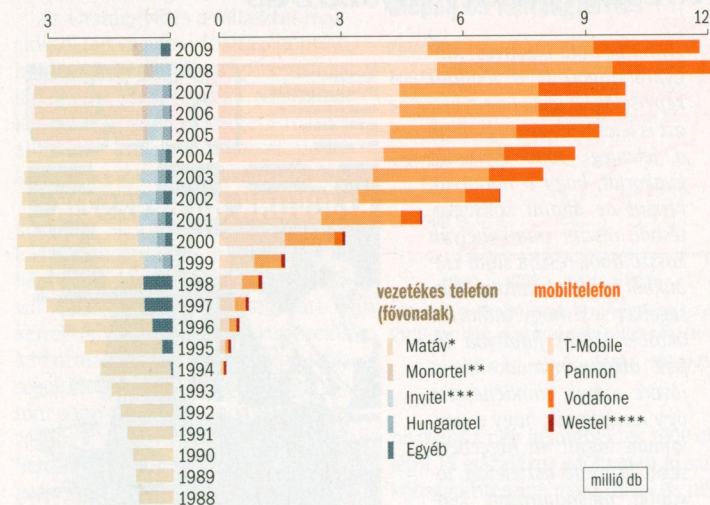
Bár a hírben szereplő cég rádiótelefon-engedélyét 1990-ben az Antall-kormány visszavonta, az ágazat a piacosodás egyik legnagyobb sikertörténete lett. Ma bármelyik mobilszolgáltatónak többször annyi előfizetője van, mint ahány vezetékes vonala volt 20 éve a monopolhelyzetben lévő Magyar Postának. 1995-ben még örömhírnek számított az üzleti szférában az egy hónapon belül – igaz, 90 ezer forintos becsolási díjjal – megszerezhető telefon. Ugyanakkor 30 ezer forint volt a magántelefon, néhány ezerrel még több is, mint a mobilbelépési díj (maga a „hordozható rádiótelefon” 100 ezer forintot vagy még többet is kóstált).

A vezetékespiacon nehezen indult meg az igazi verseny. 1993 vé-

FAZEKAS ISTVÁN

Telefon-előfizetések Magyarországon

*1989-ig Magyar Posta, 2005-től Magyar Telekom. **Monortel vezetékes és UPC kábeles együtt.

2007-től a Hungarotellel együtt. *Westel Rádiótelefon Kft. („0660-as” analóg).

Forrás: HVG-gyűjtés

gén, koncessziós társaságokként csupán kisebb helyi monopolszolgáltatók jelentek meg a Posta-utód Matáv mellett, és csak 2002-ben történt meg a liberalizáció.

Jóval hamarabb csaptak össze a mobilpiac szolgáltatói. Az első mobilcég, az analóg NMT rendszert használó Westel 1990 októberétől működött, majd dolga végeztével 2003-ban beolvadt a hasonló nevű digitális GSM mobilszolgáltatóba, a mai T-Mobile-ba. A digitális mobilozás (a GSM 900 rendszerben) 1994-ben indult, és a Westel 900 már 1996-ban azóta is tartó árharcba kényszerítette a többi társaságot egy kedvezményes készülékvásárlási akcióval.

A mobil-vezetékes verseny 1999

elejére jutott el odáig, hogy maroktelefonról egyes esetekben olcsóbb volt az ország más részeibe telefonálni, mint vezetékesről. 2000 elején pedig a piaci verseny hatására a mobiltarifákat már nem emelték, hanem csökkentették.

Az előfizetők számának robbanásszerű növekedése miatt 2007 áprilisában 100 lakosra több mint 100 mobiltelefon jutott – igaz, a több telefont használók és a részben reklámcélból osztogatott, gazdátlan SIM kártyák miatt a szám csalóka, több százezeren így is mobil nélkül élnek. A telítettség és a gazdasági visszaesés hatására ma a mobilpiac is hanyatlik, a 2008 végihez képest 2009 decemberére 432 ezer ügyfél tűnt el.

Közzszolgálati díjszabás

„Hónapok óta bizonyos: Magyarországon is a főállású képviselőké a jövő. Ez egyben azt is jelenti, hogy megszűnik a jelenlegi, több évtizedes gyakorlat, hogy a honatyák részint az állami költségvetésből, részint munkahelyük kasszájából, részint saját zsebükből fedezik hivatalos költségeiket – ki hogy tudja. Az október 23-án hatályba lépett alkotmánymódosítás a jövőre nézve mindenesetre úgy rendelkezik, hogy a parlament tagját »a függetlenséget biztosító tiszteletdíj, továbbá meghatározott kedvezmények és költségeinek fedezésére költségtérítés illeti meg«. A köztársasági alkotmány abból indul ki, hogy az Országgyűlés csak akkor képes feladatát ellátni, ha folyamatosan (például február 1-jétől június 15-ig, illetve szeptember 1-jétől december 15-ig) ülésezik, s ha a képviselők – legalábbis többségükben – hivattálsruen látják el funkciójukat.” (Magyar köztiszteletdíjak, 1989. december 9.)

A politikuszfizetések éppen olyan heves vitákat váltottak ki 1989-ben, mint 2009-ben. De 20 éve abban körvonalazódott egyetértés, hogy valamilyen módon emelni kell a képviselői javadalmazás összegét, hogy a törvényhozók teljes erejükkel e munkájukra koncentrálhassanak. Ma viszont az a deklarált cél, hogy válják átláthatóvá a két évtized alatt

kialakított jövedelemrendszer, szűnjenek meg a kiváltságok, néhány állami vezetőnek – például a minisztereknek – pedig, a válságos időkre tekintettel, a fizetése is csökkenjen.

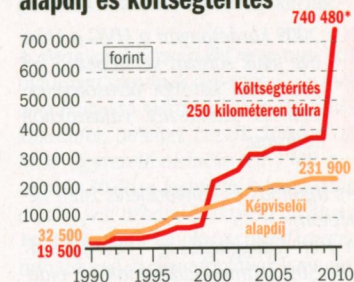
Az 1989-es várakozásoktól eltérően azonban máig eldöntetlen: Magyarországon valóban a főállású képviselőké-e a jövő? A törvényhozői fizetéseket mindvégig igyekeztek viszonylag alacsonyan tartani a pártok. Az alapdíj ma is bruttó havi 231 900 forint, ezt azonban egy nehezen átlátható rendszerben pótdíjakkal, költségtérítésekkel, kedvezményekkel egészítették ki. Egyre nagyobb szerepet játszott a képviselők javadalmazásában az adó- és elszámolásmentes költségtérítés (aminek összege 2009 végén 371 040 forint is lehetett havonta), és 2002 óta nem kellett már számlával igazolniuk a

szállásköltségüket azoknak, akik fővárosi lakásra jogosultak.

Az Országgyűlés a választói reakcióktól tartva nem vállalta a döntést, hogy nyíltan és jól megfizesse tagjait, hogy azok valóban főállásúak legyenek, inkább engedte a másodállásokat – legyenek azok politikaiak vagy gazdaságiak.

Noha 2006–2007-ben a Gyurcsány-kormány – a pártfinanszírozás reformjának tervéhez hasonlóan – a képviselői javadalmazás átalakításával is megpróbálkozott, nem járt sikerrel. Ahhoz ugyanis a képviselők kétharmadának voksa lett volna szükséges. Hogy végül 2009-ben mégis történt némi előrelépés, az egy népszavazási kezdeményezésnek köszönhető. Seres Mária összegyűjtötte a szükséges aláírásokat egy költségtérítés-ügyi referendumhoz. A törvényhozás elé

A havi parlamenti képviselői alapdíj és költségtérítés

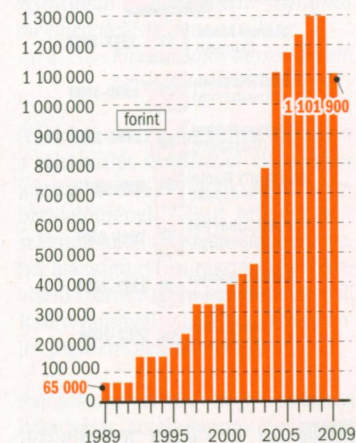
*Maximális elérhető összeg. A költségtérítés helyére 2010-ben lépő választókerületi pótlék adóköteles.

Forrás: HVG-gyűjtés

be ment a nép ítéletének, és 2009 elejétől 15 százalékos adót vetett ki saját költségtérítéseire, majd mivel ez nem volt elég a kezdeményezés „leültetéséhez”, a Ház kiírta a referendumot. A megtartására azonban nem került sor. A következő körben ugyanis az Országgyűlés az általános vállalkozói szabályokhoz igazította a költségtérítés (2010-től érvényes új nevén választókerületi pótlék) adózását – úgy, hogy az összeg emelése után a képviselők nettó pénze ne csökkenjen –, ezáltal pedig az Alkotmánybíróság okafogyottnak minősítette a népszavazást.

A miniszteri fizetéseknel egyszerűbb volt az ügymenet. A magát válságkormányának tekintő Bajnai-kabinet javaslatára 2009 májusában hozzájárult a Ház az állami vezetőkre vonatkozó törvenymódosításhoz, így e feles döntéssel a miniszterelnök jogot kapott arra, hogy kabinetársai fizetését 15 százalékkal csökkentse. A kormányfői illetmény bruttó 1,5 millió forint havonta, amit Bajnai nem veszt fel.

Miniszteri bruttó havi fizetések*

*Alapilletmény + illetménypótlék + vezetői pótlék, egyéb juttatások – például a jutalom, az esetleges nyelvpótlék – nélkül. Forrás: HVG-gyűjtés

Húsz éve írták, mi válaszoltunk

2009 karácsonyán a HVG a Húsz éve írtuk sorozat keretében a két évtizeddel korábbi olvasólevelekben és szerkesztői válaszokban tallózott.

Az irgalmas és könyörületes isten nevében!

A Heti Világgazdaság 1989. február 25-i 509. számú kiadásának 12. oldalán Az Iráni forradalom tíz éve címmel egy tudatlan író által írottak (...) teljes mértékben ellentmondanak az Iráni Iszlám Köztársaságban fennálló politikai, gazdasági és kulturális valóságos helyzetnek. Az író némely esetekben megsértette az Iráni Iszlám Köztársaság muzulmán népének hitét, így nem tett eleget ama kötelességének, hogy valós információkat terjesszen. Az Iráni Iszlám Forradalom, amely 1979-ben Khomeini imám vezetésével győzelemre jutott, az elmúlt tíz esztendőben a világimperializmus mesterkedései ellenére mind a belpolitikában, mind pedig a külpolitikában bebizonyította konszolidációját a világ szeme előtt. Ezt a nép erejére és isteni parancsok alapjára támaszkodó rendszer létrehozásával érte el, amelyet több alkalommal még Magyarország vezetői is aláhúztak, köztük személyesen Grósz Károly úr, az MSZMP főtitkára. Az Iráni Iszlám Köztársaság Nagykövetsége (Budapest)

Tisztelt Olvasó!

A Heti Világgazdaságot az elmúlt tíz évben – a Magyar Kereskedelmi, újabban Gazdasági Kamara megbízásából – a Hírlapkiadó Vállalat jelentette meg. A lap által termelt nyere-

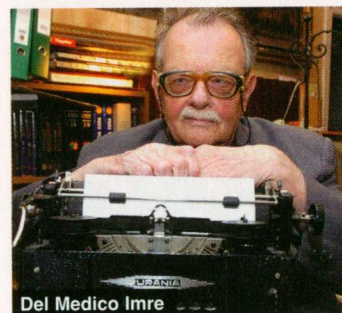
ség belekerült abba a bizonyos „nagy kalapba”, eltűnt a szemünk elől a kiadó és a lapalapító közti osztozkodásban. (...) Ezeket az állapotokat most igyekszünk megváltoztatni. A Kamara ügyvezetősége – a szerkesztőség kezdeményezésére – úgy ítélte meg, hogy a hazai médiapiacra jó üzleti esélyei lehetnek egy önálló, alapvetően a HVG általános „imázsára” támaszkodó, részvénytársasági formában szervezett kiadóvállalatnak.

Szauer Péter ügyvezető igazgató,
Lipovecz Iván főszerkesztő

A HVG legszorgalmasabb levelezői

Cikkünk azt az állítást tartalmazza, hogy „Ficzere Lajos (...) szintén aspirál az alkotmánybírói posztra”, s azt sugallja: ennek elérése érdekében ro-

koni kapcsolataimat is felhasználom. Ezzel ellentétben az igazság az, hogy nevem az alkotmánybírói tisztségre a politikai pártok és szervezetek között lefolytatott konzultáció eredményeként került fel. Ilyen módon jelölésben semmilyen személyes aspiráció vagy rokon kapcsolat nem játszott és nem is játszhatott szerepet. Ezért teljes mértékben osztom a cikk azon megállapítását, hogy a jelöltek kiválasztásánál „kíméletlen nyilvános megmérettetésre” lenne szükség.

Ficzere Lajos tanszékvezető egyetemi tanár (Budapest)

(Cikkünk nem a sugalmazás, hanem a tényközlés eszközével élt, amikor jelezte: az MSZP egyik alkotmánybíró-jelöltjének – Raft Miklósnak – szakmai alkalmasságát kétségbe vonó igazságügyi minisztériumi tisztviselő szoros rokon kapcsolatban áll Raft riválisával, a levélíró Ficzere Lajos jogászprofesszorral.)

Sajnálattal láttuk, hogy Szelényi Iván írását, amely lapunk november 25-i számában „Igent mondok” címmel jelent meg, közölte laptársunk, a Világ is. A kettős közlés oka – mint utóbb megtudtuk – a szerző magyar-

országi megbízottjának gondatlansága volt. Olvasóink elnézését kérjük.

A „Magyarok és másként magyarok” című írásra szeretnék reflektálni, oly módon, hogy szó szerint közlöm azt a nyilatkozatot, amelyet Lezsák Sándor, az MDF ügyvezető alelnöke tett 1989. november 30-án. A legutóbbi népszavazás alkalmával néhány budapesti utcán az MDF Országos Elnöksége nyilatkozatának szövegével olyan röplapok is megjelentek, amelyekre – utólag és illetéktelenül – a következő mondatot gépeltek rá: aki magyar, otthon marad. (E hamisítvány létezéséről a legutóbbi 24 órában értesültünk.) Magyar mivoltunkra történő hivatkozás ebben a formában és tartalommal – a mondat ostobaságán túlmenően – az MDF egész szellemiségével és politikájával ellentétes, s alkalmas arra, hogy a nemzet tagjai között széthúzást idézzen elő. (...) Megengedhetetlennek tartjuk, hogy a „magyar” jelzőt bárki is a politikai életben erkölcsi kategóriaként felhasználja. A jelenleg külföldön tartózkodó dr. Antall József, az MDF elnöke nevében Lezsák Sándor, az MDF ügyvezető alelnöke.

Iffj. Fasang Árpád (Budapest)

Döbbenet állunk a hamisítás ténye előtt. Már csak azért is, mert az MDF hírnevét csorbító akció már nem csupán azonosíthatatlan eredetű röplapokat érint. Egy Magyar Fórum nevű újságban ugyanis, amelyre azt írták, hogy az MDF országos hetilapja, november 18-án, a népszavazás előtt bő héttel, a vezércikk zárógondolataként – feltehetően illetéktelenül és utólag – az alábbi MDF-idegen mondatot szedette a névtelen szerző: „Aki magyar, velünk tart – és otthon marad november 26-án.”

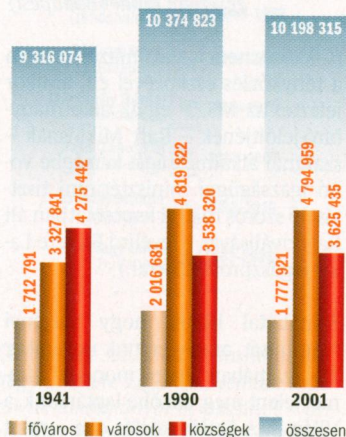
Az ország létszáma

„Az 1870-es első hivatalos népszámlálás óta a tizenharmadik lesz a január 2-án kezdődő magyarországi census. (...) Egy korábbi terv szerint a számlálóbiztosok olyan kérdőívvél kopogtattak volna be a lakásokba, amelyekre az Állami Népszégyntilvántartó Hivatal (ÁNH) előnyomtatta a saját nyilvántartása szerint a lakásba bejelentett személyek személyi számát. Szakemberek tiltakoztak: az ÁNH működése nem kellően nyilvános, s tevékenysége ellenőrzésére nincsenek intézményes, megbízható formák. (...) A személyi szám e protestálás hatására nem került rá a kérdőívre, és az ÁNH egyéb formában sem vesz részt a népszámlálás lebonyolításában. (...) Kérdés, hogy ha becsönget hozzánk a számlálóbiztos, úgy érezzük-e, hogy a mi érdekünkben tevékenykedő hatalom él törvény adta jogával. El merik-e hinni az emberek, hogy az adatok a hozzáértő statisztikusok munkája nyomán olyan formát öltenek majd, amely azután a hozzáértő közigazgatási szakember, kutató és más felhasználó kezében állampolgár-centrikus döntés-előkészítés, döntéshozás eszközévé válik?” (Hány az ember, Vekker úr?, 1990. január 6.)

Ugyanez a kérdés kísérte és kíséri a 2001-es és a 2011-es népszámlálást. Kilenc éve a népszámlálási íven kitöltetlenül kellett hagyni a már ki nyomtatott rovatot a polgárok nevével és lakcímével, mert Magyarországon csak anonim módon volt

törvényes az emberek etnikai hovatartozásáról és – 1949 óta először – a vallásáról érdeklődni. A census 2011-ben is névtelen lesz. 2001-ben főképp a vallásra vonatkozó – és összesítve 53 százalékos katolikus többséget mutató – kérdés kavart vihart. Bár fakultatív jellege ellenére több mint 90 százalék válaszolt a kérdésre, Rudas Tamás szociológus, a Társi tudományos igazgatója egy akkori kommentárjában úgy vélekedett, hogy az egyes egyházak hozzáállása miatt „a különböző vallások hívei tulajdonképpen más-más kérdésre válaszoltak, s a kapott eredmények nem értelmezhetőek”. Tavaly – a köztársasági elnök ellenvetései dacára – a 2011-re vonatkozó népszavazási törvény eleve kihagyta ezt a témát a kérdőívről.

Népszégy településtípusonként

Forrás: KSH, 2001. évi népszámlálás

BÁNYAI ANDRÁS

Nagyobb történelmi vallások

	Katolikus	Református	Evangélikus	Izraelita	Nem kívánt válaszolni
1941	6 353 054	1 934 853	557 193	400 760	-
1949*	6 488 755	2 014 718	482 157	133 861	-
2001	5 558 961	1 622 796	304 705	12 871	1 034 767

* A 2001 előtti utolsó adat.

Az etnikai adatokat láthatólag befolyásolja a politikai légkör: az 1990-es 31 ezer után 2001-ben például már kétszer annyian mondták magukat németnek. A cigányság népszámlálás szerinti létszáma viszont 2001-ben is alulmúlta a szakértői becsléseket, a 190 ezer körüli bevallás nagyjából harmada lehetett a reális adatnak. A várakozásoktól némiképp eltérő eredményt hozott a talán legfontosabb információ, a népességszám. Bár korábbi becslések szerint Magyarország lakosságának már a legutóbbi census idejére 10 millió

alá kellett volna esnie, ez csak 2004-ben következett be, ám akkor már nem tűnt föl, miután a KSH 2001-től a tartósan itt élő külföldieket is beleszámolta a populációba. Feledésbe merült már a kilenc évvel ezelőtti népszámlálás politikai botránya, amikor a magas rangú, védett politikusok lakásába jobbnak láttak nem beengedni mindenféle civileket, ezért 16 körzetben a Köztársasági Őrezred számlálóbiztosnak szabályosan kiképzett, civil ruhás tagjai írtak össze mindenkit, beleértve a mit sem sejtő szomszédokat is.

Kis magyar pornográfia

„A Kereskedelmi Minisztérium egyáltalán nem prűd. Már hónapokkal ezelőtt kidolgozta és a legfelső szinten jóvá is hagyta a pornóüzlet részleges engedélyezését célzó koncepciót. Ennek értelmében – első lépésként – elvi engedélyt adnának ki az úgynevezett erotikus áruk üzletére. Ez a hivatalos elképzelések szerint a téma »ismeretterjesztő, tudományos és művészi célú« feldolgozásait kínálná. Az ilyen boltok (...) jellegükönél fogva mindenki számára, tehát a kiskorúak előtt is nyitva állnának, nem létesülhetnének akárhol, bizonyos területek – iskolák, egyházi intézmények, szociális otthonok környéke – »tabunak« számítanának. Az előterjesztés szerint a kifejezetten pornográf termékek forgalmazását – ha az Országgyűlés a büntető törvénykönyv idevágó rendelkezéseit módosítaná – a második menetben tennék jogilag elfogadhatóvá. A pornófilmek, újságok, illetve a »házastárspótló eszközök« árusítását az elképzelések szerint nem tiltanák, csupán akkor sújtandának le rájuk a törvény szigorával, ha ez a közszemérmert sértő módon történik.” (Szeretnénk, de nem akarjuk, 1990. február 24.)

A minisztériumi szabályozásra valóban szükség volt, mert a hazai piacon addigra már egy ideje megie-

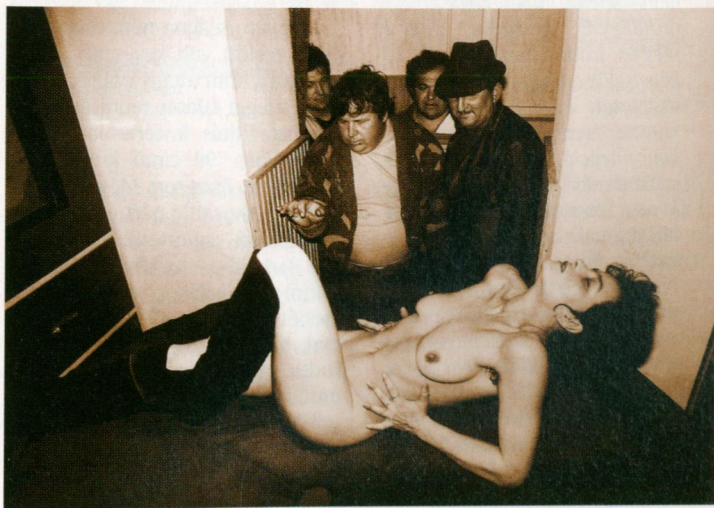

lentek az első fecskék – így a legelső, a fővárosban ma is üzemelő Károly körüti Intim Center –, amelyeknek még vegyesiparicikk-kereskedelemre adtak engedélyt. A fentiek alapján kikristályosodott jogszabállyal élve aztán országszerte sorra nyíltak a pornólapokra és videokazettákra, valamint szexuális segédesszközökre szakosodott – önmagukat mindannyiszor angol terminológiával illető – „shop”-ok. A hazai vásárlóközönség prűdebbnek bizonyult a kereskedelmi tárcánál. A Lajtától Nyugatra megszokott több száz négyzetméteres erotikus áruházakhoz hasonlóra máig nem támadt igény Magyarországon. Jelenleg hozzávetőlegesen kétszáz bolt elégíti ki a keresletet – legalábbis a Budapesti Erotika Kiállítás és Börze

szervezői szerint, az említett seregsemlén azonban általában csak a negyedük képviselteti magát. Pontos szám azért sem tudható, mert a cégnyilvántartásban a „máshova nem sorolt kiskereskedelem” tevékenységi kör alatt veszik számba e vállalkozásokat. Rádásul az ilyen üzletek árbevétele – a webes kereskedőkéhez hasonlóan – nem tartozik a nyilvános kategóriába. Csak becsülni lehet, hogy éves forgalmuk több milliárd forint. „A pornó is csak olyan üzlet, mint a többi” – nyilatkozta magabiztosan a HVG-nek 2004 nyarán a magyar szexfilmipar reprezentánsa, Kovács „Kövi” István producer és rendező, aki nem győzte hangsúlyozni, hogy ő csak szerezni beszállítója az igazán nagyoknak, s hogy az iparát – a többi „könynyű vállalkozáshoz” hasonlóan – a 25 százalékos kulturális járulék is sújtja. A piacot akkor évi félszáz új filmmel boldogító magyar pornópá-

pa üzletének kulisszái mögé csak igen óvatosan engedett bepillantást: „egy-két nap alatt és pár száz-ezer forintból is lehet jó filmet forgatni, de komoly stábra, igényesebb történetre és környezetre, hosszabb forgatásra már többet kell költeni”.

Nem sokkal áttekinthetőbb a szexlapok piaca sem. A Magyar Lapterjesztő Zrt. által is forgalmazottak példányszáma 2004-ben érte el a csúcst, akkor a 92 kiadványból összesen 1 millió 235 ezret értékesítettek, amibe a szoftosabb Playboy-tól és FHM-től a szoftosabb Kismalacig és Tutti Frutti Partyig minden beletartozott. Bár két év múlva már 121 cím alatt kerültek a kioszkokba erotikus és pornólapok, összpeldányszámuk jelentősen csökkent, elsősorban az internetes tartalmak robbanásszerű bővülése miatt. Talvaly 67 – az eredeti szabályozás szerint szigorúan főlázott – kiadványból csupán 308 ezret tudtak eladni.

NEPSZABADSÁG / SZABÓ BARNABÁS

Megint jöttek...

„A negyvenhárom év óta első szabad választásoknak már a »nulladik« fordulója is meglepetést hozott. Miközben a közvélemény-kutatások az utóbbi hónapokban azt jelezték, hogy legfeljebb 6-8 olyan párt van, amelynek esélye lehet arra, hogy a szavazatoknak több mint 4 százalékát megszerezze, kiderült, hogy egyelőre ennél sokkal több, összesen 12 »országos párt« van Magyarországon. Ennyinek sikerült ugyanis legalább 7 megyében egyenként legalább 2 választókörzetben 750 vagy annál több kopogtatócédulát összegyűjtenie. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindegyik országos, illetve megyei listáról jutnak majd be képviselők a parlamentbe, hiszen a február közepi közvélemény-kutatási eredmények a szavazatkoncentráció fokozódásáról tanúskodnak. A felmérésekhez képest lényegesen megváltoztathatja persze a választások kimenetelét, hogy akkor a választók olyan pártok nevével is találkozhatnak majd a szavazólapon, amelyekről a közvélemény-kutatók általában eddig nem is kérdezték őket, vagy ha maguktól kellett volna, eszükbe sem jutott megemlíteni valamelyiket.” (**Nemzeti tizenkettő, 1990. március 3.)**

Magyarországon nem csupán 20 évvel ezelőtt volt kevesebb „országos” párt, mint ahány politikai szervezet eleget tudott tenni az országos listaállítás kritériumainak. (A HVG Voks '90 című különszáma egyébként összesen 34, a választásokon rajthoz álló párt és szervezet programját ismertette.) Az 1990-ben 4, majd az azt követő választásoktól 5 százalékos parlamenti küszöböt már az első alkalommal is csak az országos listát állítók fele tudta megugrani, később pedig még annyi sem. A rendszerváltás óta eltelt két évtizedben nemcsak a parlamentbe bejutó pártok száma csökkent folyamatosan, de az egy százalékot elérők is jelentősen meg-

Pártok és országos listák 1990-2006

Országos listát állító pártok	Eredményük*	Országos listát állító pártok	Eredményük*
1990-es választás		2002-es választás	
Magyar Demokrata Fórum	24,73	Független Kisgazdapárt	13,45
Szabad Demokraták Szövetsége	21,39	Szabad Demokraták Szövetsége	7,57
Független Kisgazdapárt	11,73	Magyar Igazság és Élet Pártja	5,47
Magyar Szocialista Párt	10,89	Munkáspárt	3,95
Fiatal Demokraták Szövetsége	8,95	Magyar Demokrata Fórum	2,80
Kereszténydemokrata Néppárt	6,46	Kereszténydemokrata Néppárt	2,31
Magyar Szocialista Munkáspárt	3,68	Magyar Demokrata Néppárt	1,34
Magyarországi Szociáldemokrata Párt	3,55	Együtt Magyarorszáért Unió,	
Agrárszövetség	3,13	Nemzetiségi Fórum,	
Vállalkozók Pártja	1,89	Új Szövetség	
Hazafias Választási Koalíció	1,87		
Magyar Néppárt			
1994-es választás		2006-os választás	
Magyar Szocialista Párt	32,99	Magyar Szocialista Párt	42,05
Szabad Demokraták Szövetsége	19,74	Fidesz – MDF	41,07
Magyar Demokrata Fórum	11,74	Szabad Demokraták Szövetsége	5,57
Független Kisgazdapárt	8,82	Magyar Igazság és Élet Pártja	4,37
Kereszténydemokrata Néppárt	7,03	Centrum	3,90
Fiatal Demokraták Szövetsége	7,02	Munkáspárt	2,16
Munkáspárt	3,18	Független Kisgazdapárt, Új Baloldal	
Köztársaság Párt	2,54		
Agrárszövetség	2,10		
Magyar Igazság és Élet Pártja	1,59		
Egyesült Kisgazdapárt, Liberális Polgári Szövetség-Vállalkozók Pártja, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, Magyarországi Zöld Párt, Nemzeti Demokrata Szövetség			
1998-as választás			
Magyar Szocialista Párt	32,92		
Fidesz – Magyar Polgári Párt	29,48		

*Százalék, csak az 1 százaléknál nagyobb eredményeket közöljük. Forrás: HVG-gyűjtés

fogyatkoztak. Az 1990-es 11 helyett 2006-ban már csak 6 szervezet kapott ennyi voksot és ennek megfelelően a következő négy évben állami apanázt. Ráadásul a legutóbbi választásokon összesen csak 5 lista kapta meg az említett szavazatmennyiséget, mert a Fidesz a KDNP-vel, a MIÉP a Jobbikkal közösködött.

A 2010-es jelöltállítás során tovább szűkült a pártkínálat. A közvélemény-kutatások szerint először

néz ki úgy, hogy a listát állító pártok közül mindössze három jut csak be a parlamentbe, már ha nem számítjuk a Fidesz állandósult partnerét, a KDNP-t. Igaz, nem kizárt az sem, hogy a két, önmagát leszalámizó egykori rendszerváltó veterán párt, az MDF és az SZDSZ helyén keletkezett úrt rögtön két újonc, az immár a MIÉP-ről jobbra levált, függetlenül induló Jobbik és a hangsúlyozottan civilekből építkező Lehet Más a Politika (LMP) tolhatja be.

Taláros kérdések

„Az Alkotmánybíróság tagjai március 12-én, hétfőn mondják ki ítéletüket a kamatadó jogszerűségéről. Feltéve, hogy – megrettenve saját árnyékuktól, azaz döntésük lehetséges következményétől – el nem halasztják az ítélethirdetést az utánra, hogy a Nemzetközi Valutaalap igazgatótanácsa (...) dönt a Magyarországnak nyújtandó újabb készletlenti hitelről, melynek feltételei közé elég sajátosságosan keveredett az össznemzeti ellenállásba ütközött (...) kamatadó.” (Alapi jogon, 1990. március 10.)

Nem ijedtek meg saját árnyékuktól az 1990 elején szinte még ismeretlen alkotmánybírák: Sólyom László

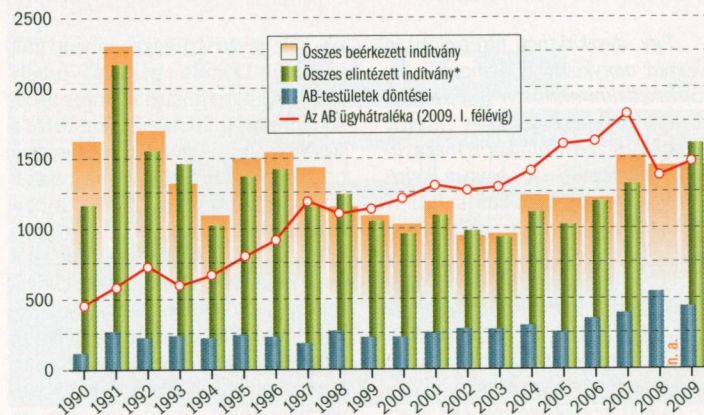
és kollégái a kamatadó azonnali eltörlésével emlékezetesen debütáltak még az első szabad választások előtt. Nem szállt inukba a bátorság később sem, közvetlenül 1990. október 23-a előtt például jogtörténeti jelentőségű döntéssel háború és béke idejére egyaránt eltörölték Magyarországon a halálbüntetést. Az új magyar jogállam – Sólyom megfogalmazásában – „elsőszülött intézménye” a későbbiekben is egy sor merész döntést hozott. A megválasztásuk után egy évvel kék bársonyalárt öltött jogtudósok 1993-ban szabad utat engedtek az 56-os sortűzpereknek, egyik 1994-es döntésükkel felállították az Állambiztonsági Levéltár jogelődjét, a Történeti Hivatalt, 1996-ban pedig elren-

MTI / CSERE GNILLA

Ádám Antal, Kilényi Géza, Solt Pál, Sólyom László, Zlinszky János

Az Alkotmánybíróság ügyforgalma

*Testületi döntések, főtítkári befejezések, elnöki végzések, egyesített ügyek együttesen.

Forrás: Alkotmánybíróság

delték a környezetvédelmi status quo fenntartásának állami kötelezettségét. A magát az 1989-es Ellenzéki Kerekasztal örökösének tekintő első Alkotmánybíróság mandátumának 1998-as lejártáig több száz precedensítéletével lényegében kidolgozta az első elnöke által induláskor megálmodott „láthatatlan alkotmányt”. A világ egyik legerősebb alkotmányőrségének tartott budapesti AB (amely törvényi kötelezettsége ellenére 21. éve nem hajlandó hivatalos székhelyére, Esztergomba „leköltözni”) sokat bírált és dicsőített aktivizmusa az első generációs bírák távozásával többé-kevésbé véget ért. Az utána következő Németh- (1998–2003), Holló- (2003–2005), Bihari- (2005–2008), majd Paczolay-bíróság (2008–) egyre inkább kiszámítható, konszolidált alkotmányvédelemre kívánt berendezkedni. Pár váratlan ítélet azonban az utóbbi

években is született. A testület 2007-ben engedélyezte például, hogy egy ellenzéki kezdeményezésű népszavazás eltörölje az Országgyűlés által bevezetett vizit- és kórházi napidíjat, illetve tandíjat. Ez azért volt meglepő, mert az AB 1993-ban még a parlament elsőbbségét mondta ki a referendumokkal szemben. Az egymást követő testületek nem kevesebb mint négyszer elutasították viszont azokat a népszavazási kezdeményezéseket, amelyek a közvetlen államfőválasztást kívánták bevezettetni. A bírák továbbá öt alkalommal verték vissza azokat a próbálkozásokat, amikor az Országgyűlés a Btk., illetve a Ptk. módosításával korlátozni kívánta a szólásszabadságot, a gyűlöletbeszéd veszélyére hivatkozva. Egyes interpretációk szerint az AB Magyarországon lényegében a felsőház szerepét tölti be 1989 vége óta.

Sorban állnak

„Egy deszkalapot fűrész el a svéd nagykövet és a magyar kereskedelmi miniszter a másoknál szokásos szalagátvágás helyett március 21-én, amikor is megnyitják Budapest – és egyben Kelet-Európa – első IKEA áruházát. A skandináv cég csaknem tíz éven át »legyeskedett« a hazai partnereknél, dacolva a sorozatos elutasításokkal, mire kimondatott a boldogító igen, és Bútorker-IKEA Kft. néven bejegyeztetett a vegyes házasság, amelynek elsőszülötte a 12 600 négyzetméteres Örs vezér téri áruház.” (Forgó tőke, 1990. március 17.)

Az első áruházat azóta duplájára bővítette a svéd multi, majd a deszkalap-fűrészelés után kilenc évvel az Auchantól megvett ingatlanon, Budaörsön megnyitotta második, azóta is utolsó egységét, amelyet már eleve 20 ezer négyzetméteres méretezett. A hálózatbővítés helyett a versenytársakat inkább az árakkal szorongató – 1989-es munkatárstorborzó reklámja szerint „egy életstílust, mentalitást, egy újfajta friss légkört” meghonosító – cég stratégiája bejött, legalábbis az összes hazai kiskereskedelmi cég árbevétel szerinti HVG-rangsorában a 2008-as adatok alapján a 11. lett. Fő konkurense, a vele kezdetektől versenyző osztrák Michelfeitet tíz éve bekebelező Kika a svéd cégnél 12 milliárd forinttal kisebb forgalmat mondhat magáénak. A hazai konkurensek az elmúlt években apránként kikoptak mellőle. A Fotex-csoporthoz tarto-

zó, valaha 26 áruházias láncot működtető Domus például, amely 1994-ben 4,8 milliárd forintos árbevételével még 20 százalékkal verte a svédeket, bő tíz évvel később már a brit Tescoval egyezkedett az ingatlanok bérbeadásáról, illetve hipermarketté alakításukról.

A multinacionális cégek által uralt kiskereskedelmi toplistá ellovaisai közül elsőként az osztrák Spar jelent meg, 1991 óta mintegy 400 tagúra bővítette üzlethálózatát, miközben átvette előbb a Kaiser's szupermarketeket, majd két éve az ugyancsak a német Tengelmancsoporthoz tartozó 174 Plus áruházat. Öt évvel később nyitott a német

Multi kiskereskedők forgalma

Tesco-Global Áruházak Zrt.	576,5
Spar Magyarország Kereskedelmi Kft.	326,6
Auchan Magyarország Kft.	221,4
Penny-Market Kereskedelmi Kft.	138,5
Magyar Hipermarket Kft.	94,8
DM-Drogerie Markt Kft.	55,4
Csemege-Match Kereskedelmi Zrt.	50,3
Praktiker Magyarország Kft.	42,9
Rossmann Magyarország Kft.	38,7
IKEA Lakberendezési Kft.	36,9
OBI Hungary Retail Kft.	34,5
Baumax Zrt.	29,4
Kika Lakberendezési Kft.	24,6
Bricostore Hungaria Barkácsáruház Kft.	24,2

2008. milliárd forint

Forrás: HVG-gyűjtés

MTI / BALATON JÓZSEF

Rewe-csoporthoz tartozó Penny-Market és a Tesco. Utóbbi jelenleg biztosan vezeti a piacot, másfél száz egységből álló hálózatát az elmúlt években már belvárosi, közértméretű üzletekre is kiterjesztette. Őket követte egy-egy évvel később a belga érdekeltségű (a listán Magyar Hipermarket Kft.-ként szereplő) Coracsoport – amely később átvette a Match szupermarketeket és a Profi diszkontokat –, majd a jelenleg kilenc hipermarketet működtető „madaras Tesco”, a francia Auchan. A barkácmultik közül elsőként az osztrák Baumax ébredt, két évvel később startolt a Tengelmancsoporthoz tartozó, jelenleg már 23 áruházat működtető OBI, újabb négy év múlva telepedett meg az egy ideig a német Metro-csoportba tartozó Praktiker, valamint a francia gyökerű Bricostore. A legnagyobb forgalmú kiskereskedők között tartja magát a két német illatszer-kereskedő, a magyar piacra egyaránt 1993-ban belépett DM-Drogerie

Markt és az egykor a Kleider Bauer üzlethelyiségeit átvevő Rossmann.

A napi fogyasztási cikkek kis- és nagykereskedelmével foglalkozó legnagyobb üzletláncok közé három magyar tulajdonú társaság verekedte be magát a Nielsen – a vállalkozások saját, illetve szakértői becslések alapján készült – toplistájára. A fogathajtó-világbajnok Lázár fivérek nevével fémjelzett, pályafutását 1992-ben, az egykori Közért-boltok privatizációjával kezdő, ma már horvátországi egységeivel regionális multi címre törő CBA 545 milliárd forintos forgalmával megközelítette a Tesco-t. Nem sokkal marad már el tőle az egykori ÁFÉSZ-ekből kinőtt Co-op Hungary sem, amely az ország legnagyobb lefedettséggel rendelkező üzletláncaként hirdetheti magát, hiszen 1650 településen mintegy 3000 üzlet viseli a logóját. Ebben vele rivalizál a több mint 2000 lakóhelyközeli, úgynevezett kényelmi boltból álló hálózatával a Reál Hungária.

Zöldellő határ

„Egyes értesülések szerint Csehszlovákia – gazdasági nehézségei és a külföldi turisták nagyarányú felvásárlásai miatt – az utasforgalom jelentős szigorítását tervezi a szomszédos országokkal szemben, sőt a vízumkényszer újbóli bevezetését is fontolóra veszi – mondta Horn Gyula külügyminiszter múlt hét szombatján Prágában, a Varsoi Szerződés külügyminisztereinek tanácskozásán, s egyúttal felkérte Havel köztársasági elnököt, ne tegyen országa semmiféle, a helsinki záróokmány szellemével és ajánlásaival ellentétes lépést.

A két ország közti turistaforgalmat egy nyilvánosan ki nem hirdetett, tehát hatályos magyar jogszabállyal sem vált 1963-as kormány-megállapodás szabályozza. Ez mondta ki a vízummentességet, s precedensként – nagy jelentősége volt az egész közép-európai térség idegenforgalmának fejlesztésében. Az egyezményt bármelyik szerződő fél három hónapos határidővel mondhatja fel.” (Vízumkényszer Csehszlovákiával, 1990. március 23.)

Prága végül – ha volt is ilyen terv – elállt szándékától, ugyanakkor tárgyalások kezdődtek a forint-korona árfolyam módosításáról, vámszigorításról, illetve arról is, hogy más országokra is kiterjesztik a magyarokat már 1989 szeptemberétől sújtó – Budapest által a kétoldalú tárgyalásokon rendszeresen nehezményezett – benzinutalvány-rendszert. Ez utóbbi szerint a csehszlovákiai benzinkutakon csak

előre megváltott kuponokkal lehetett tankolni. A vízumkényszer bevezetése egyébként meglehetősen csúnyán mutatott volna annak a Németh-kormánynak a bizonyítványában, amely másfajta hírekhez szoktatta a magyarokat. Kovács László külügyi államtitkár például nem sokkal korábban diadalmasan jelentette be, hogy március 15-étől a magyar állampolgárok vízum nélkül léphetnek be a Német Szövetségi Köztársaságba. 1990 amúgy is a sosem látott liberalizáció éve volt Magyarország turisztikai kapcsolataiban. Az európai államok többségével ekkor születtek meg a kétoldalú megállapodások a vízummentességről. A Párizssal és Londonnal kötött hasonló megállapodást már az Antall József-kormány jelenthette be. Ez utóbbiakkal abban az évben több

Turistavízum-mentességek európai államokkal

A szerződés érvénybelépése	Államok	A szerződés érvénybelépése	Államok
1964	Csehszlovákia ^a	1990	Írország, Liechtenstein, Monaco, Németország, Norvégia, Olaszország, San Marino, Spanyolország, Svájc
1966	Jugoszlávia ^b	1991	Belgium, Bulgária ^d , Görögország, Hollandia, Lengyelország ^e , Luxemburg, Portugália
1968	Románia	1992	Szlovénia
1969	NDK	1993	Észtország, Lettország, Litvánia
1970	Finnország		
1979	Ausztria, Szovjetunió ^c		
1983	Málta		
1986	Svédország		
1987	Ciprus		
1990	Dánia, Egyesült Királyság, Franciaország, Izland		

^a1993-tól jogutódként Csehország és Szlovákia. ^bJugoszlávia széthullása után jogutódként – Szlovénia kivételével – az utódállamok. Magyarország uniós taggá válása, illetve a schengeni övezethez kapcsolódása – az EU-hoz szintén csatlakozó államok számára. ^c1992-től a Szovjetunió utódállamai, kivéve a balti államokat. 2001-től Oroszországgal, illetve Belarusszal és Moldovával újra kölcsönös vízumkötelezettség, a többi utódállammal szemben pedig – a schengeni szabályok szerint – számukra egyoldalú vízumkötelezettség van érvényben. Moldova 2007 óta nem kér vízumot a 90 napot meg nem haladó látogatások esetén. ^dKorábban nincs vízummentességi, csak idegenforgalmi egyezmény, bár a turistautak vízummentesek. ^eForrás: HVG-gyűjtes

mint kétszeresére (1993 végéig négy-szeresére) nőtt a külön pecsét nélkül látogatható államok száma.

A folyamat azóta azonban nem egyirányú diadalmenet. 1995 nyarán Horn Gyula miniszterelnök egy tévéinterjúban a feketegazdaság visszaszorítására és a közbiztonság javítására hivatkozva a Kis-Jugoszláviával, Romániával és Ukrajnával szembeni vízumkényszer bevezetésének tervét vetette fel. Néhány év elteltével ennek épp az ellenkezője okozott fejfájást a magyar döntéshozóknak, az uniós csatlakozás miatt ugyanis e jelentős magyar kisebbséggel bíró országok esetében kellett szigorítani. Részben a határon túli magyarok könnyebb betutazása érdekében vetődött fel a ket-tős állampolgárság megadásának gondolata – amit a 2004 decemberében tartott népszavazáson részt vevő állampolgárok szűk többsége támoga-

tott, de a referendum eredménytelen volt. A taggá válást megelőző évben az EU-csatlakozástól legtávolabb álló két szomszédos állammal, Szerbiával és Ukrajnával sikerült megegyezésre jutni, hogy a jövőben se követeljenek a magyar beutazóktól vízumot, cserébe az ő állampolgáraik ingyen kapnak passzusukba magyar pecsétet. A schengeni rendszer 2007-es magyarországi bevezetésével az ingyenesség nem maradt ugyan tartható, viszont a magyarságukat a konzulátusokon igazolóok számára a magyar állam visszatéríti a vízumdíjat. A horvát állampolgárok – külön lepecsételendő betétlappal – továbbra is személyi igazolvánnyal jöhetnek át a határon. 2009 végén egyébként az uniós Montenegró és Macedónia mellett Szerbiának is vízummentességet adott, a következő körben ezt Bosznia és Albánia kaphatja meg.

Bérlakás-mizéria

„Egy lépést sem haladt előre az állami bérlakások eladásának ügye a múlt heti kormányülést követően. Ez is azon csapdák egyike, amelyekből a következő kormánynak kell kiutat találnia. (...) Azzal a kérdéssel kell ugyanis szembenézni, hogy a lakásokat képtelenség a lakbérekből fenntartani, az állami házak állaga leromlott. (...) Ha a lakásokat 15 éven belül nem újították fel, akkor az ár a hivatalos előírás szerint általában a forgalmi érték 15 százaléka – felújítva 30 százalék. (...) A bérlők úgy ítélik meg, hogy tulajdonosként sem szereznének annyival több jogot, amennyiért a mai lakberek mellett érdemes volna az adott lakást megvenni. Ha pedig ez így van – s szerencsére a lakásszférában igen csak működnek a piaci viszonyok –, akkor nemcsak ma, hanem minden biztonnal a jövőben is csak a töredéke lehet az állami lakások eladási ára a tényleges forgalmi értéknek, még ha a jelenleginél magasabb lesz is.” (Az árusítás szünetel, 1990. április 6.)

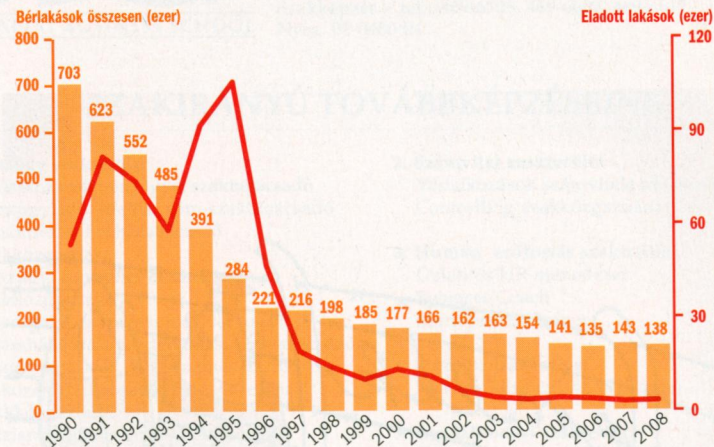
Azok jártak a legjobban, akik még az idézett cikkünkben szereplő alacsony árakon vették meg a lakásukat, ráadásul az akkori kedvező, 35 éves lejáratú, évi 3 százalékos kamatozású hitelt felhasználva. Pontosan közülük is azok, akiknek lakótársaikkal együtt volt

pénzüik a ház felújítására. A jobb környékeken – például a budai I., II. és XII. kerületben – az átlagosnál is nagyobb arányban folyt az önkormányzati kiárusítás, és az értékeesebb lakások ilyen kedvező megszerzése csak növelte a szakadékot a tehetősebbek és a szegényebbek között. A többiek – és ez volt a lakásprivatizáció talán legnagyobb, történelminek is mondható mulasztása – hamar rádőbbentek, hogy tulajdonosként a saját lakásuk karbantartására, felújítására is alig van pénzük, az egész ház rendbehozatalára pedig egyáltalán nincs. Az egykori tanácsi bérházak jelentős része a kispénzű tulajdonosok kezében menthetetlenül tönkrement, bár az szélsőséges

Az Ó utcai összedőlt ház 1994-ben

Önkormányzati bérlakások Magyarországon

Forrás: KSH

kivétel, hogy egy ilyen ház a pesti Ó utcában 1994-ben – két évvel a privatizálása után – halálos áldozatot is követelve, váratlanul összedőlt. „A pártállam ebben a tekintetben iszonyatos terhet örökölt az országra; az elhanyagolt házak felújításának költségeit egyedül a fővárosban 300 milliárd forintra becsülik. Sem a törvényhozás, de egyetlen önkormányzat sem gondolkodhat tehát úgy, hogy a lakások eladásával megszűnt a köznek és a köz képviselőiténak a felelőssége” – intette képviselőtársait a tragédia után két héttel a parlamentben az SZDSZ-es Kőszeg Ferenc, nem túl sok eredménnyel.

A bérlakástörvény második, javított kiadását a parlament 1994 karácsonya előtt fogadta el, és ennek nyomán 1995-ben tetőzött a lakásválság hullám. Az új törvényben már nem volt felső határa az önkormányzat által szabható vételárnak.

A piaci áríg rendszerint így sem mentek el: míg a lakott lakásokat a piac 50 százalék körül árazta be, az önkormányzati lakások – amelyekben szintén laknak – átlagos vételára 1995-ben a becsült piaci érték 31 százaléka volt, és még 2007-re is csak 46 százalékra nőtt. Az önkormányzatok olyan buzgón igyekeztek szabadulni ingatlanaitól, hogy a korábbi – a mostani nyugat-európai átlaghoz közel álló – 40 százalékhöz képest ma a magyarországi bérlakások száma a lakásállomány 8 százalékára becsülik, ennek a fele lehet magánkezelésben. A becslést megnehezíti, hogy a magánbérbeadások meghatározatlan százaléka feketén, adómentesen zajlik. A szociális bérlakások építése – ingatlanberuházók és szociológusok javaslatai ellenére – évi 1-2 ezer új lakással egy helyben topog, mert nincs hozzá működőképes gazdasági modell.

SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSEINK

1. Pénzügy szakterület

Vállalkozások pénzügyei szaktanácsadó
 Pénzügyi adó, illeték, vám szaktanácsadó
 Pénzügyi kockázatelemző
 szakközgazdász
 Pénzügyi controller és tanácsadó
 szakközgazdász
 Államháztartási szakokleveles jogász
 Államháztartási gazdálkodási szaktanácsadó
 Közgazdálkodás, közpénzmenedzser
 Önkormányzati gazdálkodásszervező
 szakközgazdász
 Krízismenedzser és vagyonfelügyelő
 szakközgazdász

2. Számvitel szakterület

Vállalkozások számvitele szaktanácsadó
 Controlling szakközgazdász

3. Humán erőforrás szakterület

Üzleti és HR-menedzser
 Business Coach
 Management tréner

4. Mérnök szakterület

Mérnök közgazdász (főiskolai)

5. Gazdálkodási szakterület

Vállalkozás-gazdálkodási menedzser

6. Université Paris Ouest - Nanterre La Défense (francia egyetemi diploma)

Kis és középvállalkozások gazdálkodási menedzser (francia oklevél kerül kiadásra)

SZAKKÉPZÉS ÉS FELNŐTTKÉPZÉS

Vizsgaközpontunk Vizsgaszervezői feladatot országos szinten látja el. Vállaljuk egyéni hallgatók és felnőttképzési vállalkozások és intézmények hallgatói részére történő vizsgáztatást azon szakképzésekben melyekre vizsgáztatási engedéllyel rendelkezünk.

Kötelező továbbképzések

Könyvviteli szolgáltatást végzők kötelező éves továbbképzése
 Adótanácsadói, adószakértői, okleveles adószakértői kreditpontot érő továbbképzése
 Könyvvizsgálók kreditpontot érő kötelező továbbképzése

OKJ-en kívüli szakképzés

Okleveles könyvvizsgáló

OKJ szerinti szakképzések

Okleveles adószakértő
 Okleveles pénzügyi revizor
 Adótanácsadó
 Mérlegképes könyvelő
 (400 órás, 168 órás, intenzív)
 Államháztartási mérlegképes könyvelő
 Pénzügyi-számviteli szakellenőr
 (150 órás és 280 órás)

Banki befektetési termékértékesítő
 Biztosítási tanácsadó
 Befektetési tanácsadó
 Biztosításközvetítő
 Pénzügyi-számviteli ügyintéző
 Valutapénztáros és valuta-ügyintéző
 Közbeszerzési referens
 Személyügyi ügyintéző
 (rész-szakképesítés)
 Bérügyintéző
 Társadalombiztosítási ügyintéző
 (rész-szakképesítés)

Hallgatóink részére színvonalas oktatást és minőségi infrastruktúrát biztosítunk.
 Képzéseinkre szakmailag jól felkészült munkatársak várják az érdeklődőket.

photo ludens

TÓTH JÓZSEF FÜLES JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA
JÓZSEF TÓTH "FÜLES" JUBILEE EXHIBITION

élmény az ágyban...

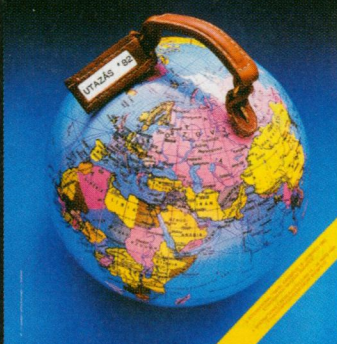

VIDEOTON INFRACOLOR

UTAZÁS '82

5. BUDAPESTI NEMZETKÖZI UTAZÁSI KIÁLLÍTÁS
• NEMZETI MÚZEUM
BP. V. KOSSUTH LAJOS TER 12.
NYITVA: 1982. MÁRCIUS 19. - 25.
NAPOKTA 10-18 ÓRAIG

Magyar Fotográfusok Háza Mai Manó Háza
1066 Budapest V. Mátyásföldi út 20. Telefon: 1-36-1-473 2666 www.maimano.hu

Index

- 2000 (folyóirat) 23
Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal 26
Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára 82
Aczél György 10, 50
Ádám Antal 82
Áder János 49
agrárius 21
alapítványok 35, 37
Alfa Tv 35
Alkotmánybíróság 17, 67, 71, 82-83
államfő, államfői rezidenciák 48
Antall József, Antall-kormány 10, 41, 48, 61, 87
Apró Antal 10-11
autóipar, gyártás, -kereskedelem 38-39, 66-67
Autonómia Alapítvány 37
autópályák 30
Bajnai Gordon, Bajnai-kormány 48, 71
Balázs Béla Stúdió 34
Balla Éva 34
bankok, bankautomaták, kártyák 15, 52-53
Beck Tamás 66
Beil, Gerhard 28
Berecz János 40, 42
Berend T. Iván 43
Béres József, Béres-cseppek 22
bérletkasztyó 88-89
berlini fal 54
bevásárlóturizmus 24
Bihari Mihály 17, 83
Bíró Zoltán 17
bírósgok 32
BKV 16
Blair, Tony 36
Bokros Lajos, Bokros-csomag 33, 41
Boldizsár Gábor 58
Boross Péter, Boross-kormány 48
bős-nagymarosi vízlépcső 10, 34

Bush, George 46–47
 Ceausescu, Nicolae 49
 CEU (Közép-európai Egyetem) 51
 Churchill, Winston 32
 Cservénka Ferencné 10–11
 Csillag Ádám 34
 CSKP (Csehszlovákia Kommunista Pártja) 14
 Dauda Sándor 10
 Debreczeni József 10
 Del Medico Imre 72
 Demes, Pavol 37
 Demján Sándor 15
 Demokratikus Átalakulásért Intézet 37
 Deutsch Tamás 14
 deviza- és valutakeret 24
 Duna Kör 34
 Duna Tv 35
 Ellenzéki Kerekasztal 46–47
 Erdélyi Magyarok Egyesülete 60
 Fasang Árpád, ifj. 73
 Fejti György 42
 Fekete János 40–41
 Ficzer Lajos 72–73
 Fidesz 10, 22, 29, 33, 47, 60–61, 81
 FKGP 60–61
 Fock Jenő, Fock-kormány 49
 földárverés 21
 Fügetlen Ökológiai Központ 37
 Gallup Közvélemény-kutató Intézet 13
 Gaskó István 33
 General Electric 15
 General Motors 76
 Glatz Ferenc 58
 Gorbacsov, Mihail 14, 32
 Gorenje-láz 24
 Gosztonyi Péter 32
 Göncz Árpád 48–49
 Grósz Károly, Grósz-kormány 20, 40, 42–45, 72
 Gyarmati István 37
 Gyurcsány Ferenc, Gyurcsány-kormány 11, 49, 70–71
 Haas György 13
 hágai Nemzetközi Bíróság 35
 Hamza Gábor 72
 Hankiss Elemér 13
 Havasi Ferenc 40–41

Hável, Václav 14, 86
 Hellner Károly 66
 Hírlapkiadó Vállalat 72
 hitelügylek 41
 homoszexualitás 65
 Honecker, Erich 28, 55
 Horn Gyula, Horn-kormány 31, 32, 35, 41, 43, 46, 48–49, 86–87
 Hungaria Telecom 68
 Husák, Gustáv 14
 Idegennyelvi Továbbképző Központ 59
 IKEA 84
 IMF (Nemzetközi Valutaalap) 19, 40–41
 internethasználat 62–63
 Járai Zsigmond 51
 Kádár János 10
 Karády Katalin 48
 KDNP 60–61, 81
 Kerényi György 14
 Kerényi Imre 22
 Khomeini ajatollah 72
 Kilényi Géza 82
 Király Zoltán 17, 64
 kiskereskedelmi óriáscégek 84–85
 kitüntetések 22
 Központi Népi Ellenőrzési Bizottság 66
 Kobolákné Haragos Olga 52
 koncepciós perek 27
 Konsumex 25
 Kósa Ferenc 22
 Kossuth Lajos 12
 Kovács „Kövi” István 79
 Kőhalmi Ferenc 35
 Kőjál 18
 Kőszeg Ferenc 89
 Közös Piac 28
 Közösség a Születés Méltóságáért egyház 13
 Köztársasági Övezet 75
 közvélemény-kutatás 42
 légszennyezettség 18
 Lengyel László 17
 Lezsák Sándor 73
 lipcsei vásár 28
 Lipovecz Iván 72
 Mádl Ferenc 48
 Magyar Cigány Párt 60

Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa 21

tömegközlekedés 16

Trabant 38-39

TriGránit 15

Tungram 15

turizmus 24, 86

útlevél 24

választás 80-81

vallás: felekezeti hovatartozás 75

valutaunió (német) 54

Varsói Szerződés 32

Vásárhelyi Júlia 43

Vida Miklós 10

Világbank 19

vízum, vízumkényszer 86

Weitz, Peter 37

Zlinszky János 82

